

COI Focus

SOMALIË

Veiligheidssituatie in Mogadishu

28 februari 2022 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	5
Kaart	7
1. Korte geschiedenis	8
2. Huidige toestand van het conflict	9
3. Strijdende partijen	12
3.1. Terreurgroepen	12
3.1.1. Harakaat al-Shabaab al-Mujahideen /Al-Shabaab (AS)	12
3.1.2. Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië	13
3.2. Nationale en internationale strijdkrachten	14
3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten.....	14
3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM)	17
3.2.3. United States Africa Command (US AFRICOM)	18
3.3. Andere mogendheden	18
3.4. Andere gewapende groepen en militias.....	19
4. Typologie van het geweld.....	19
4.1. Aantal incidenten	20
4.1.1. Jaaroverzicht	20
4.1.2. Verslagperiode	20
4.2. Aard van de incidenten	22
5. Doelwitten van het geweld	26
5.1. Data	26
5.2. Analyse	27
6. Geografische verdeling	31
7. Verplaatsingen van de bevolking.....	34
7.1. Ontheemden uit Mogadishu.....	36
7.2. Ontheemden naar Mogadishu	36
7.4. Terugkeer	36
7.4.1. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Kenia	37
7.4.2. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Jemen	38
7.4.3. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Libië	38
7.4.4. Terugkeer vanuit de diaspora.....	39
8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven.....	40
8.1. Ordehandhaving en de mogelijkheid tot bescherming van de burgers	40
8.2. Bewegingsvrijheid, transportmiddelen en veiligheid op de verkeersaders	43
8.3. Economische activiteit	44
8.3.1. Algemeen	44
8.3.2. Werkgelegenheid.....	44
8.4. Openbare diensten.....	45
8.4.1. Gezondheidszorg	45
8.4.2. Onderwijs	47
8.4.3. Huisvesting	48
8.4.4. Dienstverlening (water en elektriciteit).....	49
Samenvatting	51
Bibliografie.....	53

Lijst van afkortingen

AA	Anadolu Agency
ACAPS	Assessment Capacities Project
ACCORD	Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AEI	American Enterprise Institute
AI	Amnesty International
AMISOM	African Union Mission in Somalia
AFP	Agence France-Presse
AP	Associated Press
AS	al-Shabaab
BFA	Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl
BRA	Benadir Regional Administration
CCTARC	Civilian Casualty Tracking Analysis and Response Cell
CIC	Center on International Cooperation
CGVS	Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen
COI	Country of Origin Information
CPJ	Committee to Protect Journalists
DDG	Danish Demining Group
EASO	European Asylum Support office
EEAS	European External Action Service
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EUCAP	European Union Maritime Capacity Building Mission to Somalia
EUTM	European Union Training Mission Somalia
FGS	Federal Government of Somalia
HI	Hiraal Institute
HIPS	The Heritage Institute for Policy Studies
HRW	Human Rights Watch
ICG	International Crisis Group
ICU	Islamic Courts Union
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre
IDP	<i>internally displaced person</i>
IED	<i>improvised explosive device</i>

IIED	International Institute for Environment and Development
IOM	International Organization for Migration
IPI	International Peace Institute
ISS	Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië
ISS Africa	Institute for Security Studies Africa
LSE	London School of Economics and Political Science
MEI	Middle East Institute
MRC	Migration Response Centre
NCRI	National High Commission for Refugees and IDP's
ngo	niet-gouvernementele organisatie
NISA	National Intelligence and Security Agency
NMBU	Norwegian University of Life Sciences
NSA	National Security Architecture
ODI	Open Data Institute
OSAC	Overseas Security Advisory Council
PBIED	<i>person-borne improvised explosive device</i>
PolGeoNow	Political Geography Now
PRMN	Protection and Return Monitoring Network
ReDSS	Regional Durable Solutions Secretariat
RVI	Rift Valley Institute
RUSI	Royal United Services Institute
SEM	Staatssecretariat für Migration
SNA	Somalia National Army
SPF	Somali Police Force
STP	Somali Transition Plan
VK	Verenigd Koninkrijk
VN	Verenigde Naties
WHO	World Health Organisation
WFP	World Food Program
UNDP	United Nations Development Programme
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNFPA	United Nations Population Fund
US AFRICOM	United States Africa Command
USDOS	United States Department of State

Inleiding

Dit onderzoek maakt een stand van zaken op over de veiligheidssituatie in de Somalische hoofdstad Mogadishu. Het richt zich in het bijzonder op de periode van 1 juni 2020 tot en met 1 januari 2022. Dit document is een update van de COI Focus van 29 juni 2021. Cedoca heeft het onderzoek afgesloten op 6 januari 2022.

De analyse bestaat uit negen hoofdstukken. Het eerste deel schetst kort de historische achtergrond van de oorlog in Somalië met bijzondere aandacht voor de ontwikkelingen in Mogadishu. Hoofdstuk twee bespreekt de huidige toestand van het gewapend conflict in de hoofdstad. Het derde hoofdstuk beschrijft de belangrijkste strijdende partijen, zowel de regeringsgezinde als degene die de overheid bestrijden, en de lokale en internationale actoren die actief zijn in de hoofdstad. De aard van het geweld dat zich voordoet in Mogadishu komt aan bod in hoofdstuk vier. Het biedt een overzicht van de gewelddadige incidenten die tussen 1 juni 2021 en 31 december 2021 in de hoofdstad hebben plaatsgevonden. Het vijfde hoofdstuk identificeert de doelwitten van het geweld en bekijkt in welke mate er burgerslachtoffers vallen. Hoofdstuk zes brengt de geografische verdeling van het geweld in de hoofdstad in kaart. Hoofdstuk zeven ontleedt de situatie van vluchtelingen en ontheemden (*internally displaced persons*, IDP's) en gaat na of er sprake is van gedwongen of vrijwillige terugkeer naar Somalië. De impact van het geweld op het dagelijkse leven in de hoofdstad komt in hoofdstuk acht ter sprake.

Cedoca baseerde zich voor dit onderzoek op een groot aantal publiek beschikbare lokale en internationale bronnen. Naast Somalische kranten en nieuwssites, zoals Goobjoog, werden verschillende internationale media geraadpleegd, waaronder Reuters, Voice of America (VOA) en Al Jazeera. Cedoca deed verder een beroep op de publicaties van uiteenlopende internationale niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zoals Human Rights Watch (HRW) en International Crisis Group (ICG) en diverse onderzoekcentra zoals het Somalische The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) en het Hiraal Institute (HI). Cedoca putte ook informatie uit rapporten van gouvernementele bronnen, zoals het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (United States Department of State, USDOS) en verschillende Europese overheidsdiensten die *country of origin information* (COI) publiceren, en van intergouvernementele bronnen, zoals de verschillende instellingen van de Verenigde Naties (VN), waaronder de VN-Veiligheidsraad, en het European Asylum Support Office (EASO), recent omgedoopt tot het European Union Agency for Asylum (EUAA). Cedoca raadpleegde ten slotte ook publicaties van experts zoals Ken Menkhaus, professor politieke wetenschappen aan het Davidson College, North-Carolina, in de Verenigde Staten (VS) en gespecialiseerd in de Hoorn van Afrika,¹ Mary Harper, BBC-journaliste en onderzoeker bij het Rift Valley Institute (RVI) en bij het HIPS,² Stig Jarle Hansen, professor aan de Norwegian University of Life Sciences (NMBU) en expert in islamisme in onder meer de Hoorn van Afrika,³ Alice Hills, professor aan de universiteit van Leeds en expert in het Somalische politiewezen⁴, en Harun Maruf, journalist bij VOA.⁵

Daarnaast vroeg Cedoca per e-mail specifieke informatie aan enkele contactpersonen, die allen per e-mail antwoordden: het stadsbestuur van Mogadishu, dat antwoordde via een VN-medewerker, op 18 februari 2020; professor Alice Hills op 26 februari 2020; professor Stig Jarle Hansen op 23 november 2020; en professor Ken Menkhaus op 7 januari 2022.

¹ Davidson College, s.d., [url](#)

² Harper M., 28/02/2012, [url](#)

³ NMBU, s.d., [url](#)

⁴ University of Leeds, 30/08/2018, [url](#)

⁵ Maruf H. (@HarunMaruf), s.d., [url](#); VOA, s.d., [url](#)

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens over veiligheidsincidenten uit de databank van ACLED, een Amerikaanse non-profitorganisatie die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data op basis van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties. Voor Mogadishu zijn dat onder meer Xinhau, Radio Dalsan, Somali Memo, Shabelle Media Network en lokale anonieme bronnen.

De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt voortdurend aangevuld en bijgewerkt wanneer nieuwe informatie (al dan niet over een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.⁶ De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt, dateren van 14 februari 2022. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.⁷ ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.⁸

In zijn *Codebook* licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe.⁹ Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens kunnen de cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

De geraadpleegde bronnen hanteren vaak verschillende schrijfwijzen voor Somalische plaats- en persoonsnamen. Cedoca neemt de meest courante schrijfwijze uit de Engelse bronnen over.

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Mogadishu voortdurend op. Als er zich fundamentele wijzigingen of ontwikkelingen voordoen die de situatie ter plaatse aanzienlijk veranderen, dan werkt Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bij.

⁶ ACLED, 10/04/2019, [url](#)

⁷ ACLED, 10/04/2019, [url](#)

⁸ ACLED, 10/04/2019, [url](#)

⁹ ACLED, 10/04/2019, [url](#)

Kaart

Kaart 1: Kaart van Mogadishu¹⁰

¹⁰ HIPS, RVI (Bradbury M., Abdirashid H.), 17/02/2017, p. 109, [url](#)

1. Korte geschiedenis

De Somalische hoofdstad Mogadishu, die overeenkomt met de administratieve regio Banadir, grenst aan de regio's Middle Shabelle en Lower Shabelle. Mogadishu, lokaal gekend als Xamar, wordt bestuurd door een burgemeester die ook gouverneur van de regio Banadir is.¹¹ Het is de grootste stad in Somalië, de zetel van de federale overheid en het economische centrum van het land.¹² Droogte, de zoektocht naar bestaansmiddelen, geweld en moeilijke leefomstandigheden in de rurale gebieden drijven de inwoners naar de hoofdstad.¹³

Precieze gegevens over het bevolkingsaantal in Mogadishu zijn niet voorhanden.¹⁴ Volgens een schatting van het United Nations Population Fund (UNFPA) in 2014 wonen er 1,6 miljoen mensen.¹⁵ Het stadsbestuur van Mogadishu, de Benadir Regional Administration (BRA), schat het aantal inwoners op 3 miljoen in november 2020.¹⁶ Ongeveer een derde van de stedelijke bevolking woont in de hoofdstad, volgens een rapport van de Wereldbank (01/2021).¹⁷

Mogadishu vormt na de val van president Siad Barre in 1991 ruim twee decennia het centrum van de machtsstrijd tussen (clan)milities, krijgsheren en religieuze organisaties die de controle over de stad claimen en bevechten.¹⁸

Na bemiddelingsgesprekken voorgezeten door de VN wordt in 2004 de federale overgangsregering opgericht. Door corruptie en gebrek aan legitimiteit is de overheid niet in staat de vrede te herstellen. In 2006 komt de Islamic Courts Union (ICU)¹⁹ aan de macht.²⁰ De ICU controleert kort de hoofdstad tot Ethiopische troepen, geruggesteund door Somalische veiligheidsdiensten, de groepering verdrijven.²¹ De militante jeugdafdeling van de ICU, bekend als al-Shabaab (AS), trekt zich zuidwaarts terug en vormt zich om tot een guerrillabeweging die sindsdien een grote bedreiging vormt voor de vrede en stabiliteit in Somalië.²² Wanneer de Ethiopische troepen zich terugtrekken, breidt AS haar controle over Mogadishu opnieuw uit.²³ Tegen 2008 controleert deze islamistische groepering grotendeels de stad.²⁴ De veiligheidssituatie in de stad wijzigt drastisch wanneer in 2011 de Afrikaanse vredesmacht (African Union Mission in Somalia, AMISOM) samen met het Somalische leger (Somalia National Army, SNA) de AS-milities verdrijven. In mei 2012 is de volledige terugtrekking van AS uit de hoofdstad een feit.²⁵

Op nationaal niveau komen er in 2012, onder impuls van de internationale gemeenschap, politieke hervormingen met de oprichting van de Somalische federale regering (Federal Government of Somalia,

¹¹ BRA, 21/03/2019, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 03/2020, p. 17, [url](#)

¹² AMISOM, 25/08/2016, pp. 2, 4, [url](#); IIED (Earle L.), 06/2021, p. 4, [url](#)

¹³ IDMC, 11/12/2018, [url](#)

¹⁴ Landinfo, 30/10/2020, p. 9, [url](#)

¹⁵ UNFPA, 10/2014, p. 31, [url](#)

¹⁶ BRA - DSU, 11/2020, p. 7, [url](#)

¹⁷ The World Bank, 01/2021, p. 52, [url](#)

¹⁸ Security on the Move (Bakonyi J. et al.), 28/08/2018, [url](#); Elsevier (Bakonyi J., Chonka P., Stuvoy K.), 2019, pp. 84-85, [url](#)

¹⁹ Islamic Courts Union (ICU): een coalitie van sharia-rechtbanken en hun milities. Bron: Counter Extremism Project, 20/03/2020, p. 1, [url](#)

²⁰ Counter Extremism, 20/03/2020, p. 1, [url](#)

²¹ Elsevier, (Bakonyi J., Chonka P., Stuvoy K.), 2019, pp. 84-85, [url](#); Security on the Move (Bakonyi J. et al.), 28/08/2018, [url](#)

²² Counter Extremism, 20/03/2020, p. 1, [url](#)

²³ AMISOM, 25/08/2016, p. 3, [url](#); Stanford, 07/01/2019, [url](#)

²⁴ HIPS, RVI (Bradbury M., Abdirashid H.), 17/02/2017, p. 7, [url](#); IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 10, [url](#)

²⁵ Danish Immigration Service, Landinfo, 08/05/2013, [url](#); HIPS, RVI (Bradbury M., Abdirashid H.), 17/02/2017, p. 7, [url](#); IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 10, [url](#)

FGS) en van federale lidstaten.²⁶ De federale regering, die weliswaar niet overal in Somalië erkend wordt als het legitieme machtscentrum,²⁷ heeft sindsdien de controle over Mogadishu met de hulp van AMISOM en meerdere internationale veiligheidspartners.²⁸ Desondanks oefent AS een grote invloed uit in de hoofdstad en behoudt deze terreurgroep een grote operationele capaciteit. AS veroorzaakt dagelijks veiligheidsincidenten in de hoofdstad, volgens onderzoek ter plaatse van de Finse COI-dienst (09/2020).²⁹

Hoewel het geweld van AS tegen regerings- en burgerdoelen in de stad aanhoudt, kent Mogadishu sinds 2012 een wederopbouw. Verbeterde veiligheidsomstandigheden leiden tot aanzienlijke investeringen van de diaspora en de oprichting van commerciële zones in de stad. Ook de bouwsector leeft er op.³⁰

Het federale niveau zet stappen om de veiligheidssituatie in het land te verbeteren. Onder de huidige president Mohamed Abdullahi Mohamed "Farmajo", verkozen in februari 2017 en lid van de Darod-clan³¹, bereiken de FGS en de federale lidstaten in 2017 een akkoord over de hervorming van de Somalische veiligheidsdiensten, de National Security Architecture (NSA).³² Zo voorziet het Somali Transition Plan (STP), dat in 2018 met steun van de internationale gemeenschap vorm krijgt, de gefaseerde overdracht tegen 2021 van de veiligheidstaken van AMISOM aan de Somalische veiligheidsdiensten.³³ Deze deadline verschoof intussen naar eind 2023.³⁴

2. Huidige toestand van het conflict

Net zoals in 2019, 2020 en 2021 beoordeelt de secretaris-generaal van de VN op 8 februari 2022 de veiligheidssituatie in Somalia als volatiel.³⁵ De secretaris-generaal stelt vast dat in de periode augustus 2021 - januari 2022 de terreurgroep AS verantwoordelijk is voor het merendeel van het geweld en vooral actief is in de regio's Middle Shabelle, Lower Shabelle en Banadir.³⁶ Volgens COI-onderzoekers van EASO (09/2021) is AS de zichtbaarste bron van onveiligheid in Somalië maar zeker niet de enige. Chronische conflicten tussen gemeenschappen en politieke conflicten blijven een belangrijk destabiliserend element.³⁷

Volgens de door ACLED verzamelde gegevens vinden de meeste veiligheidsincidenten tijdens de huidige verslagperiode plaats in de regio's Lower Shabelle (313 incidenten), Mogadishu (Banadir) (300) en Lower Juba (187) (zie Grafiek 1).³⁸

²⁶ ROP (Barguès J.G.), 15/06/2012, [url](#); AMISOM, 25/08/2016, pp. 3-4, [url](#); European Union Institute for Security Studies (Balthasar D.), 06/2014, p. 3, [url](#)

²⁷ Berghof Foundation (Göldner-Ebenthal K.), 12/2019, p. 6, [url](#)

²⁸ Security on the Move (Bakonyi J.), 28/08/2018, [url](#)

²⁹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 7, [url](#)

³⁰ Security on the Move (Bakonyi J.), 28/08/2018, [url](#)

³¹ Al Jazeera, 03/02/2017, [url](#); Reuters, 28/04/2021, [url](#)

³² CIC (Keating M., Abshir S.), 04/2018, pp. 1-4, [url](#); Ministry of Planning, Investment and Economic Development - Somalia, 24/12/2019, p. 151, [url](#)

³³ IPI (Blyth F.), 22/04/2019, pp. 2, 9, [url](#)

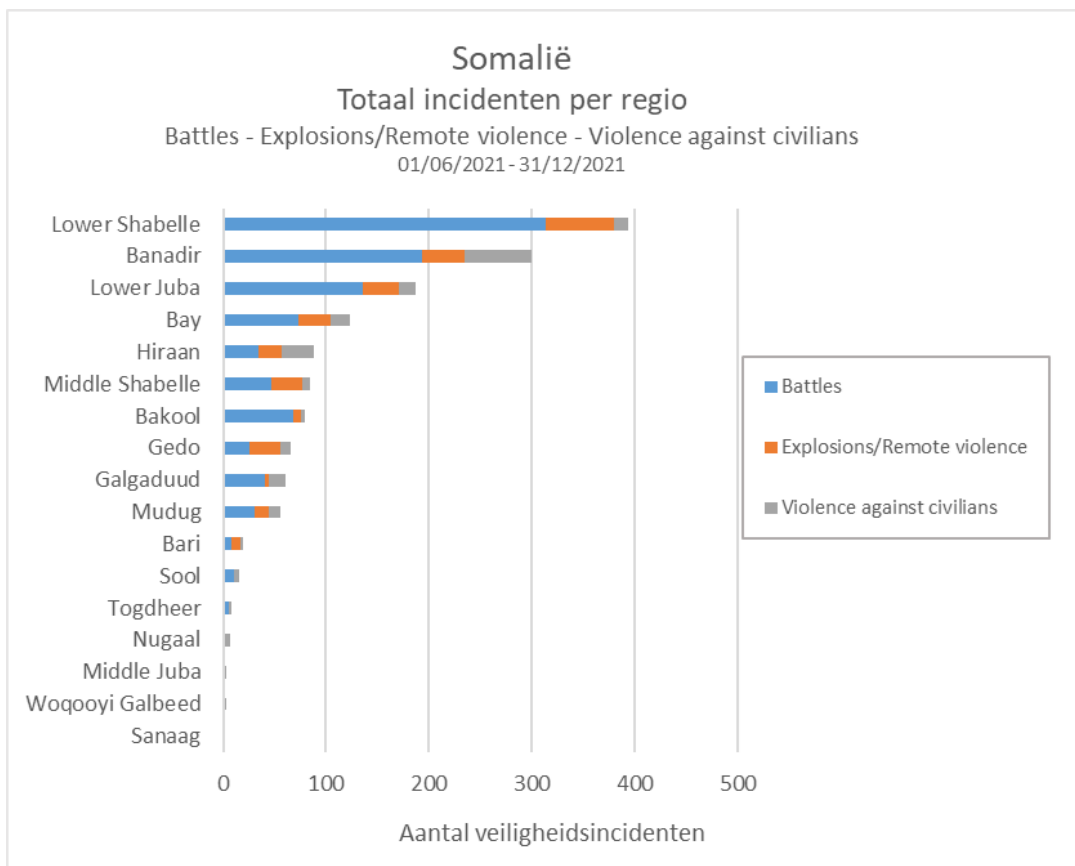
³⁴ HIPS, 04/2021, p. 13, [url](#)

³⁵ UNSC, 13/08/2020, p. 3, [url](#); UNSC, 13/05/2020, p. 3, [url](#); UNSC, 15/11/2019, p. 3, [url](#); UNSC, 13/11/2020, p. 2, [url](#); UNSC, 17/02/2021, p. 3, [url](#); UNSC, 19/05/2021, p. 3, [url](#); UNSC, 11/11/2021, p. 2, [url](#); UNSC, 08/02/2022, p. 4, [url](#)

³⁶ UNSC, 08/02/2022, p. 4, [url](#)

³⁷ EASO, 09/2021, p. 23, [url](#)

³⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

Grafiek 1: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/06/2021- 31/12/2021³⁹

In 2021 beheerst het moeizame proces van de parlementaire en presidentsverkiezingen de nationale politiek. Professor Ken Menkhaus stelt in september 2021 aan EASO dat Somalië zich in een periode van ongewoon hoge politieke onrust bevindt. De voortdurende politieke impasse over de uitgestelde verkiezingen⁴⁰ vormt een potentiële trigger voor onveiligheid en conflict.⁴¹ Volgens verschillende bronnen, waaronder de BBC (30/12/2021) en Al Jazeera (27/12/2021), leiden deze impasse en de machtsstrijd tussen president Farmajo en premier Mohammed Hussein Roble (Hawiye-clan)⁴² de aandacht af van antiterreuracties tegen AS. De onafhankelijke denktank ICG (10/2021) stelt in september 2021 dat de spanning tussen de politieke leiders Somalië onderdoopt in de ergste politieke crisis in jaren. Het land riskeert af te glijden in geweld als de twee leiders elkaar blijven ondermijnen.⁴³ De Somalische denktank HIPS (11/2021) waarschuwt dat er een reëel risico bestaat op postelectoraal geweld als het verkiezingsproces niet slaagt.⁴⁴

³⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

⁴⁰ De deadline van de presidentiële en parlementaire verkiezingen verliep in december 2020. Het mandaat van president Farmajo eindigde in februari 2021. Sindsdien is er nog geen nieuwe president aangesteld. Ten tijde van de redactie van deze COI Focus wordt 25 februari 2022 als nieuwe datum voor de parlementsverkiezingen aangekondigd. In: AFP via Al Jazeera, 09/01/2022, [url](#)

⁴¹ EASO, 09/2021, p. 22, [url](#)

⁴² ISS Africa, 14/05/2021, [url](#)

⁴³ ICG, 17/10/2021, [url](#)

⁴⁴ HIPS, 11/2021, p. 8, [url](#)

Sinds september 2021 verdiept de breuk tussen de president en de eerste minister naar aanleiding van een onopgeloste moord van een agente van de Somalische veiligheidsdienst (National Intelligence and Security Agency, NISA), waarbij de twee elkaars bevelen herhaaldelijk tegenspreken. Dit leidt tot de mobilisatie van troepen van de rivaliserende politieke leiders in de stad, onder meer op 8 en 14 september 2021 in de buurt van het hoofdkantoor van NISA. Uiteindelijk trekken alle troepen zich terug maar blijft de situatie de hele maand hooggespannen in Mogadishu. In een risico-analyse stelt The Assessment Capacities Project (ACAPS) (10/2021) dat dit incident het land verder polariseert en de politieke spanning doet toenemen.⁴⁵

Figuur 1: ICG, Trends Timeline, 11/2021⁴⁶

Eind december 2021 escaleert de spanning tussen beide politici opnieuw wanneer Farmajo plots de bevoegdheden van de eerste minister schorst op grond van corruptiebeschuldigingen. Roble beschuldigt Farmajo van een machtsovername en belooft zijn taken verder uit te voeren. De vice-minister van Informatie Adirahman Yusuf Omar noemt dit een indirecte staatsgreep. ICG (31/12/2021) vreest voor een heropvlakking van het geweld in Mogadishu. Zwaarbewapende soldaten, trouw aan de eerste minister, positioneren zich in de buurt van het presidentieel paleis en marcheren door de straten van de hoofdstad. Er worden ook soldaten ingezet in de buurt van het kantoor van de eerste minister in Villa Somalia.⁴⁷ De machtsrijd tussen beide kopstukken verdeelt de veiligheidsdiensten en brengt de nationale veiligheid in gevaar, volgens de stafchef van het leger, generaal Rage. Sommige troepen verlaten hun basis en trekken naar de hoofdstad om de eerste minister te steunen.⁴⁸ Bondgenoten van Somalië en internationale waarnemers uiten hun bezorgdheid over de escalerende machtsrijd tussen de president en de eerste minister van het land.⁴⁹

AS pleegt terreurdaden in de hoofdstad. Volgens de secretaris-generaal van de VN (11/2021) voert de terreurbeweging gerichte aanslagen uit met zelfmoordterroristen in Mogadishu.⁵⁰ Het Analytical Support and Sanctions Monitoring Team van de VN stelt in juli 2021 dat AS gebruikt maakt van het veiligheidsvacuüm aangezien de Somalische veiligheidstroepen binnen de machtsrijd rond de verkiezingen worden ingezet. Zwaarbewapende AS-strijders trekken Mogadishu binnen en bezetten strategische posities van waaruit ze aanvallen plannen en uitvoeren.⁵¹ Het expertenpanel van de VN besluit dat de politieke spanningen in 2021 het AS mogelijk maken het tempo van zijn operaties in Mogadishu (en de federale lidstaten) op middellange tot lange termijn vol te houden. Ook komen de onderliggende, en mogelijk onverzoonbare, clan- en eigenbelangen binnen de politieke elites AS ten

⁴⁵ ICG, 17/10/2021, [url](#); ACAPS, 26/10/2021, p. 18, [url](#); PolGeoNow, 14/12/2021, [url](#); ICG, 14/09/2021, [url](#)

⁴⁶ ICG, 11/2021, [url](#)

⁴⁷ The Washington Post (Cismaan S., Bearak M.), 27/12/2021, [url](#); Reuters (Sheikh A.), 28/12/2021, [url](#); Hiiraan Online, 13/12/2021, [url](#); BBC via Dow Jones Factiva, 30/12/2021, [url](#); DW (Vaid D.), 27/12/2021, [url](#); ICG, 31/12/2021, [url](#); TRT World, 28/12/2021, [url](#); Al Jazeera, 28/12/2021, [url](#); Crisis24, 27/12/2021, [url](#); HIPS, 02/2022, p. 4-12, [url](#)

⁴⁸ BBC via Dow Jones Factiva, 30/12/2021, [url](#)

⁴⁹ Al Jazeera, 28/12/2021, [url](#)

⁵⁰ UNSC, 11/11/2021, p. 2, [url](#); PolGeoNow, 14/12/2021, [url](#)

⁵¹ UNSC, 21/07/2021, p. 9, [url](#)

goede. De terreurgroep is volgens het VN-expertenpanel over Somalië een symptoom van het voortdurend politieke conflict en niet de oorzaak.⁵²

3. Strijdende partijen

3.1. Terreurgroepen

3.1.1. Harakaat al-Shabaab al-Mujahideen /Al-Shabaab (AS)

Sinds 2006 is de terreurgroep Harakaat al-Shabaab al-Mujahideen⁵³, kortweg al-Shabaab (AS), actief in Somalië.⁵⁴ AS wil er een islamitisch kalifaat oprichten. De meeste AS-strijders bevinden zich in de regio's Lower Shabelle en Lower Juba, volgens het United States Africa Command (US AFRICOM) (12/2020).⁵⁵ De terreurgroep controleert rurale regio's in centraal, zuidelijk en westelijk Somalië, andere kleinere gebieden zoals het Galgala-gebergte in Puntland en ook delen van het noordoosten van Kenia.⁵⁶ De bijzonder effectieve inlichtingendienst Amniyat is geïnfiltrerd in de Somalische inlichtingendiensten, volgens de Amerikaanse denktank American Enterprise Institute (AEI) (01/2021).⁵⁷ Bronnen schatten de getalsterkte van AS in Somalië tussen de 5.000 en 10.000.⁵⁸ Over de mankracht van deze terreurgroep in de hoofdstad bevatten de geraadpleegde bronnen geen informatie.

Hoewel de Somalische overheid en de veiligheidsdiensten de hoofdstad controleren, oefent AS er een grote invloed uit.⁵⁹ De terreurgroep is geïnfiltrerd in de overheidsinstellingen en de veiligheidsdiensten van de stad.⁶⁰ Door de aanwezigheid van overheidsinstanties en internationale organisaties is Mogadishu een gewild doelwit van AS.⁶¹ De groepering veroorzaakt dagelijks veiligheidsincidenten, volgens de Finse COI-dienst (09/2020).⁶² Verschillende bronnen stellen dat AS overal aanwezig is in de stad. Volgens het Noorse Landinfo (10/2020) reflecteert deze bewering eerder de angst van de bevolking voor AS dan de realiteit. Niemand weet hoeveel AS-strijders, informanten en AS-sympathisanten er in Mogadishu zijn.⁶³ De secretaris-generaal van de VN stelt in mei 2021 dat AS nog steeds de capaciteit heeft om in de hoofdstad te infiltreren en *high-profile*-aanvallen uit te voeren.⁶⁴

⁵² UNSC, 06/10/2021, p. 3, [url](#)

⁵³ Harakat al-Shabaab al-Mujahideen is Arabisch voor de Mujahideen-jongerenorganisatie. In: Berghof Foundation (Göldner-Ebenthal K.), 12/2019, p. 8, [url](#)

⁵⁴ Congressional Research Service, 16/01/2020, [url](#)

⁵⁵ US AFRICOM, 04/12/2020, p. 21, [url](#)

⁵⁶ EASO, 07/2021, p. 58, [url](#)

⁵⁷ AEI (Zimmerman K.), 28/01/2021, [url](#)

⁵⁸ UNSC, 31/07/2019, [url](#); US AFRICOM, 04/12/2020, p. 21, [url](#); AEI - Critical Threats Project (Zimmerman K.), 28/01/2021, [url](#)

⁵⁹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 3, 5, 7, [url](#); UK Home Office, 11/2020, p. 12, [url](#)

⁶⁰ Garowe Online, 17/02/2020, [url](#); The Telegraph (Brown W.), 02/01/2020, [url](#); The Brookings Institution (Felbab-Brown. V.), 14/11/2018, [url](#); HIPS, 17/01/2020, p. 12, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 12-13, [url](#); Ministry of Immigration and Integration (Denemarken), 07/2020, p. 8, [url](#)

⁶¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 19/03/2019, p. 24, [url](#)

⁶² Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 3, 5, 7, [url](#); UK Home Office, 11/2020, p. 12, [url](#)

⁶³ Landinfo, 30/10/2020, p. 6, [url](#)

⁶⁴ UNSC, 19/05/2021, p. 3, [url](#)

Over de organisatie van AS in Mogadishu bieden de geraadpleegde bronnen weinig informatie. AS stelt een *waalli* (burgemeester/gouverneur) aan, verantwoordelijk voor de stad.⁶⁵ Volgens de BBC-journaliste en Somalië-experte Mary Harper heeft ieder district in de hoofdstad ook een AS-gouverneur.⁶⁶ De terreurgroep zet *sleepers cells* en *improvised explosive device* (IED)-eenheden in die infiltreren in de zwaar bewaakte zones in de hoofdstad.⁶⁷ Verschillende bronnen stellen dat regeringsleden, mensen van de internationale gemeenschap en burgers AS inhuren om politieke of zakelijke rivalen te intimideren of te vermoorden.⁶⁸ De terreurgroep int op grote schaal belastingen in de hoofdstad en haven waardoor ze over een aanzienlijke geldreserve beschikt.⁶⁹ Een deel hiervan investeert AS in de zakenwereld (in de buurt van de Bakaramarkt) en in vastgoed in de hoofdstad.⁷⁰

Wat de modus operandi van deze terreurgroep betreft, schrijft HI (02/2019) dat de groep zich meer richt op stadsguerrilla als antwoord op de toegenomen luchtaanvallen tegen AS-doelwitten op het platteland.⁷¹ In de hoofdstad maken de verhoogde veiligheidsmaatregelen, waaronder de toename van de checkpoints, het gebruik van autobommen moeilijk waardoor AS andere tactieken gebruikt bij haar aanslagen. AS voert haar aanslagen te voet uit met behulp van granaten en schutters.⁷² Het type geweld dat AS hanteert, verschilt van regio tot regio, volgens een onderzoek van de Berghof Foundation (12/2019). In Mogadishu gebruikt AS eerder terreur- en politiek geweld. In de rurale gebieden bestraft AS de inwoners met geweld wanneer ze de regels van de terreurgroep overtreden.⁷³ AS rekruteert ook strijders in de hoofdstad, volgens een COI-onderzoek door EASO (09/2021).⁷⁴

3.1.2. Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië

In 2015 richt voormalig AS-lid Abdulqadir Mumim de Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië (ISS) op in de federale lidstaat Puntland.⁷⁵ Deze gewapende beweging streeft naar de oprichting van een islamitische staat en wil AS als dominante gewapende oppositie vervangen.⁷⁶ ISS heeft zich niet gevestigd in Zuid- en Centraal-Somalië, volgens verschillende bronnen waaronder de Zweedse COI-dienst Lifos (05/2021).⁷⁷

In Mogadishu voert een klein pro-ISS-netwerk vanaf 2016 aanslagen uit. Tegen eind 2017 en begin 2018 toont ISS in de hoofdstad meer operationele capaciteit.⁷⁸ AS duldt deze concurrentie niet en voert in december 2018 een klopjacht uit op ISS.⁷⁹ Verschillende bronnen, geconsulteerd door de Finse COI-onderzoekers (09/2020), waaronder een internationale veiligheidsorganisatie en een Somalische onderzoeker, stellen dat er sindsdien geen activiteiten van ISS in de hoofdstad worden

⁶⁵ Radio Dalsan, 09/07/2019, [url](#); Garowe Online, 09/07/2019, [url](#); Maruf H. (@HarunMaruf), 09/07/2019, [url](#)

⁶⁶ Harper M., 2019, p. 114; Morad News, 29/04/2021, [url](#)

⁶⁷ CTC (Anzalone C.), 01/03/2018, p. 17, [url](#); Strategic Intelligence (Goldberg), 30/01/2020, [url](#)

⁶⁸ University of North Carolina (Hills A.), 07/09/2019, p. 341, [url](#); Foreign Policy (Sperber A.), 07/08/2018, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 5, [url](#)

⁶⁹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 13, [url](#); UNSC, 28/09/2020, pp. 3, 9, [url](#)

⁷⁰ UNSC, 28/09/2020, pp. 3, 12, [url](#)

⁷¹ HI, 27/02/2019, p. 1, [url](#)

⁷² AP News (Guled A.), 10/12/2020, [url](#); Daily Sabah (Mukhtar A. I.), 20/01/2020, [url](#); UNSC, 01/11/2019, p. 52, [url](#); UNSC, 17/02/2021, p. 3, [url](#)

⁷³ Berghof Foundation (Göldner-Ebenthal K.), 12/2019, p. 13, [url](#)

⁷⁴ EASO, 09/2021, p. 21, [url](#)

⁷⁵ HI, The Global Strategy Network, 31/07/2018, p. 11, [url](#); Hansen S. J., 2019, p. 189

⁷⁶ OSAC, 01/05/2020, [url](#)

⁷⁷ Ministry of Immigration and Integration (Denemarken), 07/2020, p. 6, [url](#); Migrationsverket - Lifos, 12/05/2021, p. 14, [url](#)

⁷⁸ Hansen S. J., 2019, p. 190; HI, The Global Strategy Network, 31/07/2018, p. 28, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 18, [url](#)

⁷⁹ HI, 27/02/2019, pp. 2-3, [url](#); VOA (Hassan M. O.), 21/12/2018, [url](#)

gerapporteerd.⁸⁰ ISS is altijd een relatief zwakke entiteit geweest in Mogadishu, zo stelt professor Hansen eind 2020. Er zijn ISS-cellen in de hoofdstad maar deze zijn weinig actief. Waarschijnlijk zijn deze cellen wel in staat om terreuraanslagen uit te voeren en, in beperkte mate, belastingen te innen.⁸¹ De secretaris-generaal van de VN vermeldt twee aanslagen opgeëist door ISS in Mogadishu, beiden in november 2021.⁸²

3.2. Nationale en internationale strijdkrachten

3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten

Slecht bestuur, de onderliggende corruptiecultuur, de financiële crisis en nepotisme zijn volgens onderzoek van de Somalische denktank HIPS (04/2021) de onderliggende redenen waarom de Somalische veiligheidsdiensten zwak, verdeeld en gepolitiseerd zijn.⁸³ Volgens USDOS (03/2021) behouden de autoriteiten niet altijd de effectieve controle over de veiligheidsdiensten.⁸⁴

In Mogadishu zijn de volgende veiligheidsdiensten actief: de politie (Somali Police Force, SPF), het leger (Somali National Army, SNA), de nationale inlichtingendienst NISA en de Afrikaanse vredesmacht AMISOM, die zowel leger- als politie-eenheden telt). De inlichtingendienst, het leger en de politie zijn op grote schaal geïnfilteerd door AS.⁸⁵ Milities, militairen, politieagenten, inlichtingendiensten en AMISOM plegen grotendeels ongestraft mensenrechtenschendingen.⁸⁶ Een veiligheidsexpert in Mogadishu (09/2020) stelt dat de operationele capaciteiten van de veiligheidsdiensten in de stad verbeterd zijn. De moraal van de troepen hangt nog steeds sterk af van de regelmatige uitbetaling van hun soldij.⁸⁷

3.2.1.1. Somali National Army (SNA)

Het SNA kampt met verschillende problemen zoals een tekort aan opleidingen, materiaal (vele soldaten hebben geen wapen), discipline, logistiek en medische capaciteit, volgens verschillende bronnen.⁸⁸ Vanda Felbab-Brown (04/2020) en het conflictanalysebureau Janes (01/2020) stellen dat het SNA eerder een verzameling van milities is dan een coherente strijdmacht.⁸⁹ De geplande integratie van clanmilities en regionale legers in het SNA blijft, ondanks aanzienlijke internationale steun, uit. Het SNA blijft georganiseerd volgens clanlijnen, aldus de Bertelsmann Stiftung (07/2020).⁹⁰ De clangetrouwe milities ondermijnen de loyaliteit van de soldaten aan de centrale commandostructuur.⁹¹ Het geweld in Mogadishu op 25 april 2021 tussen de verschillende legereenheden, loyaal aan de president enerzijds en de eerste minister anderzijds, illustreert de fragmentatie langs clanlijnen in het Somalische leger.⁹² De omvang en de interne organisatie

⁸⁰ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 18, [url](#)

⁸¹ Hansen S. J., professor aan NMBU en expert in islamisme in de Hoorn van Afrika waaronder AS, e-mail, 24/08/2019, 23/11/2020

⁸² UNSC, 08/02/2022, p. 5, [url](#)

⁸³ HIPS, 04/2021, pp. 4, 13-15, [url](#)

⁸⁴ USDOS, 03/2021, [url](#)

⁸⁵ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 18, [url](#); Felbab-Brown V., 04/2020, p. 118, [url](#)

⁸⁶ Felbab-Brown V., 04/2020, p. 120, [url](#)

⁸⁷ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 20, [url](#)

⁸⁸ Felbab-Brown V., 04/2020, pp. 115, 118, [url](#); EASO, 07/2021, pp. 37-38, [url](#)

⁸⁹ Felbab-Brown V., 04/2020, pp. 115, 118, [url](#); UK Home Office, 11/2020, pp. 47-48, [url](#)

⁹⁰ Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, [url](#)

⁹¹ Felbab-Brown V., 04/2020, pp. 115, 118, [url](#); UK Home Office, 11/2020, pp. 47-48, [url](#)

⁹² AEI - Critical Threats Project, 28/04/2021, [url](#); ABC News, 27/04/2021, [url](#)

van het leger zijn onduidelijk, volgens verschillende bronnen.⁹³ Schattingen van de getalsterkte gaan van 16.000 tot 50.000.⁹⁴ Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen gegevens over de mankracht van het SNA in Mogadishu.

Binnen het Somalische leger zijn er antiterreureenheden actief. De performante Danab-eenheid (vertaling: bliksem), waarvan de manschappen uit verschillende regio's en clans komen, wordt door US AFRICOM opgeleid en gesponsord.⁹⁵ Binnen Danab wordt in 2019 een nieuwe eenheid gevormd, Galeyr (vertaling: arend), opgeleid in het Turkse TURKSOM-trainingscentrum in Mogadishu.⁹⁶ De veiligheidsdiensten zijn sterk afhankelijk van deze kleine maar hoogopgeleide elitetroepen. Danab zou naar schatting 80 % van alle operaties leiden en alle antiterreuracties uitvoeren, volgens onderzoek van HIPS (04/2021).⁹⁷ Turkije traint de speciale strijdkrachten Gorgor, die volgens een aantal bronnen werd ingezet tijdens de vreedevolle betogingen in Mogadishu tegen de verlenging van het presidentschap van Farmajo begin 2021.⁹⁸

Naar aanleiding van een dodelijke aanslag door AS op 14 oktober 2017 in Mogadishu wordt een nieuwe legereenheid, het 14 October Battalion, opgericht.⁹⁹ Over de leiding van deze eenheid zijn de geconsulteerde bronnen het niet eens. Journalisten Harun Maruf en Dan Joseph (12/2018) stellen dat ze onder het ministerie van Defensie valt.¹⁰⁰ Volgens bronnen geraadpleegd door de UN Monitoring Group (11/2018) opereert dit bataljon onafhankelijk.¹⁰¹ De onlinekrant Radio Dalsan (07/2018) schrijft dat deze eenheid onder de controle van het hoofd van de politie staat.¹⁰² Dit bataljon neemt deel aan veiligheidsoperaties in Mogadishu (en in de stad Merca).¹⁰³ Cedoca vond geen informatie over activiteiten in de hoofdstad van deze brigade tijdens de verslagperiode.

3.2.1.2. Somali Police Force (SPF)

De federale Somalische politie SPF is vooral actief in de hoofdstad en omstreken omdat iedere federale lidstaat zijn eigen politiemacht heeft.¹⁰⁴ De SPF valt onder de bevoegdheid van het ministerie van Interne Veiligheid.¹⁰⁵ Andere informele en formele gewapende groepen, zoals gewapende milities en NISA, vervullen ook politietaken.¹⁰⁶ De SPF wordt ondersteund door buitenlandse politie-eenheden, zoals de AMISOM-politie en de Uganda Formed Police Unit.¹⁰⁷ Felbab-Brown (04/2020) stelt dat 30 % van de politie in de hoofdstad geïnfiltrerd is door AS.¹⁰⁸

De werkelijke grootte van de politiemacht is, volgens Landinfo (05/2018), moeilijk te bepalen omdat sommige agenten (en andere ambtenaren) voorrang geven aan privéopdrachten die beter betaald

⁹³ Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, [url](#); HIPS, 04/2021, p. 7, [url](#); EASO, 07/2021, p. 39, [url](#)

⁹⁴ Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, [url](#); HIPS, 04/2021, p. 7, [url](#); EASO, 07/2021, p. 37, [url](#)

⁹⁵ EASO, 07/2021, p. 39, [url](#)

⁹⁶ Halbeeg, 19/04/2019, [url](#)

⁹⁷ HIPS, 04/2021, p. 5, [url](#)

⁹⁸ Middle East Institute (MEI) (Guled A.), 21/10/2021, [url](#); EASO, 07/2021, p. 39, [url](#)

⁹⁹ 7DNews, 28/07/2018, [url](#); Halbeeg, 24/07/2018, [url](#); EASO, 19/07/2019, p. 2, [url](#)

¹⁰⁰ CTC (Maruf H., Joseph D.), 12/2018, [url](#)

¹⁰¹ UNSC, 09/11/2018, p. 34, [url](#)

¹⁰² Radio Dalsan, 27/07/2018, [url](#)

¹⁰³ EASO, 19/07/2019, [url](#)

¹⁰⁴ HIPS, 04/2021, p. 7, [url](#)

¹⁰⁵ The World Bank, 01/2017, p. 39, [url](#)

¹⁰⁶ Hills A., professor aan de universiteit van Leeds en expert in het Somalische politiewezen, e-mail, 26/02/2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 19/03/2019, p. 35, [url](#)

¹⁰⁷ RUSI (Hills A.), 2018, p. 52; USDOS, 20/04/2018, [url](#); USDOS, 13/03/2019, [url](#); Shabelle Media Network, 01/08/2018, [url](#); AMISOM, 30/07/2019, [url](#); New Vision (Ssjjoba E.), 08/11/2019, [url](#)

¹⁰⁸ Felbab-Brown V., 04/2020, p. 118, [url](#)

zijn.¹⁰⁹ Een door het HIPS (04/2021) bevroegde federale ambtenaar stelt dat er 11.000 politieagenten ingeschreven staan bij het ministerie van Interne Veiligheid.¹¹⁰

In de hoofdstad is de politie in alle districten aanwezig. Volgens een rapport van Regional Durable Solutions Secretariat (ReDSS) (01/2018) is er een politiekantoor in ieder district alsook een kantoor dat alle politieactiviteiten in de hele stad coördineert.¹¹¹ Volgens verschillende bronnen, geconsulteerd door de Noorse COI-onderzoeksdienst Landinfo (05/2018), zijn de politiekantoren in Mogadishu dag en nacht operationeel in alle districten van de stad.¹¹² De politie is zichtbaar aanwezig, vooral in het zuidelijke deel van de stad waar de meeste regeringsgebouwen gelegen zijn.¹¹³ Ze voert regelmatig 's nachts patrouilles uit. ReDSS (03/2017) meldt wel dat er onvoldoende personeel is in verhouding tot het aantal inwoners en de grootte van de hoofdstad.¹¹⁴ Politieofficieren in de hoofdstad danken hun positie vaak aan clan- of familiebanden, aldus USDOS (2017, 2019).¹¹⁵ Verschillende door Landinfo (05/2018) geraadpleegde bronnen stellen dat de loyaliteit van politieagenten, maar ook van soldaten, eerder bij de clan ligt dan bij de regering. Dit verklaart de occasionele vuurgevechten tussen verschillende veiligheidsdiensten en clans.¹¹⁶

Verschillende bronnen, waaronder USDOS (04/2018), stellen dat de politie in het algemeen inefficiënt is en niet beschikt over de juiste uitrusting en opleiding.¹¹⁷ Volgens bronnen geraadpleegd door Landinfo (05/2018) is er een brede consensus dat de politie te weinig middelen heeft om burgers te beschermen en gewelddaden te onderzoeken.¹¹⁸

Naast het SPF is ook de Haram'ad-politie, opgeleid door Turkije, actief in de hoofdstad.¹¹⁹ De BBC (12/2020) beschrijft Haram'ad (vertaling: jachtluipaarden) als een door militairen opgeleide politiemacht.¹²⁰ International Peace Institute (IPI) (03/2021) omschrijft deze eenheid als een door Turkije gesponsorde paramilitaire strijdkracht.¹²¹ In 2021 is deze eenheid betrokken bij de arrestaties van journalisten en bij een aanval op een voormalige president in Mogadishu.¹²²

3.2.1.3. National Intelligence and Security Agency (NISA)

NISA valt onder de bevoegdheid van het ministerie van Interne Veiligheid, maar de precieze rol en de verantwoordelijkheden van de inlichtingendienst zijn, volgens de Wereldbank (01/2017), vaag. NISA wordt ingezet in verschillende veiligheidsacties, inclusief politiewerk en militaire operaties.¹²³ In zijn onderzoek (01/2020) voor de universiteit van Oxford omschrijft doctoraatskandidaat Mohamed H. Ingiriis NISA als een paramilitaire veiligheidsdienst die buitengerechtelijke operaties uitvoert zoals het elimineren van politieke tegenstanders.¹²⁴ Een voormalig hoofd van NISA verklaart aan onderzoekers van het HIPS (04/2021) dat Somalische presidenten NISA zien als een verlenging

¹⁰⁹ Landinfo, 15/05/2018, p. 10, [url](#)

¹¹⁰ HIPS, 04/2021, p. 7, [url](#)

¹¹¹ ReDSS, 03/2017, p. 20, [url](#)

¹¹² Landinfo, 15/05/2018, p. 10, [url](#)

¹¹³ Landinfo, 15/05/2018, p. 10, [url](#)

¹¹⁴ ReDSS, 03/2017, p. 20, [url](#)

¹¹⁵ USDOS, 03/03/2017, [url](#); USDOS, 13/03/2019, [url](#)

¹¹⁶ Landinfo, 15/05/2018, p. 11, [url](#)

¹¹⁷ USDOS, 20/04/2018, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 12/2014, p. 10, [url](#); BFA, SEM, 08/2017, p. 12, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 19/03/2019, p. 35, [url](#)

¹¹⁸ Landinfo, 15/05/2018, p. 11, [url](#)

¹¹⁹ HIPS, 04/2021, p. 10, [url](#); Horn Observer, 27/04/2021, [url](#); AA (Dhaysane M.), 09/03/2021, [url](#)

¹²⁰ BBC, 16/12/2020, [url](#); BBC, 18/05/2021, [url](#); Reuters, 27/04/2021, [url](#)

¹²¹ IPI (Robinson C.), 17/03/2021, [url](#)

¹²² Reuters, 27/04/2021, [url](#); Reuters, 25/04/2021, [url](#)

¹²³ The World Bank, 01/2017, pp. 39, 41, [url](#)

¹²⁴ Oxford University Press (Ingiriis M. H.), 22/01/2020, p. 6, [url](#)

van Villa Somalia en een instrument om opposanten tot de orde te roepen.¹²⁵ NISA telt tussen de 4.000 en 5.000 man.¹²⁶ Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen gegevens over de getalsterkte van NISA in Mogadishu.

Binnen NISA zijn de antiterrorisme-eenheden Gaashaan (vertaling: schild) (met Alpha- en Bravo-troepen) en Waran (vertaling: speer) actief.¹²⁷ Beide worden door het Amerikaanse Central Intelligence Agency (CIA) opgeleid. Waran telt 300 agenten, Gashaan ongeveer 400, volgens een artikel gepubliceerd door VICE (05/2018).¹²⁸

In tegenstelling tot de andere veiligheidsdiensten is de werking van NISA niet vastgelegd in een wet. Het ontbreken van dit wettelijk kader vormt een belemmering voor de goede werking en de verantwoordingsplicht van de inlichtingendienst, volgens HI (04/2019).¹²⁹ Verschillende bronnen schrijven dat AS geïnfiltrerd is in NISA¹³⁰ en dat interne conflicten de veiligheidsdienst verdelen.¹³¹

3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM)

AMISOM is een vredesmacht van de Afrikaanse Unie (AU) opgericht in 2007 met goedkeuring van de VN-Veiligheidsraad.¹³² AMISOM heeft als missie de federale regering te ondersteunen bij de stabilisering van het land, onder meer door de strijd tegen AS en de uitbouw van democratische instellingen.¹³³ AMISOM ondersteunt het SNA en de SPF en voert militaire operaties uit tegen AS en andere gewapende groepen.¹³⁴ De militairen komen uit Burundi, Djibouti, Ethiopië, Kenia en Oeganda. De agenten die de Somalische politiediensten versterken, komen uit Ghana, Kenia, Nigeria, Sierra Leone, Oeganda en Zambia.¹³⁵

Felbab-Brown (11/2018) stelt dat AMISOM kampt met gebrekkige inlichtingen en logistiek door een beperkt mandaat. Bovendien is er rivaliteit tussen de bijdragende landen.¹³⁶ AMISOM maakt, zoals het SNA, gebruik van clanmilities hoewel deze actoren geen internationale gedragsnormen onderschrijven, straffeloosheid genieten op het vlak van mensenrechtenschendingen en kindsoldaten inzetten.¹³⁷ De landencontingenten van AMISOM zijn in uiteenlopende mate betrokken bij legale en illegale economische activiteiten zoals houtskool-, olie- en suikerhandel en smokkelpraktijken.¹³⁸ AMISOM heeft geen mandaat om burgers te beschermen. In 2015 ging de door AMISOM opgerichte Civilian Casualty Tracking Analysis and Response Cell (CCTARC) van start. CCTARC heeft als doel alle civiele schade (zoals een sterfgeval, verwondingen, seksueel misbruik en materiële schade) veroorzaakt door AMISOM-operaties te registreren en te onderzoeken. Waar nodig moet CCTARC beslissen over de

¹²⁵ HIPS, 04/2021, p. 8, [url](#)

¹²⁶ HIPS, 04/2021, pp. 6, 8, [url](#)

¹²⁷ VICE (Goldbaum C.), 03/05/2018, [url](#); Hills A., 2019, p. 8; The World Bank, 01/2017, p. 41, [url](#)

¹²⁸ VICE (Goldbaum C.), 03/05/2018, [url](#)

¹²⁹ Goobjoog, 09/04/2019, [url](#)

¹³⁰ Oxford University Press (Ingiriis M. H.), 22/01/2020, p. 4, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, [url](#); Garowe Online, 21/07/2018, [url](#)

¹³¹ Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, [url](#)

¹³² IPI (Williams P. D.), 10/09/2015, [url](#); IPI (Blyth F.), 22/04/2019, [url](#)

¹³³ AMISOM, s.d., [url](#)

¹³⁴ Ministry of Immigration and Integration (Denemarken), 07/2020, p. 7, [url](#); AMISOM, s.d., [url](#); ISS Africa (Dessu M. K.), 25/02/2021, [url](#)

¹³⁵ AMISOM, 2021, [url](#)

¹³⁶ The Brookings Institution (Felbab-Brown F.), 14/11/2018, [url](#)

¹³⁷ The Brookings Institution (Felbab-Brown F.), 14/11/2018, [url](#)

¹³⁸ The Brookings Institution (Felbab-Brown F.), 14/11/2018, [url](#)

schadevergoeding.¹³⁹ CCTARC kampt met logistieke problemen, zoals een beperkte informatiedoorstroming uit de verschillende AMISOM-sectoren.¹⁴⁰

De hervorming van de veiligheidsinfrastructuur (STP) voorzag aanvankelijk de overdracht van de veiligheidsverantwoordelijkheden van AMISOM aan het SNA tegen 2021. Dit doel is verschoven naar eind 2023.¹⁴¹ Zowel het Pentagon als HIPS en ISS Africa beschouwen dit begin 2021 niet als een haalbare ambitie.¹⁴² Eind december 2021 verlengt de VN-Veiligheidsraad het mandaat voor drie maanden, de kortste verlenging ooit voor deze vredesmissie. Dit komt omdat de federale regering erop aandringt dat AMISOM zich moet houden aan het STP, volgens een analyse van HI (02/2022). De Vredes- en Veiligheidscommissie van de Afrikaanse Unie dringt aan op de vernieuwing van het mandaat, grotendeels onder de bestaande regeling.¹⁴³

Het STP voorziet een graduele afbouw van de AMISOM-troepenmacht. In maart 2020 vermindert de vredesmacht met 1.000 leden. In maart 2021 telt AMISOM 19.626 leden, waarvan minimum 1.040 politieagenten.¹⁴⁴ Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen gegevens over de getalsterkte van de AMISOM-troepen en politieagenten ingezet in Mogadishu.

3.2.3. United States Africa Command (US AFRICOM)

De Amerikaanse regering heeft sinds januari 2021 geen troepen meer ter plaatse.¹⁴⁵ Volgens AEI (01/2021) compromitteert de terugtrekking van Amerikaanse troepen de veiligheid van de AMISOM-troepen die zonder de hulp van US AFRICOM, de Amerikaanse militaire operatie in Afrika, hun basissen en terrein dreigen te verliezen aan AS.¹⁴⁶ Sinds juli 2021 voert US AFRICOM opnieuw gerichte droneaanvallen tegen AS-elementen uit in Somalië.¹⁴⁷

3.3. Andere mogelijkheden

Sinds 2010 heeft de Europese Unie (EU), met het oog op de versterking van de instellingen, een burgerlijke en een militaire missie in Somalië, met name de European Union Maritime Capacity Building Mission to Somalia (EUCAP) en de European Union Training Mission Somalia (EUTM).¹⁴⁸

Het Verenigd Koninkrijk (VK) heeft een team van 85 militairen in Somalië gestationeerd. Zij assisteren de VN en AMISOM sinds 2017 bij de opleidingen van het SNA in Mogadishu en in Baidoa.¹⁴⁹

In 2017 opent Turkije haar grootste overzeese militaire basis in Mogadishu, Camp TURKSOM.¹⁵⁰ Hier worden Somalische soldaten opgeleid en huist het Turkse contingent en Somalische cadetten.¹⁵¹

¹³⁹ Pax for Peace (Duursma A.), 04/2021, pp. 11, 47-48 [url](#)

¹⁴⁰ Pax for Peace (Duursma A.), 04/2021, p. 49, [url](#); NUPI (Rupesinghe N.), 03/2019, [url](#)

¹⁴¹ UN, 12/03/2021, [url](#)

¹⁴² ISS Africa (Okeke J. M.), 10/2019, [url](#); HIPS, 04/2021, p. 13, [url](#); ISS Africa (Dessu M. K.), 25/02/2021, [url](#)

¹⁴³ HI, 02/2022, p. 16, [url](#)

¹⁴⁴ UNSC, 13/05/2020, p. 13, [url](#); UNSC, 29/05/2020, p. 4, [url](#); UN, 12/03/2021, [url](#)

¹⁴⁵ Polgeonow, 25/02/2021, [url](#)

¹⁴⁶ AEI (Zimmerman K.), 28/01/2021, [url](#)

¹⁴⁷ Modern War Institute at West Point (Milburn A.), 16/09/2021, [url](#)

¹⁴⁸ Council of the European Union, 12/12/2016, [url](#); The Washington Post (Williams D. P.), 03/10/2019, [url](#)

¹⁴⁹ Warfare, 31/08/2018, [url](#); Forces Network, 14/11/2017, [url](#); Forces Network, 13/11/2017, [url](#); UNSOS, 09/01/2018, [url](#); British Embassy Mogadishu, 30/08/2019, [url](#); British Embassy Mogadishu, 10/06/2019, [url](#)

¹⁵⁰ Reuters, 30/09/2017, [url](#); Gamal M. (@mahmouedgamal44), 07/02/2021, [url](#)

¹⁵¹ The Jamestown Foundation, 20/11/2020, [url](#)

3.4. Andere gewapende groepen en milities

De volgende gewapende groepen zijn ook actief in de hoofdstad: clanoudsten, milities van de districtscommissaris, veiligheidsagenten in dienst van zakenlui, persoonlijke beschermingseenheden, lokale en internationale particuliere beveiligingsfirma's en buurtburgerwachten.¹⁵²

Verschillende bronnen stellen dat naast het terreurgeweld in de hoofdstad er ook politiek gemotiveerd geweld plaatsvindt tussen en binnen de clans (inter- en intra-geweld) en crimineel geweld.¹⁵³ Crimineel geweld is ondergerapporteerd in de verslaggeving in vergelijking met terreurgeweld, volgens de Finse COI-dienst (09/2020).¹⁵⁴

4. Typologie van het geweld

In Somalië is er geen officiële instantie die de gewelddaden registreert of statistieken hierover bijhoudt.¹⁵⁵ Het is ook niet altijd duidelijk wie of welke groepering er verantwoordelijk is voor het geweld.¹⁵⁶

Bronnen geconsulteerd in 2018 door de Zweedse COI-dienst Lifos (05/2021) stellen dat het moeilijk is het terreurgeweld van AS te onderscheiden van andere misdaden die in Mogadishu plaatsvinden. Een internationale organisatie werkzaam in Somalië benadrukt dat AS niet altijd verantwoordelijk is voor de aanvallen, gerichte moorden en executies in de hoofdstad. Vele aanslagen zijn politiek gemotiveerd of houden verband met andere conflicten of misdaden. Criminelen profiteren volgens deze bron van de aanwezigheid van AS in Mogadishu om hen de schuld te geven van gewelddaden en zo hun eigen misdaden te verbergen.¹⁵⁷

Verschillende bronnen, waaronder de BBC-journaliste en Somalië expert Mary Harper, stellen dat door de intense focus van journalisten, academici en analisten op de acties van AS in Somalië andere vormen van geweld die eveneens een invloed hebben op de veiligheidssituatie naar de achtergrond verdwijnen. Het gaat hier om conflicten over grondbezit, clangeweld, zakenruzies en politiek geweld.¹⁵⁸

Het VN-expertenpanel over Somalië (10/2021) stelt dat de terreurgroep angst blijft zaaien in belangrijke steden, waaronder Mogadishu. Ze voert heimelijk operaties uit in de hoofdstad, met name moordaanslagen, IED-aanvallen, enkele mortieraanslagen en kleinschalige hit-en-run-aanvallen aan de rand van de stad.¹⁵⁹

Dit hoofdstuk vergelijkt het aantal gewelddadige incidenten in Mogadishu over een lange en korte periode. De eerste analyse vergelijkt het geweld in de hoofdstad over een periode van drie jaar. Een tweede analyse vergelijkt het aantal gewelddaden van de vorige verslagperiode¹⁶⁰, die zes maanden beslaat (december 2020 tot en met mei 2021), met de huidige verslagperiode die zeven maanden

¹⁵² Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, p. 24-31, [url](#); LSE (Jethro N.), 13/08/2020, [url](#); EASO, 07/2021, pp. 90-91, [url](#)

¹⁵³ EASO, 12/2017, p. 81, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 3, 19, [url](#)

¹⁵⁴ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 19, [url](#)

¹⁵⁵ Landinfo, 30/10/2020, p. 3, [url](#)

¹⁵⁶ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 5, [url](#)

¹⁵⁷ Lifos, 12/05/2021, p. 17, [url](#)

¹⁵⁸ Harper M., 2019, pp. 17-18; Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 19/03/2019, p. 17, [url](#)

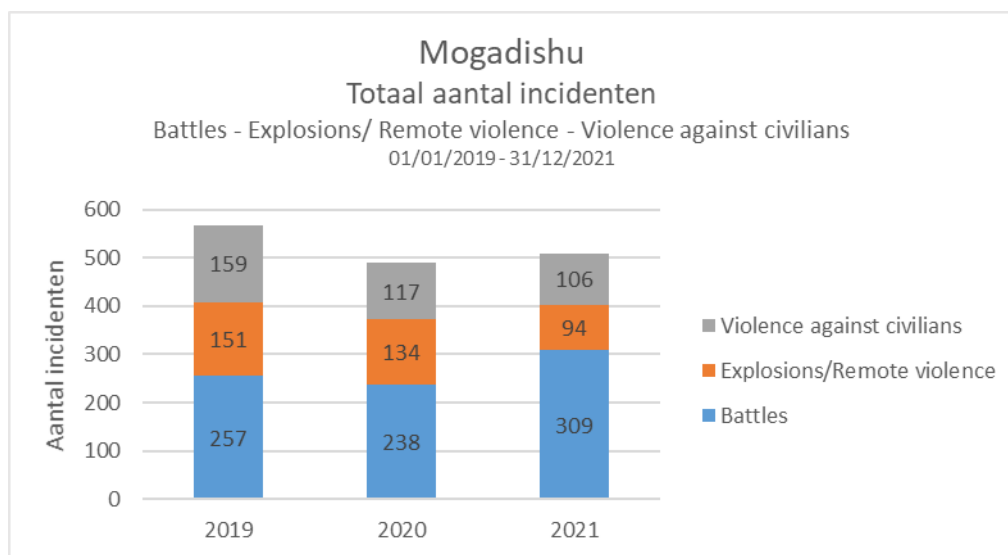
¹⁵⁹ UNSC, 06/10/2021, pp. 8, 51-53, [url](#)

¹⁶⁰ De gelijknamige COI Focus van 29 juni 2021 beschrijft in detail de veiligheidsincidenten in de vorige verslagperiode: CGVS - Cedoca, 29/06/2021, [url](#)

bedraagt (juni 2021 tot en met december 2021).¹⁶¹ De typologie van het geweld wordt enkel voor deze laatste periode bekeken.

4.1. Aantal incidenten

4.1.1. Jaaroverzicht

Grafiek 2: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/01/2019-31/12/2021¹⁶²

In 2019 registreert ACLED 567 veiligheidsincidenten in de hoofdstad waarvan 257 onder de noemer *battles*, 151 als *explosions/remote violence* en 159 als *violence against civilians*.

In 2020 registreert ACLED 486 incidenten waarvan het 238 klasseert als *battles*, 134 als *explosions/remote violence* en 117 als *violence against civilians*.

In 2021 registreert ACLED 509 incidenten waarvan 309 onder de categorie *battles*, 94 als *explosions/remote violence* en 106 als *violence against civilians*.^{163, 164}

4.1.2. Verslagperiode

Tijdens de vorige zes maanden lange verslagperiode, van 1 december 2020 tot en met 31 mei 2021, registreerde ACLED 256 incidenten in Mogadishu. Daarvan beschouwde het 147 incidenten als *battles*, 61 als *explosions/remote violence* en 48 als *violence against civilians*.¹⁶⁵

¹⁶¹ CGVS - Cedoca, 27/12/2020, [url](#)

¹⁶² ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁶³ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁶⁴ ACLED registreert ook andere incidenten, meer bepaald onder de categorieën *riots*, *protests* en *strategic developments*. Deze worden niet in dit hoofdstuk opgenomen. Een volledig overzicht van de verschillende categorieën en subcategorieën van incidenten is terug te vinden in een nota van Cedoca over de methodologie van ACLED. Bron: CGVS - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

¹⁶⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

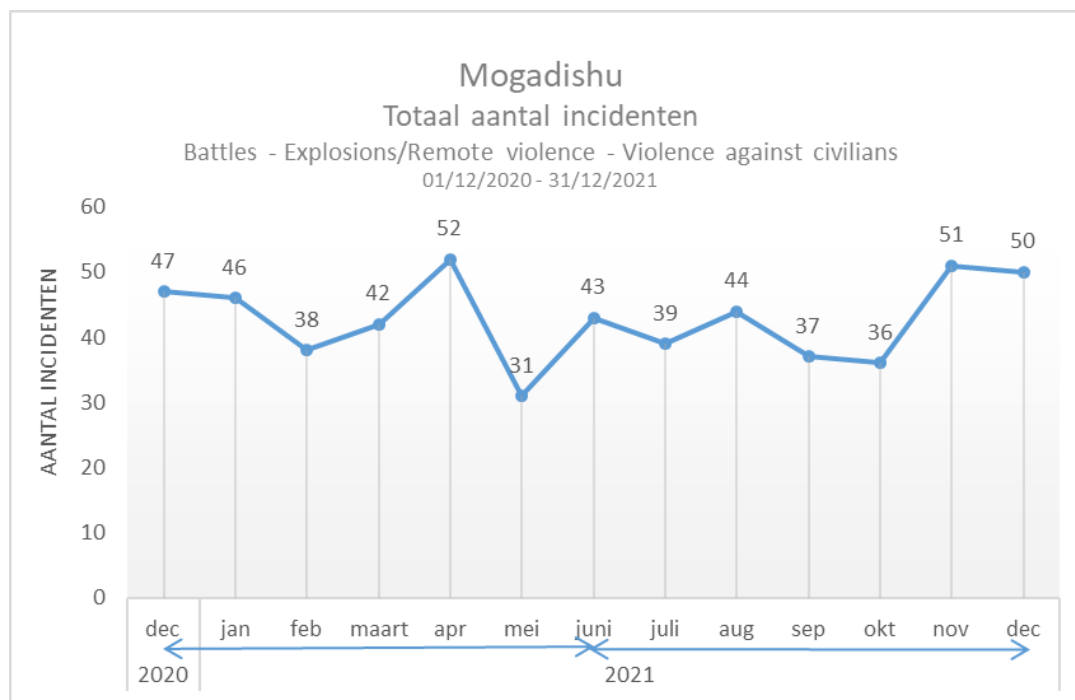
Voor de verslagperiode van 1 juni 2021 tot en met 31 december 2021 die zeven maanden beslaat, registreert ACLED 300 incidenten in Mogadishu. Daarvan beschouwt ACLED 193 incidenten als *battles*, 42 als *explosions/remote violence* en 65 als *violence against civilians*.¹⁶⁶

Onderstaand overzicht vergelijkt het aantal incidenten tijdens beide verslagperiodes:

	01/12/2020 – 31/05/2021	01/06/2021 – 31/12/2021
ACLED-categorie	Incidenten	Incidenten
<i>Battles</i>	147	193
<i>Explosions/Remote violence</i>	61	42
<i>Violence against civilians</i>	48	65
TOTAAL	256	300

Tabel 1: Tabel opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/12/2021 – 31/12/2021¹⁶⁷

Onderstaande grafiek geeft, op basis van de ACLED-data, het aantal gewelddadige incidenten per maand in de hoofdstad weer van 1 december 2020 tot en met 31 december 2021:

Grafiek 3: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/12/2020 – 31/12/2021¹⁶⁸

De huidige verslagperiode start in juni 2021 met een stijging van het aantal door ACLED geregistreerde incidenten. Daarna volgt het aantal gewelddaden een fluctuerende lijn, met een stijging in november 2021 die aanhoudt in december 2021. Binnen de periode december 2020 – december 2021 is er geen

¹⁶⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁶⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁶⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

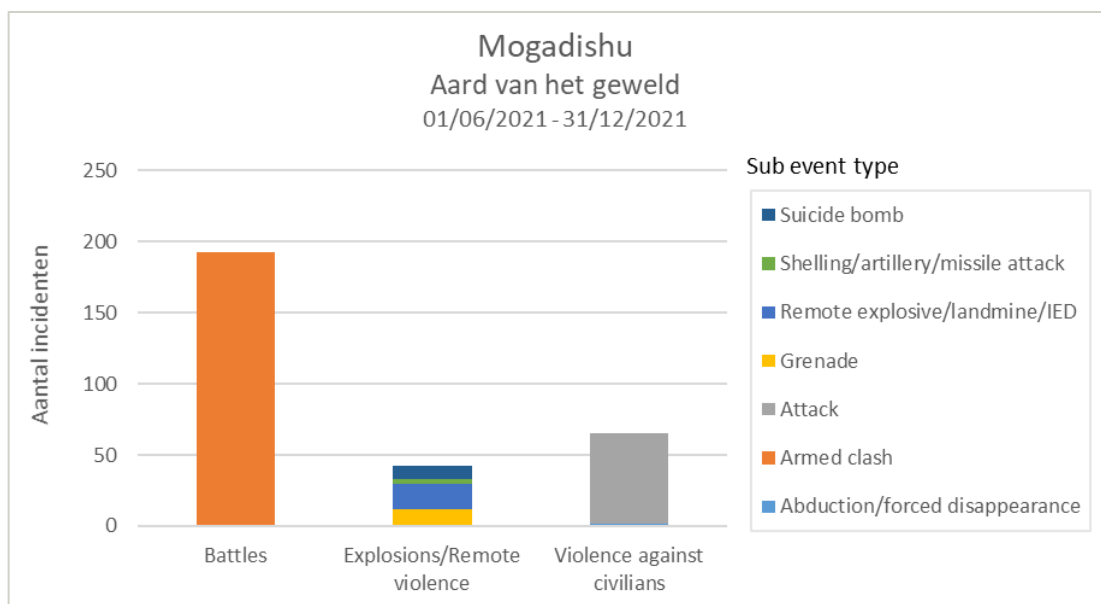
duidelijke stijgende of dalende tendens, met een gemiddelde van 42,7 door ACLED geregistreerde veiligheidsincidenten per maand.¹⁶⁹

4.2. Aard van de incidenten

Wanneer er bij een gewelddadig incident verschillende types geweld voorkomen, registreert ACLED die gebeurtenis onder één categorie om een dubbele telling te voorkomen. Bijvoorbeeld een zelfmoordaanslag die plaatsvindt tijdens een gevecht geldt als één incident onder *battles*, en staat dan niet geregistreerd onder de subcategorie *suicide bomb*.¹⁷⁰

De hieronder vermelde incidenten zijn representatief voor de aard van het geweld in Mogadishu, maar de lijst van incidenten is geenszins exhaustief. De beschikbare informatie over een incident, zoals het aantal doden en gewonden, kan per geraadpleegde bron verschillen. Sommige incidenten worden enkel door een door ACLED geraadpleegde bron vermeld.

Volgens de door ACLED verzamelde data ziet de verhouding tussen *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians* in Mogadishu er tijdens de huidige verslagperiode als volgt uit:

Grafiek 4: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/06/2021 – 31/12/2021¹⁷¹

De meeste incidenten (193) vallen onder de ACLED-categorie *battles* en de subcategorie *armed clash*. Het gaat onder meer over wapenfeiten tussen de veiligheidsdiensten enerzijds en AS, onbekende gewapende groepen en clanmilities anderzijds. ACLED tekent ook enkele schietpartijen tussen leger- of politie-eenheden onderling op.¹⁷²

¹⁶⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷⁰ ACLED, 10/04/2019, pp. 16-17, [url](#)

¹⁷¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷² ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

De categorie *battles* bevat ook gerichte moordaanslagen op de veiligheidsdiensten door AS en onbekende gewapende groepen. Bij het geweld in deze categorie worden voornamelijk vuurwapens en granaten gebruikt. ACLED schrijft drie dergelijke schietincidenten toe aan ISS.¹⁷³

Enkele voorbeelden:

- Op 24 juli 2021 vallen twee legereenheden elkaar aan in het district Hodan aan het checkpoint bij het kruispunt KM7 of "Ex Control Afgoye". Hierbij komen een vrouwelijke voorbijganger en twee mannen om het leven, volgens de door ACLED verzamelde gegevens. Drie andere omstaanders raken gewond. De aanleiding voor dit incident was een ruzie over het afpersingsgeld dat de soldaten eisen van *tuktuk*-bestuurders (gemotoriseerde riksja).¹⁷⁴
- Twee ISS-strijders schieten op 24 september 2021 twee politieagenten dood in de buurt van het districtspolitekantoor in Yaaqshiid.¹⁷⁵
- Op 11 oktober 2021 vallen twee legereenheden elkaar aan in het district Karaan. Hierbij vielen, volgens de door ACLED verzamelde gegevens, drie doden. Vijf andere soldaten raken gewond. Een afpersing aan een checkpoint is de aanleiding.¹⁷⁶
- AS-strijders gooien een handgranaat naar soldaten gestationeerd bij het checkpoint aan de militaire academie Jalle Siyaad (district Dayniile). De soldaten openen hierop het vuur. ACLED verzamelde geen informatie over het aantal doden of gewonden.¹⁷⁷
- Op 24 november 2021 voert AS een *hit-and-run*-aanval uit tegen het SNA in de buurt van KM 13 in het district Dayniile. Volgens AS raakt hierbij een soldaat gewond en komt een andere om het leven.¹⁷⁸

Violence against civilians is de tweede belangrijkste categorie van gewelddadige incidenten met 65 geregistreerde feiten. Bijna alle gewelddaden plaatst ACLED onder de subcategorie *attack*. Twee incidenten vallen onder de categorie *abduction/forced disappearance*. Op deze twee gewelddaden na, zijn de overige incidenten in deze categorie gerichte moorden met een vuurwapen. Voor enkele van deze moorden is het motief onbekend. De veiligheidsdiensten (SNA en SPF), AS-militanten en onbekende gewapende groepen zijn verantwoordelijk voor dit soort geweld. De ontvoeringen werden uitgevoerd door NISA en AS.¹⁷⁹

Enkele voorbeelden:

- Op 12 juni 2021 schieten AS-milities een vrouw dood die een restaurant uitbaat in de buurt van een regeringscontrolepost in de buurt Sarkuusta in het district Dharkenley.¹⁸⁰
- Agenten van NISA ontvoeren een stafmedewerkster en *cybersecurity expert*, Ikran Tahlil Farah, binnen NISA uit haar woning in de nacht van 13 juli 2021. Ze wordt overgebracht naar het hoofdkwartier van NISA in het district Shibis, volgens gegevens verzameld door ACLED. Andere bronnen, waaronder The Guardian (09/2021) en Hiiraan (10/2021), stellen dat de ontvoering van de vrouw op 26 juni 2021 plaatshad. De ontvoering en uiteindelijk moord van deze vrouw zal later op het jaar, in september 2021, leiden tot een publieke machtsstrijd tussen president Farmajo en de eerste minister. Volgens persberichten zou Ikran Tahlil Farah vermoord zijn door NISA, in

¹⁷³ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); Garowe Online, 02/12/2021, [url](#)

¹⁷⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁷⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁸⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

opdracht van de president omdat ze gevoelige informatie in handen had over de geheime training en inzet van Somalische troepen in het Eritrese conflict. Aanvankelijk beschuldigt NISA de terreurgroep AS van de moord, maar AS verklaart publiekelijk niets met deze moord te maken te hebben. In november 2021 spreekt het militaire gerechtshof in Mogadishu NISA vrij van de moord door een gebrek aan bewijzen.¹⁸¹

- Een belastingambtenaar wordt op 31 augustus 2021 doodgeschoten door AS op de markt Suuqa Weyn in het district Wadajir.¹⁸²

- Op 19 november 2021 schiet AS een populaire clanouder dood in het district Dayniile in Gubta Barwaaqo.¹⁸³

- Op 22 december 2021 sterft een studente geneeskunde aan haar verwondingen die ze eerder die maand opliep, op 11 december 2021, wanneer soldaten het vuur openen op burgers terwijl ze in een file zitten op het kruispunt Foleransa.¹⁸⁴

Voor de ACLED-categorie *explosions/remote violence* registreert ACLED het minst aantal gewelddaden in vergelijking met de twee voornoemde categorieën, namelijk 42. Het merendeel van de gewelddaden (18) klasseert ACLED onder de subcategorie *remote explosive/landmine/IED*. Verder tellen de subcategorieën *grenade*, *suicide bomb* en *shelling/artillery/missile* respectievelijk 12, 9 en 3 incidenten.¹⁸⁵

Zowel AS (38 incidenten), ISS (2), als onbekende gewapende groepen (2) zijn (vermoedelijk) verantwoordelijk voor dit type geweld. In de huidige verslagperiode schrijft ACLED de zelfmoordaanslagen en de mortieraanslagen enkel toe aan AS. ACLED registreert wel een granaataanval en een aanval met een geïmproviseerd explosief door ISS.¹⁸⁶

Enkele voorbeelden:

- Op 15 juni 2021 blaast een vermoedelijke AS-zelfmoorterrorist zichzelf op in een groep rekruten die buiten de militaire basis Dhagabadan (district Wadajir) stonden. Hierbij vallen minstens veertig doden, minimum dertig mensen raken gewond, volgens gegevens verzameld door ACLED. Volgens het persagentschap Reuters (06/2021) eist AS deze aanslag op.¹⁸⁷

- AS brengt op 10 juli 2021 een autobom tot ontploffing in het district Wadajir met als doelwit het konvooi van de politiecommissaris. De geraadpleegde bronnen hebben het over minstens negen doden, vijf politieagenten en vier burgers, en negen gewonden, aldus ACLED-gegevens. De commissaris, kolonel Farhan Qarole, overleeft deze aanslag.¹⁸⁸

- Een theehuis nabij een controlepost van de veiligheidsdiensten in het district Wadajir is op 14 september 2021 het doelwit van een zelfmoordterrorist. Er sterven minstens elf mensen (zowel

¹⁸¹ Africa Confidential, 23/09/2021, [url](#); Hiiraan, 10/10/2021, [url](#); VOA, 22/11/2021, [url](#); The Guardian (Hujale M.), 08/09/2021, [url](#)

¹⁸² ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁸³ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); Muqdisho Online, 19/11/2021, [url](#)

¹⁸⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); Benadir University, 22/12/2021, [url](#); Radio Kulmiye, s.d., [url](#)

¹⁸⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁸⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁸⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); BBC, 15/06/2021, [url](#); AP & Africa News (Asala K.), 10/07/2021, [url](#)

¹⁸⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); VOA (Olad Hassan M.), 10/07/2021, [url](#); Reuters, 10/07/2021, [url](#)

burgers als soldaten), volgens de geraadpleegde bronnen. Minstens zestien andere raken gewond. AS eist deze aanslag op.¹⁸⁹

- Op 14 oktober 2021 treft ISS met een IED een politiewagen in het district Yaqshid. Volgens ISS raken vijf politieagenten verwond en gedood.¹⁹⁰

- Op 20 november 2021 pleegt AS een aanslag op prominente Somalische journalisten. Wanneer de directeurs van Radio Mogadishu en Somali National TV een restaurant verlaten in de buurt van Taalada Daljirka Shadon (monument van de onbekende soldaat) in het district Shangaani worden ze aangevallen door een zelfmoordterrorist. De directeur en journalist van Radio Mogadishu, Abdiaziz Mohamud Guled, ook gekend als Abdiaziz Afrika, sterft ter plaatse. De directeur van de nationale televisie, Sharmarke, en hun chauffeur worden ernstig gewond. AS eist deze aanslag op en deelt mee dat ze al een lange tijd de journalist Abdiaziz in het vizier hadden. Hij was gekend voor zijn interviews met gedetineerde AS-leden.¹⁹¹

Een analyse van de door ACLED geregistreerde incidenten geeft aan dat er twee hoofdtypes van geweld zijn in Mogadishu in de verslagperiode: geweld door middel van vuurwapens (70 %) en explosieven (19 %). Ze worden voornamelijk opgeëist door of toegeschreven aan AS. Wat de gebruikte explosieven betreft, registreert ACLED meer gewelddaden met granaten (19 %) dan met IED's (9 %). Granaataanslagen tegen de veiligheidsdiensten leiden soms tot een vuurgevecht. Bij de door ACLED als *battles* geregistreerde incidenten gaat het over *hit-and-run*-aanvallen van AS, vuurgevechten in combinatie met granaataanvallen en gerichte moordacties. Binnen de categorie *explosions/ remote violence* gaat het over zelfmoordaanslagen, auto- en bembommen en mortieraanslagen. Het geregistreerde geweld in *violence against civilians* betreft bijna uitsluitend geweld door vuurwapens, op twee ontvoeringen na.¹⁹²

¹⁸⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); VOA (Maruf H.), 14/09/2021, [url](#)

¹⁹⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

¹⁹¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); BBC, 20/11/2021, [url](#); Committee to Protect Journalists (CPJ), 22/11/2021, [url](#)

¹⁹² ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

5. Doelwitten van het geweld

Diverse bronnen stellen dat betrouwbare statistieken over burgerslachtoffers in Somalië niet beschikbaar zijn.¹⁹³

5.1. Data

Onderstaand overzicht vergelijkt het aantal door ACLED geregistreerde dodelijke slachtoffers¹⁹⁴ in Mogadishu tijdens de vorige¹⁹⁵ en de huidige verslagperiode¹⁹⁶:

ACLED-categorie	01/12/2020 – 31/05/2021		01/06/2021 – 31/12/2021	
	Incidenten	Dodelijke slachtoffers	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
<i>Battles</i>	147	99	193	146
<i>Explosions/Remote violence</i>	61	105	42	137
<i>Violence against civilians</i>	48	36	65	61
Totaal	256	240	300	344

Tabel 2: Tabel opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/12/2020 – 31/05/2021¹⁹⁷

In de vorige zes maanden lange verslagperiode telde ACLED 240 dodelijke slachtoffers in Mogadishu tegenover 344 bij de huidige.¹⁹⁸

¹⁹³ UNHCR, 01/2014, [url](#); AI, 22/02/2017, [url](#)

¹⁹⁴ Het aantal dodelijke slachtoffers dat ACLED registreert in de kolom *fatalities* omvat zowel burgerdoden als veiligheidspersoneel of militieleden. Gewonden worden niet geregistreerd. ACLED maant aan tot grote voorzichtigheid bij het gebruik van cijfers omtrent het aantal doden uit zijn eigen of enige andere databank. Zelf kan ACLED informatie over het aantal dodelijke slachtoffers niet verifiëren. De organisatie wijst erop dat van alle conflictdata, cijfers over dodelijke slachtoffers het meest vooringenomen en het minst accuraat zijn. Dergelijke informatie is gevoelig voor manipulatie door gewapende groepen en soms ook door de media, wat kan leiden tot overdrijvingen of onderrapportage. ACLED benadrukt dat de cijfers als "gerapporteerde" aantallen beschouwd moeten worden. Verder licht de organisatie toe dat de in de databank ingevoerde aantallen schattingen zijn.¹⁹⁴ Meer informatie over de werkwijze van ACLED bij het invoeren van cijfers over het aantal dodelijke slachtoffers is terug te vinden in een nota van Cedoca over de methodologie ACLED, CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

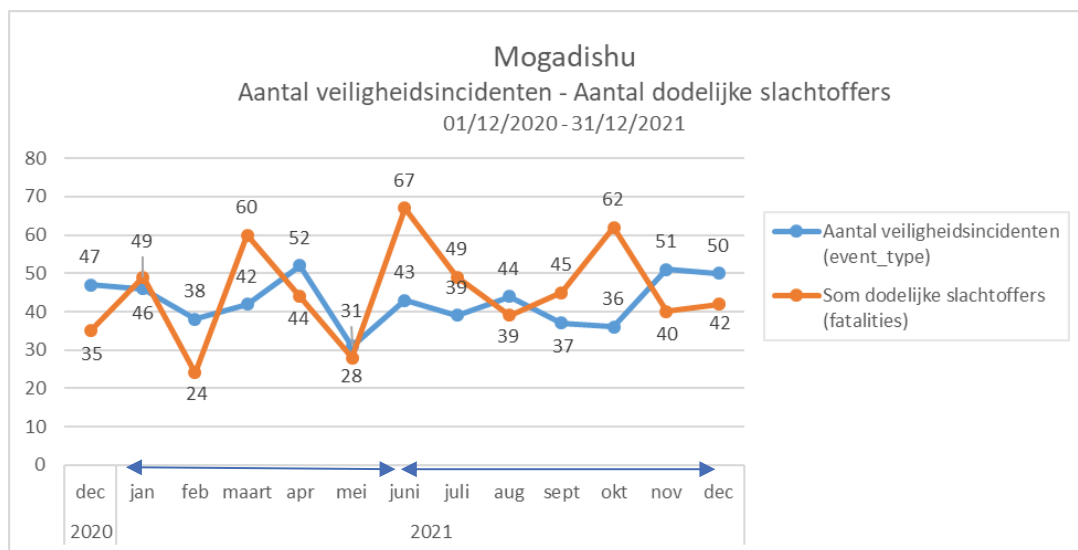
¹⁹⁵ De gelijknamige COI Focus van 29 juni 2021 beschrijft in detail de veiligheidsincidenten in de vorige verslagperiode: CGVS – Cedoca, 29/06/2021, [url](#)

¹⁹⁶ CGVS – Cedoca, 29/06/2021, [url](#)

¹⁹⁷ CGVS - Cedoca, 27/12/2020, p. 26, [url](#); ACLED, via export tool geraadpleegde update, 04/06/2021, [url](#)

¹⁹⁸ CGVS - Cedoca, 27/12/2020, p. 26, [url](#)

Onderstaande grafiek toont enerzijds het aantal gewelddadige incidenten en anderzijds het aantal dodelijke slachtoffers in de periode 1 december 2020 – 31 december 2021:

Grafiek 5: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/12/2020 – 31/12/2021¹⁹⁹

Voor het begin van de huidige verslagperiode, juni 2021, registreert ACLED het hoogst aantal dodelijke slachtoffers, namelijk 67. Het merendeel van deze slachtoffers vielen bij de zelfmoordaanslag op 15 juni 2021 waar AS een groep rekruten viseert. ACLED noteert hiervoor 41 dodelijke slachtoffers. Een tweede piek is merkbaar voor de maand oktober 2021 waarvoor ACLED 62 doden optekent. In deze maand hebben 29 veiligheidsincidenten dodelijke slachtoffers tot gevolg. De incidenten met een groot aantal doden zijn een autobom (12 doden, allen soldaten), een zelfmoordaanslag door AS in een theehuis (7 doden) en een AS-aanval tegen een legerkonvooi (6 doden, allen militairen). Het minst aantal slachtoffers registreert ACLED voor de maand augustus (39).²⁰⁰

ACLED registreert gemiddeld meer dodelijke slachtoffers per maand voor de huidige verslagperiode, namelijk 49 tegenover gemiddeld 40 per maand voor de periode december 2020 – mei 2021.²⁰¹

5.2. Analyse

Volgens verschillende bronnen, waaronder het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, vormen de volgende categorieën de voornaamste doelwitten van AS-terreur:

- medewerkers van de federale regering, de AU of de VN, belangrijke politici, verkiezingsafgevaardigden (*electoral delegates*) en regeringsgezinde clanoudsten;
- veiligheidspersoneel van AMISOM en het SNA;
- deserteurs of overlopers van AS;
- journalisten, mensenrechtenactivisten en medewerkers van ngo's;

¹⁹⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²⁰⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²⁰¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

- zakenlui die werken met de Somalische regering;
- regeringsgebouwen en faciliteiten van AMISOM, de AU of de VN;
- locaties waar regerings- en veiligheidspersoneel samenkomen zoals hotels en restaurants.²⁰²

De Zweedse COI-dienst Lifos (06/2016) merkt op dat geen enkele lijst van doelwitten exhaustief is, maar dat iedereen die AS als vijand beschouwt een mogelijk doelwit is.²⁰³ Familieleden van deze personen kunnen ook gevisieerd worden, volgens verschillende bronnen geraadpleegd door de Finse COI-onderzoekers in Mogadishu (09/2020). Voor AS zijn dit makkelijkere, minder risicovolle doelwitten omdat deze personen minder bescherming genieten.²⁰⁴ Verschillende door Landinfo (10/2020) geïnterviewde bronnen stellen dat laaggeplaatste ambtenaren geen prioritair doelwit zijn voor AS. Het hoofd van een beveiligingsorganisatie staft deze bewering door erop te wijzen dat hooggeplaatste ambtenaren bescherming nodig hebben, terwijl laaggeplaatste ambtenaren verspreid in de hoofdstad leven, zelfs in Afgoye op 30 km van Mogadishu, en iedere dag pendelen van en naar het werk.²⁰⁵ Lifos (05/2021) voegt hieraan toe dat bedrijven in Mogadishu die goederen leveren aan AMISOM of de regering door AS ook worden beschouwd als legitieme doelwitten.²⁰⁶

Cafés, restaurants en hotels bezocht door ambtenaren, politici en veiligheidsdiensten zijn vaak het doelwit van AS-terreur.²⁰⁷ Volgens verschillende bronnen zijn de inwoners van Mogadishu op de hoogte van de potentiële doelwitten van AS. Ze zullen, wanneer dit kan, deze plaatsen mijden.²⁰⁸ AS zou, volgens verschillende bronnen, de burgers waarschuwen vooraleer ze een actie uitvoeren.²⁰⁹ Hotels en restaurants die een potentieel doelwit zijn voor AS-geweld vallen ook op in het stadsbeeld door de enorme veiligheidsmaatregelen zoals wachttorens en slagbomen aan de ingang.²¹⁰ Volgens de onderzoeker Caleb Weiss, gespecialiseerd in politiek geweld en jihadisme in het Midden-Oosten en Afrika, heeft AS de afgelopen jaren meerdere malen de volgende hotels in Mogadishu aangevallen: het SYL Hotel, het Maka-al-Mukarama Hotel, het Dayah Hotel, het Beach View Hotel, het Ambassador's Hotel, het Central Hotel, het Al Sahafi Hotel en het Jazeera Hotel.²¹¹ Volgens de Finse COI-dienst (10/2018) kunnen theehuizen en restaurants ook een doelwit worden omdat AS ze als te Westers beschouwt.²¹²

Sommige aanvallen van AS zijn economisch van aard omdat AS belastinggeld en/of beschermingsgeld int bij de zakenlui in Mogadishu, aldus rapporten van Landinfo (2018, 2020) en HI (10/2020).²¹³ Professor Hills (09/2019) en een veiligheidsexpert in Mogadishu verklaarden aan het Finse COI-

²⁰² Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 03/2019, p. 12, [url](#); CTC (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, [url](#); Landinfo, 15/05/2018, pp. 7-8, [url](#); University of North Carolina (Hills A.), 07/09/2019, p. 341, [url](#); AI, 03/02/2020, p. 11, [url](#); Landinfo, 30/11/2020, pp. 5, 7, [url](#); Landinfo, 30/10/2020, p. 7, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 8, 24-25, [url](#)

²⁰³ Migrationsverket (Lifos), 16/06/2016, pp. 7-10, [url](#)

²⁰⁴ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 9, [url](#)

²⁰⁵ Landinfo, 30/10/2020, p. 5, [url](#)

²⁰⁶ Migrationsverket (Lifos), 12/05/2021, p. 15, [url](#)

²⁰⁷ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 25, [url](#); Landinfo, 30/10/2020, p. 6, [url](#)

²⁰⁸ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 25, [url](#); Landinfo, 15/05/2018, p. 8, [url](#); Landinfo, 30/10/2020, p. 7, [url](#)

²⁰⁹ Landinfo, 27/02/2017, p. 8, [url](#); Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 13, [url](#)

²¹⁰ Landinfo, 30/10/2020, p. 7, [url](#)

²¹¹ Long War Journal (Weiss C.), 17/08/2020, [url](#)

²¹² Finnish Immigration Service - Country Information Service, 05/10/2018, p. 7, [url](#)

²¹³ Landinfo, 15/05/2018, pp. 7-8, [url](#); Landinfo, 30/10/2020, pp. 5-6, [url](#); HI, 10/2020, pp. 2, 6, [url](#)

onderzoeksteam (09/2020) dat zakenlui en politici AS-strijders inhuren om concurrenten uit te schakelen.²¹⁴

Volgens verschillende bronnen zijn burgers in het algemeen geen doelwitten van het geweld door AS.²¹⁵ AS herhaalt begin 2020 dat ze geen burgers viseren.²¹⁶ De terreurgroep houdt weliswaar weinig rekening met voorbijgangers tijdens hun terreurdaden, volgens Landinfo (10/2020).²¹⁷ Dit geldt ook voor de grootschalige aanslagen die AS pleegt. Militairen, bijvoorbeeld, bewegen zich in de hoofdstad in gepantserde voertuigen die hen een zekere bescherming bieden, in tegenstelling tot de civiele voorbijgangers.²¹⁸ De meeste stadsbewoners kunnen zich geen veilige vervoersoptie veroorloven noch drukke hotspots voor geweld zoals marktplaatsen mijden, volgens de Wereldbank (2021). Burgers lopen aanzienlijke risico's wanneer ze zich door de stad bewegen.²¹⁹

Verschillende bronnen besluiten dat, wanneer er burgerslachtoffers vallen door terreurgeweld, dit een kwestie van toeval is waarbij de burgers zich "op het verkeerde tijdstip op de verkeerde plek bevonden".²²⁰ UK Home Office (11/2020) schrijft dat de intensiteit van het geweld in de stad in het algemeen niet van die aard is dat een burger een reëel risico loopt op ernstige schade als gevolg van een ernstige en individuele bedreiging van zijn of haar leven of persoon.²²¹

Dr. Markus Hoehne (05/2021), verbonden aan de universiteit van Leipzig en Somalië-kenner²²², argumenteert daarentegen dat AS doelbewust burgers doodt tijdens aanslagen. Volgens Hoehne beperkt AS zich niet alleen tot het vermoorden van *high-profile*-doelwitten maar terroriseren ze regelmatig de bevolking. AS viseert burgerdoelwitten om te bewijzen dat de regering onvoldoende bescherming biedt, in tegenstelling tot lidmaatschap van AS. Bovendien doodt AS *high-profile*-personen gericht met een vuurwapen of een autobom. Het feit dat er in Mogadishu maandelijks aanslagen gebeuren waarbij een tiental burgers omkomen en meestal enkele tientallen zwaar gewond raken, ziet Hoehne als een bewuste strategie. Hij definieert deze burgerslachtoffers niet als *collateral damage* maar als doelwitten.²²³

In een e-mail van 6 januari 2022 stelt de politicoloog Ken Menkhaus dat AS burgers viseert. De vraag is alleen wie en hoe. De terreurgroep vermoordt individuen die hen bekritisieren of weigeren hen belastingen te betalen. AS heeft aangekondigd dat het vaak hotels en restaurants aanvalt bezocht door overheidsfunctionarissen en ambtenaren en heeft niet-gouvernementele burgers gewaarschuwd dat als ze hotels en restaurants bezoeken waar overheidsfunctionarissen elkaar ontmoeten, ook zij het doelwit zullen zijn. Wat AS niet lijkt te doen, volgens Menkhaus, is burgers lukraak aanvallen in Somalië. Dat geldt dan weer niet voor Kenia, waar niet-islamitische Keniaanse burgers (studenten aan het Garissa-college, klanten van Westgate Mall en dorpelingen) het doelwit waren van AS.²²⁴

²¹⁴ University of North Carolina (Hills A.), 07/09/2019, p. 341, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 5, [url](#)

²¹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 03/2019, p. 24, [url](#); Migrationsverket (Lifos), 03/07/2019, p. 26, [url](#); CTC (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, pp. iv, 12, 15, [url](#); Landinfo, 15/05/2018, p. 8, [url](#); Landinfo, 30/10/2020, p. 7, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 24, [url](#); Landinfo, 30/10/2020, p. 3, [url](#); UK Home Office, 11/2020, p. 12, [url](#)

²¹⁶ VOA (Maruf H.), 15/01/2020, [url](#)

²¹⁷ Landinfo, 30/10/2020, p. 7, [url](#)

²¹⁸ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 24-25, [url](#)

²¹⁹ The World Bank, 2021, p. 85, [url](#)

²²⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 03/2019, p. 24, [url](#); CTC (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 26, [url](#)

²²¹ UK Home Office, 11/2020, pp. 12-13, [url](#)

²²² Universität Leipzig, s.d., [url](#)

²²³ ACCORD, 31/05/2021, pp. 11-12, [url](#)

²²⁴ Menkhaus K., professor politieke wetenschappen aan de universiteit van Zuid-California en Somalië-expert, e-mail, 06/01/2022

Volgens een rapport van ReDSS (05/2019) vormen de terreuraanslagen over het algemeen geen specifieke bedreiging voor ontheemde groepen omdat ze zich meestal ver van de centrale locaties bevinden die het doelwit zijn van deze aanvallen.²²⁵ IDP-kampen zijn, volgens de Danish Demining Group (DDG) (08/2017), de mijnbestrijdingseenheid binnen de ngo Danish Refugee Council, geen doelwitten van AS.²²⁶ Het VN-expertenpanel stelt in november 2019 echter wel dat het geweld door AS leidt tot burgerslachtoffers in onder meer IDP-kampen.²²⁷

Wat de veiligheidssituatie in de hoofdstad betreft, stelt de Britse denktank Royal United Services Institute (RUSI) (2018) dat de dreiging van terroristisch geweld voor iedereen reëel en onvoorspelbaar is.²²⁸ Een medewerker van een internationale ngo in Mogadishu verklaart begin 2018 aan het Finse COI-onderzoeksteam dat aanslagen in ieder stadsgedeelte kunnen gebeuren en niemand met zekerheid veilig is.²²⁹ In een onderhoud met de Finse COI-dienst in maart 2020 stelt het Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) dat de sfeer in de hoofdstad wordt gedomineerd door een constante angst voor een terroristische aanslag of vuurgeweld.²³⁰

Bij de registratie van gewelddadige incidenten registreert ACLED de betrokken actoren: gewapende groeperingen en burgers. Burgers zijn volgens ACLED per definitie ongewapend en dus kwetsbaar.²³¹ De categorie *violence against civilians* omvat gewelddadige gebeurtenissen waarbij een georganiseerde gewapende groep opzettelijk geweld gebruikt tegen ongewapende burgers. Deze gewelddadige incidenten maken in totaal 61 burgerdoden voor 65 incidenten.²³²

Burgers kunnen ook slachtoffers zijn van het geweld door explosieven en dit als omstaander of als doelwit. Burgerdoden door dit geweld codeert ACLED in de categorie *explosions/remote violence*. Het totaal aantal naar schatting geregistreerde doden voor dit geweld zijn niet uitsluitend burgers. Wanneer bij een zelfmoordaanslag de terrorist(en) en veiligheidspersoneel overlijden, rekent ACLED deze ook bij het totaal aantal doden. Bij sommige incidenten is er onvoldoende informatie over de dodelijke slachtoffers.²³³ Voor de huidige verslagperiode registreert ACLED voor dit soort geweld 137 doden, waarvan de meerderheid burgers, voor 42 incidenten.²³⁴

In de huidige verslagperiode maakt het geweld door (geïmproviseerde) explosieven meer burgerdoden dan het geweld door middel van vuurwapens geregistreerd onder de categorie *violence against civilians*.²³⁵ Twee zelfmoordaanslagen zorgen in de verslagperiode voor een hoog aantal burgerslachtoffers: deze van 15 juni 2021 met naar schatting minstens 40 doden en deze van 2 juli 2021 waarbij een AS-zelfmoordterrorist zich laat ontploffen in een theeshop waardoor minstens 11 burgers het leven lieten.²³⁶

Onderstaande grafiek toont, op basis van ACLED-data, wie in welke mate verantwoordelijk is voor het geweld tegen burgers:

²²⁵ ReDSS, 13/05/2019, p. 52, [url](#)

²²⁶ DDG, 08/2017, p. 23, [url](#)

²²⁷ UNSC, 01/11/2019, p. 36, [url](#)

²²⁸ RUSI (Hills A.), 2018, p. 31

²²⁹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 05/10/2018, p. 7, [url](#)

²³⁰ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 4, [url](#)

²³¹ ACLED, 12/2017, pp. 1, 7, [url](#)

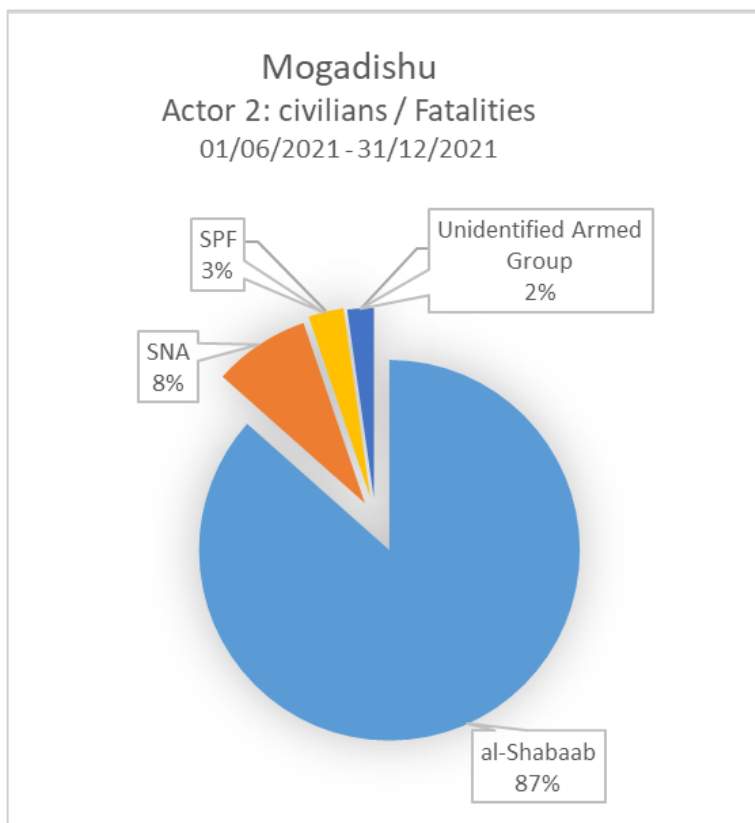
²³² ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²³³ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²³⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²³⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²³⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

Grafiek 6: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/06/2021 – 31/12/2021²³⁷

Het merendeel van de burgerdoden (87 %) schrijft ACLED toe aan de terreurgroep AS. Het leger is verantwoordelijk voor bijna een tiende (8 %) van het totaal aantal burgerdoden. Verder sterven burgers ook door toedoen van de politie en van onbekende gewapende groepen.²³⁸

6. Geografische verdeling

Mogadishu bestaat uit zeventien districten.²³⁹ De verschillende districten zijn, van noordoost naar zuidwest: Heliwaa (Heliwa, Huruwa, Huriwa), Karaan (Kaaraan), Yaaqshiid (Yaaqshid), Shibis, Wardhiigley (Wardhiigleey, Warta Nabada), Boondheere (Bondhere), Shangaani (Shingani), Abdulaziz (Abdul-aziz, Cabdulcasiis, Cabdicasiis), Hamar Weyne (Xamar Weyne), Hamar Jabjab (Xamar Jabjab), Waaberi (Waberi), Hawl Wadaag (Howl Wadaag, Howlwadaag), Hodan, Dayniile (Daynile, Deynile), Wadajir (Medina, Madina) en Dharkenley.²⁴⁰ Het zeventiende en recentste district, Kahda (Kaxda) maakt sinds 2012 deel uit van de hoofdstad.²⁴¹ Het staat niet op alle geraadpleegde kaarten.²⁴²

²³⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²³⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/02/2022, [url](#)

²³⁹ BRA, 01/2019, p. 5, [url](#); HIPS, RVI (Bradbury M., Abdirashid H.), 27/02/2017, p. 8, [url](#)

²⁴⁰ De eerst vermelde schrijfwijze wordt verder in dit document gebruikt: EASO, 08/2014, pp. 15-16, [url](#); UNHCR, s.d., [url](#); BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, [url](#); Global Shelter Cluster, 2019, [url](#)

²⁴¹ NRC, 12/01/2018, p. 1, [url](#)

²⁴² RVI publiceerde in 2017 een kaart van Mogadishu: HIPS, RVI (Bradbury M., Abdirashid H.), 27/02/2017, p. 109, [url](#)

Sommige bronnen, zoals de World Health Organization (WHO), vermelden een bijkomend district Northwest of 21 October gelegen tussen de districten Dayniile en Heliwaa.²⁴³ Cedoca deed navraag bij het stadsbestuur (BRA). Het regionale bestuur van Banadir bevestigt per e-mail op 18 februari 2020 dat dit geen officieel district is.²⁴⁴

De veiligheidssituatie kan variëren naargelang het district.²⁴⁵ Verschillende bronnen, zoals UNHCR, stellen dat AS 's nachts bepaalde wijken in het noorden van de stad onder controle heeft.²⁴⁶ Potentiële doelwitten van de groep verblijven 's nachts dan ook niet in deze delen van de stad.²⁴⁷

Diverse bronnen stellen dat AS een sterke invloed heeft in de districten Heliwaa, Yaaqshiid en Dayniile die hierdoor onveilig zijn.²⁴⁸ Een lokale veiligheidsexpert, geïnterviewd door de Finse COI-dienst in maart 2020, zegt dat de terreurgroep 's nachts de buurt rond de dierenmarkt in het district Yaaqshiid openlijk controleert.²⁴⁹ De Maka-al-Mukaramastraat van de luchthaven tot Villa Somalia is een gevaarlijke zone omdat AS erg actief is langs deze weg.²⁵⁰ Volgens een onderzoeksmis­sie begin 2018 van de Finse COI-onderzoeksdienst wonen er in het als gevaarlijk beschouwde district Heliwaa geen regeringsfunctionarissen.²⁵¹ Bovendien kan regeringspersoneel zich na zonsondergang niet verplaatsen in het district Dayniile of in Suuqa Xoolaha (de veemarkt in het district Karaan) zonder de bescherming van gewapende bewakers. Het dorp Elasha Biyaha (ook Ceelasha Biyaha²⁵²) en regio's grenzend aan Afgoye zijn ook risicovolle gebieden voor overheidsmedewerkers.²⁵³

Gezaghebbende bronnen, respectievelijk in 2018 en 2020 geraadpleegd door de Zweedse en Finse COI diensten, stellen dat AS een duidelijk sterkere aanwezigheid en invloed­sfeer heeft in de buitenwijken van de stad.²⁵⁴ Deze gebieden staan deels onder controle van AS en deels van de federale overheid.²⁵⁵ De Finse COI-onderzoeksdienst (10/2018) stelt dat de luchthaven, Villa Somalia en de haven beter bewaakt zijn en daarom als veiliger worden beschouwd.²⁵⁶

Volgens een analyse van Intelligence Fusion (02/2019) is AS vooral actief in de districten Boondheere, Hodan, Hawl Wadaag en Wardhiigley vanwege het vele voet- en autoverkeer, de aanwezigheid van militairen en politie en de overheidskantoren in deze districten.²⁵⁷ In augustus 2019 verduidelijkt professor Hansen, in een e-mail aan Cedoca, dat AS ook sterk aanwezig is in de buurt van de Bakaramarkt (district Hawl Wadaag). Hansen schrijft verder dat AS aanwezig is daar waar er geen regeringstroepen zijn.²⁵⁸

²⁴³ WHO, 03/01/2019, p. 13, [url](#); Foreign Policy (Boubacar G. D.), 26/07/2011, [url](#); Mogaguide, s.d., [url](#)

²⁴⁴ BRA via een VN-medewerker in Somalië, e-mail, 18/02/2020

²⁴⁵ BFA, SEM, 08/2017, p. 75, [url](#); Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 8, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 6, [url](#)

²⁴⁶ BFA, SEM, 08/2017, p. 75, [url](#); Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 8, [url](#)

²⁴⁷ BFA, SEM, 08/2017, p. 75, [url](#)

²⁴⁸ DDG, 08/2017, p. 23, [url](#); Migrationsverket (Lifos), 03/07/2019, p. 26, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 12, [url](#)

²⁴⁹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 12, [url](#)

²⁵⁰ Migrationsverket (Lifos), 03/07/2019, p. 25, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 25, [url](#)

²⁵¹ Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 8, [url](#)

²⁵² Elasha Biyaha (regio Lower Shabelle) is een dorp gelegen op de weg van Mogadishu naar Afgoye. Bron: ACCORD, 13/05/2015, [url](#)

²⁵³ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 05/10/2018, p. 8, [url](#)

²⁵⁴ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 12, [url](#); Migrationsverket (Lifos), 03/07/2019, p. 26, [url](#)

²⁵⁵ Migrationsverket (Lifos), 03/07/2019, p. 26, [url](#)

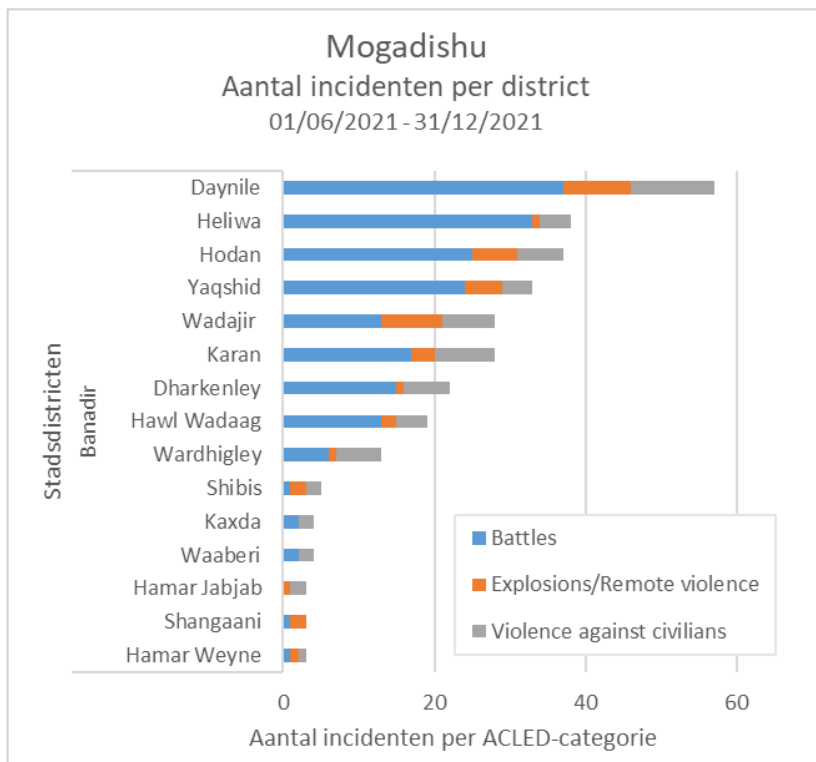
²⁵⁶ Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 8, [url](#)

²⁵⁷ Intelligence Fusion (Haynes W.), 26/02/2019, [url](#)

²⁵⁸ Hansen S. J., professor aan NMBU en expert in islamisme in de Hoorn van Afrika waaronder AS, e-mail, 24/08/2019

Een vertegenwoordiger van een internationale organisatie, geraadpleegd door Lifos (05/2021), stelt dat de meerderheid van de gewelddadige incidenten plaatsvinden in het centrum van Mogadishu, daar waar de regering, veiligheidsdiensten en internationale actoren gevestigd zijn.²⁵⁹

Onderstaande grafiek toont, op basis van de door ACLED verzamelde gegevens, de geografische verdeling van de incidenten in de hoofdstad tijdens de verslagperiode:

Grafiek 7: Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/06-2021 – 31/12/2021²⁶⁰

De meeste incidenten vonden plaats in het district Daynile (57 incidenten), gevolgd door de districten Heliwaa (38), Hodan (37) en Yaaqshiid (33). Voor de districten Wadajir, Karaan, Dharkenley, Hawl Wadaag en Wardhiigley registreert ACLED tussen de 13 en 28 incidenten. ACLED noteert tussen 3 en 5 incidenten voor de districten Shibis, Kahda, Waaberi, Hamar Jabjab, Shangaani en Hamar Weyne.²⁶¹

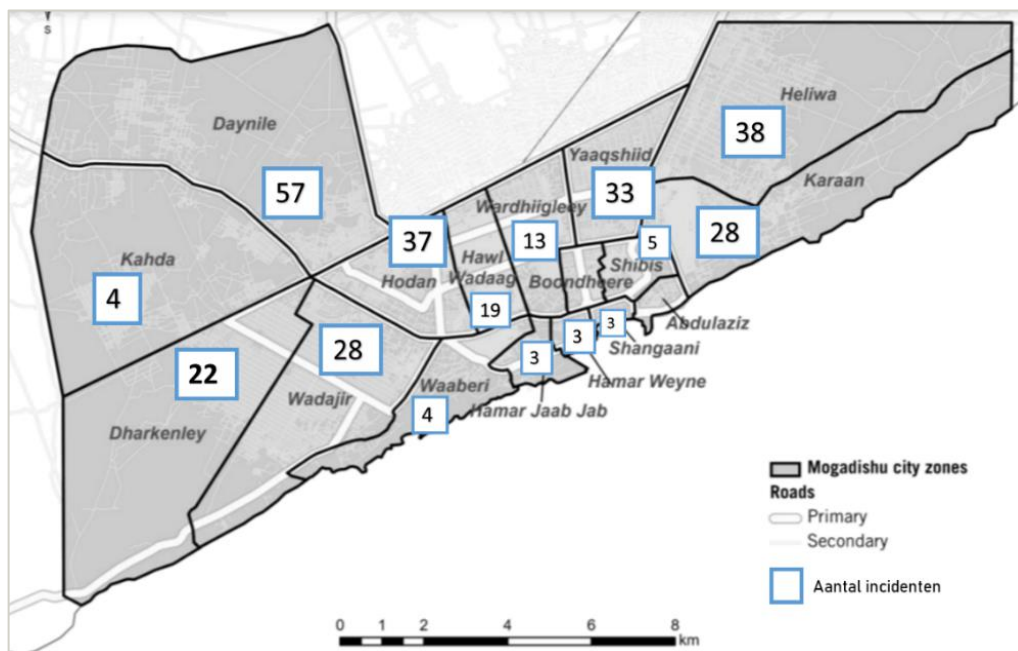
Onderstaande kaart illustreert dat de door ACLED geregistreerde veiligheidsincidenten vooral plaatsvonden in de buitenwijken van de hoofdstad.²⁶²

²⁵⁹ Migrationsverket - Lifos, 12/05/2021, p. 15, [url](#)

²⁶⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²⁶¹ Drie andere incidenten, waarvoor ACLED geen specifieke locatie opgeeft, zijn niet in de grafiek opgenomen. Bron: ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

²⁶² ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#)

Kaart 2: Kaart opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data, 01/06/2021 – 31/12/2021²⁶³

7. Verplaatsingen van de bevolking

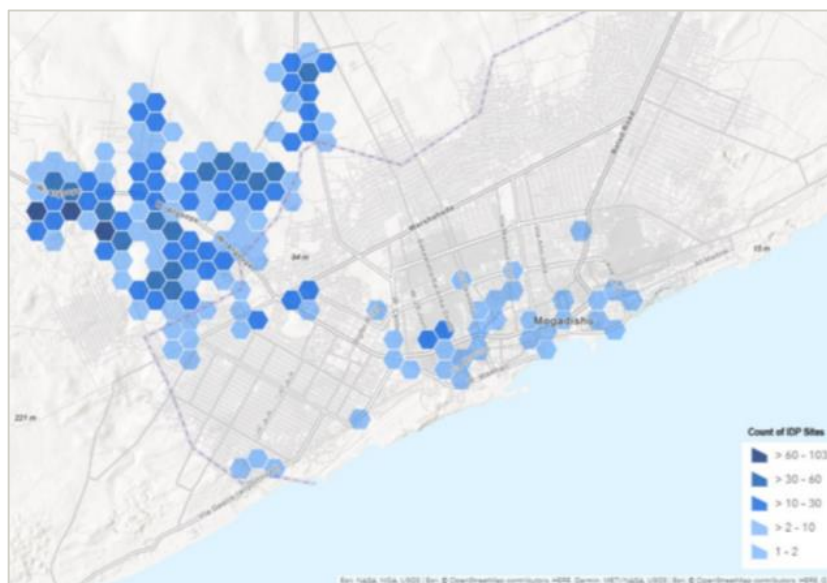
UNHCR schat het aantal ontheemden in Somalië eind december 2021 op 2,97 miljoen.²⁶⁴ De grootste concentratie bevindt zich in Mogadishu. Volgens de Somalische ministerie van Planning, Investering en Economische ontwikkeling (03/2021) woont een derde van het totaal aantal ontheemden in de hoofdstad. Sommigen zijn bijna 30 jaar geleden ontheemd geraakt, terwijl er dagelijks nieuwe ontheemden in de stad aankomen als gevolg van conflicten en klimaatfactoren (droogte, overstromingen).²⁶⁵ Volgens de geraadpleegde bronnen betreft het tussen de 600.000 tot 845.000 personen.²⁶⁶

²⁶³ ACLED, via export tool geraadpleegde update, 14/01/2022, [url](#); Kaart van Mogadishu uit: EASO, 09/2021, p. 10, [url](#)

²⁶⁴ UNHCR, 31/12/2021, [url](#)

²⁶⁵ Refugees International (Yarnell M.), 16/12/2019, [url](#); Bryld E., Kamau M., Mohamoud M. A., 23/05/2020, [url](#); Refugees International (Yarnell M.), 12/2019, p. 13, [url](#); The Guardian (Hujale M.), 27/01/2020, [url](#); The World Bank, 01/2021, p. 36, [url](#); Ministry of Planning, Investment and Economic Development - Somalia, 15/03/2021, p. 88, [url](#)

²⁶⁶ Bryld E., Kamau M., Mohamoud M. A., 23/05/2020, [url](#); BRA -DSU, 11/2020, p. 13, [url](#); UNHCR, s.d., [url](#); EASO, 09/2021, p. 12, [url](#)

 Kaart 3: Aantal ontheemdenkampen in Mogadishu, IOM (01/2022)²⁶⁷

Mogadishu kent twee soorten migratiebewegingen: één naar de stad en één binnen de stad zelf.²⁶⁸ Deze intra-stadsmigratie speelt zich af tussen de drie districten in de stad met de meeste ontheemden, namelijk Kahda, Hodan, Dayniile enerzijds en het stadscentrum anderzijds. Gedwongen ontruiming van de ontheemdenkampen veroorzaken onder andere deze intra-stadsmigratie.²⁶⁹ Vaak zijn dit gedwongen ontruiming door onder meer terugkerende Somaliërs die grond claimen die toebehoort aan hun onmiddellijke of uitgebreide familie. Hoewel het stadsbestuur sommige ontruiming beveelt, zijn privépersonen voor het merendeel verantwoordelijk.²⁷⁰

Op basis van gegevens verzameld door Norwegian Refugee Council (NRC) en haar partnerorganisaties zoals PRMN zijn 90.336 personen in de verslagperiode het slachtoffer van ontruiming in de regio Banadir. In 2021 gaat het in totaal om 158.631 uitzettingen tegen 155.922 in 2019 en 228.208 in 2018.²⁷¹

Volgens Somalië experte Jutta Bakonyi, professor Ontwikkeling en Conflict aan de School of Government and Internal Affairs aan de Universiteit Durham, verblijven ontheemden vooral in geïmproviseerde kampen aan de rand van de hoofdstad.²⁷² De geraadpleegde bronnen geven verschillende cijfers over het aantal informele nederzettingen in de stad, van 480 tot 700.²⁷³ Niet de

²⁶⁷ IOM, 2021, p. 9, [url](#)

²⁶⁸ IIED (Bonnet C. et al.), 10/2020, p. 447, [url](#); USAID, REACH, 05/2020, p. 1, [url](#)

²⁶⁹ IIED (Bonnet C. et al.), 10/2020, p. 457, [url](#); IIED, 10/2019, p. 12 [url](#); IIED (Bryld E. et al), 09/2019, p. 13, [url](#); NRC, s.d., [url](#)

²⁷⁰ IDMC, 11/11/2018, p. 2, [url](#); Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 20, [url](#); Bakonyi J. et al., 08/2019, p. 88, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 12/2021, p. 67, [url](#); IIED, 10/2019, p. 12 [url](#); IIED (Bryld E. et al), 09/2019, p. 13, [url](#); NRC, s.d., [url](#)

²⁷¹ NRC, 13/02/2020, [url](#); NRC, 06/02/2020, [url](#); NRC, 12/2020, [url](#); NRC, 23/12/2021, [url](#)

²⁷² Bakonyi J., 15/10/2020, p. 13, [url](#)

²⁷³ BRA, 01/2019, p. 5, [url](#); IIED (Bonnet C., Bryld E.), 28/01/2019, [url](#); The Guardian (Hujale M.), 27/01/2020, [url](#); Refugees International (Yarnell M.), 12/2019, p. 13, [url](#)

VN beheert in Somalië de IDP-kampen, maar wel privépersonen, de zogenaamde *gatekeepers*. In het district Kahda runt het stadsbestuur sinds 2014 een IDP-nederzetting.²⁷⁴ Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken noemt in haar Algemeen Ambtsbericht Somalië (12/2021) de ontheemdenkampen de facto sloppenwijken die zich steeds meer concentreren aan de buitenrand van steden, buiten het bereik van infrastructuur en basisvoorzieningen.²⁷⁵ Naast een meerderheid van ontheemden leven er in deze *settlements* ook economische migranten zoals armen, en terugkeerders en vluchtelingen uit de buurlanden (Ethiopiërs en Jemenieten).²⁷⁶ De stijging van de vastgoedprijzen in Mogadishu de laatste jaren dwingt vele inwoners ertoe uit te wijken naar de periferie van de hoofdstad.²⁷⁷ Het Deense adviesbureau Tana Copenhagen (10/2020) merkt op dat in de context van Mogadishu het IDP-label niet wordt gebruikt conform de VN-richtlijnen. Arme nieuwkomers zonder familie in de hoofdstad worden ook beschouwd als IDP's terwijl ze eerder *urban poor residents* zijn.²⁷⁸ Het toenemende aantal ontheemden maakt, samen met andere personen die zich vestigen in de hoofdstad, van Mogadishu de op een na snelst groeiende stad ter wereld, volgens onder meer een onderzoek van het International Institute for Environment and Development (IIED) (01/2019).²⁷⁹

7.1. Ontheemden uit Mogadishu

Mogadishu telt ongeveer 845.000 IDP's, volgens het stadsbestuur (02/2021).²⁸⁰ Van juni 2021 tot 1 januari 2022 telt het Protection and Return Monitoring Network (PRMN) van UNHCR 1.000 inwoners die in Mogadishu ontheemd worden. Volgens PRMN zoekt de meerderheid van de IDP's (600) een ander onderkomen in de stad zelf. Anderen trekken naar de federale lidstaat Bari. De voornaamste redenen waarom mensen hun woonst ontvluchten zijn de overstromingen in de stad (600) en in mindere mate de droogte en het geweld.²⁸¹

7.2. Ontheemden naar Mogadishu

Van de in totaal 422.000 nieuwe IDP's in Somalië tussen juni 2021 en januari 2022 registreert PRMN 78.000 nieuwe ontheemden naar en in de regio Banadir. De voornaamste reden is de droogte (64.000). De rest vlucht omwille van conflict, overstromingen of andere redenen.²⁸² In november 2021 roept de overheid de noodtoestand uit vanwege de droogte die, na drie opeenvolgende mislukte regenseizoenen, 90 % van het land treft.²⁸³

7.4. Terugkeer

Somaliërs die terugkeren uit Kenia en Jemen naar de regio Banadir en die moeilijk in hun levensonderhoud kunnen voorzien, komen in de IDP-kampen terecht, volgens de VN en de Somalische National High Commission for Refugees and IDP's (NCRI).²⁸⁴ In september 2020 opent de International Organization for Migration (IOM) het Migration Response Centre (MRC) in de stad met als doel

²⁷⁴ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, pp. 6, 19, 28, [url](#)

²⁷⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 12/2021, p. 67, [url](#)

²⁷⁶ IIED (Bonnet C., Bryld E.), 28/01/2019, [url](#); Landinfo, 15/05/2018, p. 9, [url](#); IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 7, [url](#)

²⁷⁷ Landinfo, 15/05/2018, p. 9, [url](#)

²⁷⁸ IIED (Bonnet C. et al.), 10/2020, p. 451, [url](#)

²⁷⁹ IIED (Bonnet C., Bryld E.), 28/01/2019, [url](#); The Guardian (Hujale M.), 27/01/2020, [url](#)

²⁸⁰ BRA - DSU, 02/2021, p. 13, [url](#)

²⁸¹ UNHCR - PRMN, via databank geraadpleegde update, 02/02/2020, [url](#)

²⁸² UNHCR - PRMN, via databank geraadpleegde update, 02/02/2020, [url](#)

²⁸³ IOM, 01/2022, [url](#)

²⁸⁴ ReDSS, 05/2019, p. 17, [url](#)

gestrande migranten en terugkeerders te ondersteunen.²⁸⁵ De coronapandemie heeft een impact op de mobiliteit door de reisrestricties, het sluiten van de grenzen en de lockdownmaatregelen.²⁸⁶

Van december 2014 tot december 2021 zijn volgens UNHCR in totaal 92.444 Somalische vluchtelingen vrijwillig teruggekeerd naar Somalië. De meeste vluchtelingen die via het vrijwillige repatriëringsprogramma van UNHCR terugkeren, gaan naar het zuiden van Somalië, meer bepaald naar de regio's Lower Juba, Banadir en Bay.²⁸⁷

UNHCR schrijft in haar beleidsdocument van 30 mei 2016 – dat sindsdien niet meer werd geüpdatet – het volgende met betrekking tot de mogelijkheid van een intern vluchtalternatief (*internal flight or relocation alternative*, IFA/IRA) in Mogadishu:

“[W]here an applicant for international protection has a well-founded fear of persecution at the hands of the State and its agents, there is a presumption that consideration of an IFA/IRA is not relevant for areas under the control of the State. Furthermore, UNHCR considers that in relation to a proposed IFA/IRA for Somalis fleeing persecution or serious harm by Al Shabaab, protection from the State is generally not available in Mogadishu even though the city is under the control of government forces supported by AMISOM troops. This applies in particular to Somalis who can be presumed to be on Al-Shabaab's hit list.”²⁸⁸

Verder stelt het VN-agentschap dat de redelijkheid van een interne vlucht naar Mogadishu moet worden onderzocht met bijzondere aandacht voor de mate waarin iemand daadwerkelijk steun kan krijgen van rechtstreekse familie of van zijn clan. In een stedelijk gebied waar de asielzoeker geen toegang tot accommodatie en bestaansmiddelen heeft en niet op een sociaal netwerk kan terugvallen, komt de persoon waarschijnlijk terecht in een situatie vergelijkbaar met die van stedelijke IDP's, met gelijkaardige problemen. Personen die overwegen naar Mogadishu te gaan, dienen daarom geïnformeerd te worden over de situatie van ontheemden op het vlak van veiligheid, huisvesting en bestaansmiddelen. Hetzelfde geldt voor Somaliërs die wensen terug te keren naar andere steden in Zuid- en Centraal-Somalië dan hun oorspronkelijke woonplaats.²⁸⁹

UNHCR raadt verder aan geen Somaliërs gedwongen terug te sturen naar gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië “that are affected by military action and/or ensuing displacement, remain fragile and insecure after recent military action, or remain under full or partial control of non-state armed groups.”²⁹⁰

7.4.1. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Kenia

In maart 2021 verblijven volgens cijfers van UNHCR 288.655 Somalische vluchtelingen in Kenia. Ze maken 53 % uit van de totale vluchtelingenpopulatie en asielzoekers (540.068 personen) in dit land.²⁹¹

De meerderheid van de Somalische vluchtelingen in Kenia verblijft in het vluchtelingenkamp Dadaab in het noordoosten van het land.²⁹² Dit vluchtelingenkamp ontstond in 1991 en was oorspronkelijk

²⁸⁵ UN Somalia, 13/09/2020, [url](#)

²⁸⁶ IOM, 05/05/2021, [url](#)

²⁸⁷ UNHCR, 11/01/2022, [url](#)

²⁸⁸ UNHCR, 30/05/2016, [url](#)

²⁸⁹ UNCHR, 30/05/2016, [url](#)

²⁹⁰ UNHCR, 30/05/2016, [url](#)

²⁹¹ UNHCR, 13/01/2022, [url](#)

²⁹² UNHCR, 13/01/2022, [url](#)

bedoeld voor de tijdelijke opvang van 90.000 personen.²⁹³ In december 2021 telt Dadaab 236.254 bewoners.²⁹⁴

In december 2014 start UNHCR het Voluntary Repatriation Program op voor Somalische vluchtelingen in Kenia.²⁹⁵ Via dit programma zijn vanaf december 2014 tot 30 april 2021 in totaal 85.465 Somalische vluchtelingen uit Kenia teruggekeerd waaronder 15.717 naar de regio Benadir.²⁹⁶

In april 2021 bereiken de Keniaanse overheid en UNHCR een akkoord over de sluiting van de vluchtelingenkampen Dadaab en Kakuma op 30 juni 2022. Het stappenplan voorziet vrijwillige terugkeer van vluchtelingen in veiligheid en waardigheid, vertrek naar derde landen en alternatieve verblijfsopties in Kenia voor bepaalde vluchtelingen uit landen van de East African Community (EAC).²⁹⁷

HRW stelt in een opiniestuk van april 2021 dat het terugsturen van deze vluchtelingen geen oplossing biedt zolang de omstandigheden in Somalië niet verbeteren. Sommige terugkeerders die zich hebben opgegeven voor vrijwillige terugkeer vanuit het Dadaab-kamp bevinden zich in Somalië in IDP-kampen met nog minder toegang tot levensmiddelen en een slechtere veiligheidssituatie.²⁹⁸ De internationale hulporganisatie Artsen Zonder Grenzen (AZG) (12/2021) stelt vast dat het voorgestelde stappenplan beperkte opties bevat voor de meerderheid van de Somalische vluchtelingen. Ofwel keren ze terug naar Somalië, waar er nog steeds geweld en politieke instabiliteit heerst in combinatie met de gevolgen van de klimaatverandering, een gebrek aan infrastructuur en basisdiensten en een toenemende ontheemding, ofwel belanden ze in de illegaliteit in Kenia zonder hulp en burgerrechten. Velen onder hen hebben namelijk geen identiteitsdocumenten omdat Kenia al sinds 2015 geen Somalische nieuwkomers registreert. Ze hebben daardoor niet dezelfde rechten als geregistreerde vluchtelingen: ze kunnen geen asiel aanvragen en de meesten ontvangen geen humanitaire hulp.²⁹⁹

7.4.2. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Jemen

Op 30 november 2021 verblijven volgens cijfers van UNHCR 114.024 Somalische vluchtelingen in Jemen. Ze maken ongeveer 80 % uit van de totale vluchtelingenpopulatie.³⁰⁰

Sinds 2017 organiseert UNHCR voor Somalische vluchtelingen in Jemen een Assisted Spontaneous Return (ASR)-programma. Zo zijn met de hulp van IOM 5.416 Somalische vluchtelingen teruggekeerd. De meesten van hen verkiezen Mogadishu als plaats om zich te settelen. Tussen 2014 en 31 december 2021 gaat het om 2.713 personen.³⁰¹

7.4.3. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Libië

Op 31 december 2021 verblijven er volgens cijfers van UNHCR 1.375 Somalische vluchtelingen in Libië. Ze maken 3,2 % uit van de totale vluchtelingenpopulatie van 42.432 personen in Libië.³⁰²

²⁹³ ReDSS, 03/07/2019, p. 1, [url](#)

²⁹⁴ UNHCR, 13/01/2022, [url](#)

²⁹⁵ UNHCR, 17/07/2019, [url](#)

²⁹⁶ UNHCR, 11/01/2022, [url](#)

²⁹⁷ European Parliament, 14/09/2021, [url](#)

²⁹⁸ HRW (Frelick B.), 13/04/2021, [url](#)

²⁹⁹ MSF, 12/2021, pp. 2-4, [url](#)

³⁰⁰ UNHCR, 30/11/2021, [url](#)

³⁰¹ UNHCR, 11/01/2022, [url](#)

³⁰² UNHCR, 01/01/2022, [url](#)

Via het Voluntary Humanitarian Return (VHR)-programma van IOM keren tien Somaliërs naar Mogadishu terug in november 2021. In het persartikel laat IOM (11/2021) weten dat ze sinds 2015 en via dit programma in totaal 638 Somaliërs ondersteund hebben.³⁰³

7.4.4. Terugkeer vanuit de diaspora

Volgens een anonieme bron van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken (11/2017) zouden de meeste terugkeerders uit de diaspora in Mogadishu verblijven. Deze bron stelt dat de stad arbeidskrachten nodig heeft voor de wederopbouw. Bovendien zijn de meeste hulporganisaties daar gevestigd, is de levensstandaard er doorgaans beter en wordt de bevolkingssamenstelling diverser. Volgens diezelfde bron heeft men, om onder de huidige omstandigheden in de Somalische maatschappij te kunnen overleven, een netwerk van familie, vrienden of clanverwanten nodig. Een dergelijk sociaal vangnet zou in een grote stad als Mogadishu iets minder belangrijk zijn dan op het platteland.³⁰⁴

Het Nederlandse ministerie verklaart verder dat terugkeerders naar Zuid- en Centraal-Somalië geen tegenwerking ondervinden van de autoriteiten. Ze zijn niet per definitie een gericht doelwit voor gewelddadige acties, ook niet voor AS. Of men een doelwit vormt voor AS hangt eerder af van het gedrag, de kledij en het netwerk dat men heeft, aldus het ambtsbericht. Wel houdt AS terugkeerders in de gaten. Voormalige AS-leden of personen die een conflict hebben met AS lopen wel een groot risico bij terugkeer. Zij worden overal in Somalië gezocht en gevonden, aldus een bron van het Nederlandse ministerie.³⁰⁵

Het HIPS (04/2018) schrijft dat in de voorbije zeven jaar vele Somaliërs uit de diaspora (voornamelijk uit Europa en de VS) terugkeerden. Het engagement en de invloed van deze diaspora in Somalië is duidelijk te zien in de regering: president Farmajo, de voormalige eerste minister Hassan Keyre en de voorzitter van het Lagerhuis Jawaari hebben allen de dubbele nationaliteit en zijn teruggekeerd uit de VS of Noorwegen. Van de parlementsleden bezit 38 % een dubbele nationaliteit. De meerderheid van de federale ministerraadsleden komt uit de diaspora. Ook zijn enkele directeurs-generaal van federale departementen terugkeerders. Internationale ngo's verkiezen samen te werken met Somaliërs uit de diaspora en hen te rekruteren voor sleutelposities.³⁰⁶ Het HIPS (04/2018) voegt een kanttekening toe:

"While the diaspora experience, knowledge and investment are all crucial in rebuilding Somalia, the lack of employment opportunities for locals compared with returnees has encouraged a number of educated youth to migrate."³⁰⁷

Het Britse ministerie van Binnenlandse Zaken (01/2019) stelt dat de teruggekeerde diaspora meestal bestaat uit mensen met een netwerk of familie in de hoofdstad. Ze keren vaak terug om hun eigendommen te claimen, bedrijven op te richten, familieleden te bezoeken of te werken voor de regering. Door hun socio-economische status is deze categorie van terugkeerders zelfvoorzienend en veerkrachtig. Normaal gezien komen ze niet in dezelfde situatie terecht als de ontheemden in Mogadishu, aldus het Britse rapport.³⁰⁸

Volgens de Finse COI-dienst (10/2018) is de rol van de terugkerende Somaliërs toegenomen. Velen hebben een opleiding gevolgd in het buitenland en willen hun kennis en capaciteiten bij terugkeer ten

³⁰³ IOM, 29/11/2021, [url](#); Garowe Online, 27/11/2021, [url](#)

³⁰⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 23/11/2017, pp. 73-74, [url](#)

³⁰⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 23/11/2017, p. 74, [url](#)

³⁰⁶ HIPS, 11/04/2018, p. 11, [url](#)

³⁰⁷ HIPS, 11/04/2018, p. 12, [url](#)

³⁰⁸ UK Home Office, 01/2019, p. 28, [url](#)

dienste stellen van hun moederland. Ze hebben de technische vaardigheden en vaak ook het geld om een zaak op te richten, zoals een hotel of restaurant. Deze terugkeerders en hun investeringen hebben een stimulerend effect op de economie.³⁰⁹ De terugkeerders zijn niet altijd welkom omdat ze concurrentie zijn voor de Somaliërs die vaak minder financiële mogelijkheden hebben en minder goed opgeleid zijn, volgens professor Jutta Bakonyi.³¹⁰

Professor Bakonyi (05/2021) stelt dat de terugkeer van Somaliërs uit Europa of de VS vaak niet permanent is en spreekt van een cyclische migratie. Mensen reizen heen en weer om de voordelen van beide verblijfslanden te combineren.³¹¹ Bronnen geraadpleegd door het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken (12/2021) bevestigen dit.³¹²

In juli 2021 kondigt het Somalische ministerie van Buitenlandse Zaken het National Diaspora Policy (nationale diasporabeleid) aan. Hiermee doelt de overheid op het verbinden en mobiliseren van de diasporanetwerken om een sterker en veerkrachtiger Somalië op te bouwen.³¹³

8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven

Als gevolg van het aanhoudende conflict en de voortdurende instabiliteit behoort Somalië tot de minst ontwikkelde landen ter wereld. In 2017 scoort Somalia wereldwijd het laagst op alle aspecten (levensverwachting, onderwijs en levensstandaard) van de Human Development Index (HDI)³¹⁴. Er is geen recentere HDI berekend voor Somalië.³¹⁵

De Wereldbank (09/2019) stelt vast dat de steden in Somalië het tempo van hun snelle groei niet kunnen bijhouden. Hierdoor worden ze fragieler, wat ook de stabiliteit van het land bedreigt.³¹⁶ De snelle groei van de stedelijke bevolking, de hoge werkloosheid (vooral onder jongeren), de inkomensongelijkheid, het gebrek aan toegang tot basisvoorzieningen en het onvermogen van de overheid om in te grijpen, dragen allemaal bij tot een grotere kwetsbaarheid van de steden. Mogadishu, Merca en Kismayo zijn uitgeroepen tot de drie meest kwetsbare steden ter wereld.³¹⁷

8.1. Ordehandhaving en de mogelijkheid tot bescherming van de burgers

Professor Hills stelt in een onderzoek voor de Britse denktank RUSI (2018) dat de overkoepelende uitdaging voor alle inwoners van Mogadishu de onveiligheid is.³¹⁸ Verschillende bronnen stellen dat de

³⁰⁹ Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 9, [url](#)

³¹⁰ ACCORD, 31/05/2021, p. 25, [url](#)

³¹¹ ACCORD, 31/05/2021, p. 24, [url](#)

³¹² Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 12/2021, p. 70, [url](#)

³¹³ IOM, 04/07/2021, [url](#); Ministry of Foreign Affairs & International Cooperation (Federal Republic of Somalia), 04/07/2021, [url](#)

³¹⁴ Het United Nations Development Programme (UNDP) ontwikkelde de HDI om te benadrukken dat de mens en zijn mogelijkheden in de samenleving het ultieme criterium moeten zijn om de ontwikkeling van een land te beoordelen, en niet alleen de economische groei. Het HDI bekijkt drie domeinen: gezondheid (levensverwachting), scholing (onderwijsloopbaan, - mogelijkheden) en levensstandaard (bruto nationaal inkomen per hoofd van de bevolking). De scores voor deze drie domeinen resulteren uiteindelijk in de HDI. Bron: UNDP, *Human Development Reports, Human Development Index (HDI)*, s.d., [url](#)

³¹⁵ HIPS & City University of Mogadishu (Warsame A. A.), 05/2020, p. 8, [url](#); UNDP, *Human Development Reports, Human Development Data Center*, s.d., [url](#)

³¹⁶ The World Bank, 02/09/2019, p. 6, [url](#)

³¹⁷ The World Bank, 19/10/2018, p. 5, [url](#)

³¹⁸ RUSI (Hills A.), 2018, p. 28

veiligheidsdiensten niet in staat zijn de bevolking te beschermen tegen terreur of crimineel geweld.³¹⁹ Somaliërs wantrouwen het Somalische leger. Als reactie versterken clans en lokale gemeenschappen hun eigen clanmilities als bescherming tegen AS maar ook tegen het SNA, aldus een onderzoek van Felbab-Brown (04/2020).³²⁰ Bovendien is er geen vertrouwen in de politie, volgens bronnen die de Finse COI-dienst (09/2020) en het Noorse Landinfo (05/2018) in Mogadishu consulteerden.³²¹ Iemand die hulp zoekt bij de veiligheidsdiensten tegen een bedreiging van AS loopt een hoger risico op een vergeldingsactie van deze terreurgroep, zo verklaarde UNHCR aan de Finse COI-dienst (09/2020).³²² Clanoudsten, invloedrijke zakenlui, milities, burgergroepen en religieuze autoriteiten kunnen een basisbeveiliging en sociaal vangnet bieden, volgens onderzoek van IIED (06/2021).³²³

De inwoners in Mogadishu zorgen voor hun eigen veiligheid.³²⁴ Ze volgen voortdurend de veiligheidssituatie op. De meeste inwoners blijven via sociale media op de hoogte van veiligheidsincidenten en checkpoints in de stad, volgens een lokale ngo geraadpleegd door de Finse COI-dienst.³²⁵ Inwoners van Mogadishu plannen hun verplaatsingen in de stad zorgvuldig, volgens onderzoek van de Finse COI-onderzoeksdienst in 2018, ook wanneer ze zich buiten de stad begeven. Ze gebruiken hun netwerk om *up-to-date* te blijven over de veiligheidssituatie en zo onnodige risico's te vermijden. Mensen die in de stad aankomen, raadplegen hun netwerk en identificeren de veilige hotels.³²⁶

Voor bescherming en voor politiewerk zijn de inwoners afhankelijk van hun familie en van informele, op de clan gebaseerde groepen.³²⁷ In vele districten zijn de milities de enige betrouwbare bron voor bescherming en maakt iedereen hiervan gebruik, inclusief de politici. De milities bieden geen bescherming tegen het terrorisme in de stad maar vullen de lokale politie-initiatieven aan.³²⁸ In de praktijk biedt clanlidmaatschap de betrouwbaarste beveiliging voor burgers, volgens professor Hills (2018).³²⁹ Daarom verkiezen mensen dicht bij hun clan te wonen in de stad.³³⁰

De Wereldbank (2020) definieert Somalische grootsteden als "*multi-clan without being cosmopolitan*". De meeste buurten zijn sterk verbonden met bepaalde clans. Somaliërs van andere clans mogen er als gasten wonen, onder de bescherming van een lokale beschermheer.³³¹ De clan van de Hawiye is dominant in de hoofdstad, voornamelijk de subclans van de Abgaal, Habar Gidir en Murasade.³³² De meerderheid van de ontheemden behoren tot de Rahanweyne (Digil-Mirifle). Bovendien verblijven er een grote groep Bantoe en andere minderheden in Mogadishu.³³³ IDMC (11/2018) en de Finse COI-dienst (09/2020) stellen dat bepaalde buurten onder controle staan van specifieke clans. Het district Karaan, bijvoorbeeld, herbergt vooral leden van de clan Abgaal (Hawiye).³³⁴ De Hawiye beïnvloeden

³¹⁹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 3-5, 20, [url](#); RUSI (Hills A.), 2018, p. 28

³²⁰ Felbab-Brown V., 04/2020, p. 115, [url](#)

³²¹ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 20, [url](#); Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#)

³²² Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 20, [url](#)

³²³ IIED (Earle L.), 06/2021, p. 5, [url](#)

³²⁴ RUSI (Hills A.), 2018, pp. 28-29; University of North Carolina (Hills A.), 07/09/2019, p. 340, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 20, [url](#)

³²⁵ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 26, [url](#)

³²⁶ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 05/10/2018, p. 7, [url](#)

³²⁷ RUSI (Hills A.), 2018, p. 28; Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 20, [url](#)

³²⁸ RUSI (Hills A.), 2018, pp. 30-31; Hills A., 2019, p. 5

³²⁹ RUSI (Hills A.), 2018, p. 28

³³⁰ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 40, [url](#)

³³¹ The Worldbank, 01/2021, p. 23, [url](#)

³³² EASO, 09/2021, p. 13, [url](#)

³³³ EASO, 09/2021, pp. 13-15, [url](#)

³³⁴ IDMC, 11/2018, p. 7, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 38, [url](#)

het leger en het bedrijfsleven, de Darod-clan vooral de regering.³³⁵ Volgens bronnen die Landinfo (05/2018) consulteerde, behoort een groot deel van de bevolking en de regeringstroepen in de stad tot deze clans. In die zin kan lidmaatschap van een van die clans voldoende zijn om potentiële agressors in Mogadishu af te schrikken. Een clan kan bescherming bieden wanneer hij sterk genoeg is (of lijkt) om anderen geweld aan te doen of op kosten te jagen.³³⁶ De factoren die de mate van bescherming van een persoon bepalen, zijn onder meer de geografische locatie van de clan, de mate waarin de clan de persoon in kwestie kent en waarin deze persoon al dan niet contact heeft gehouden met zijn clan.³³⁷ Hoewel de bevolking van de hoofdstad zich voor een groot deel vestigt op basis van clanverwantschap en hun loyaliteit voornamelijk bij hun eigen clan ligt, komen mensen samen, over de grenzen van de clans heen, door werk, handel, onderwijs en andere sociale omgevingen.³³⁸

Clanaffiliatie biedt slechts een beperkte bescherming tegen de belangrijkste veiligheidsproblemen in Mogadishu, aldus Landinfo (05/2018).³³⁹ Het biedt geen bescherming tegen indirect geweld ("being in the wrong place at the wrong time"), tegen een aanval door een onbekende dader of tegen een aanslag van AS.³⁴⁰ De clanverwantschap schrikt in hoofdzaak vooral andere gewelddadige misdrijven af, ook van regeringstroepen.³⁴¹ Zakenlui en andere personen, die als gevolg van hun vermogen en/of status meer risico lopen om het slachtoffer te worden van roofovervallen of andere misdrijven, hebben meestal andere vormen van bescherming nodig zoals gewapende bewakers.³⁴²

Minderheidsgroepen (inclusief minderheidsclans), zoals de Bantoe, Tumaal, Reer Hamar/Benadiri en Madhiban, bevinden zich in een zwakke positie in vergelijking met de meerderheidsclans aldus verschillende Europese COI-diensten. Zij kunnen worden uitgesloten van deelname aan overheidsinstellingen. Ze ondervinden discriminatie op de arbeidsmarkt, bij gerechtelijke procedures en openbare diensten. Ze hebben meestal geen ondersteunend netwerk zoals leden van een meerderheidsclan.³⁴³ Leden van niet-dominante clans en groepen zijn potentieel kwetsbaarder voor criminaliteit zoals diefstal en verkrachting, ook vanwege regeringstroepen. Landinfo (05/2018) heeft weliswaar geen informatie die erop wijst dat personen van niet-dominante clans in Mogadishu systematisch worden blootgesteld aan geweld.³⁴⁴

Volgens verschillende bronnen, waaronder het jaarrapport van USDOS (03/2021), treft de slechte veiligheidssituatie in Somalië in het bijzonder alleenstaande vrouwen die geen bescherming hebben van een clannetwerk en ontheemde vrouwen en kinderen. Vrouwen uit minderheidsclans die in vluchtelingenkampen leven, zijn bijzonder kwetsbaar voor geweld en seksueel misbruik.³⁴⁵ IIED (09/2019) meldt wijdverspreide onveiligheid in informele nederzettingen. De lokale politie heeft moeite om de inwoners te beschermen tegen diefstal, geweldpleging, gendergerelateerd geweld, mensenhandel en moord.³⁴⁶

³³⁵ IPI (Hills A.), 11/03/2019, [url](#)

³³⁶ Landinfo, 15/05/2018, p. 12, [url](#)

³³⁷ Migrationsverket (Lifos), 27/04/2018, p. 11, [url](#)

³³⁸ Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#); RVI (Bradbury M., Abdirashid H.), 17/02/2017, p. 65, [url](#)

³³⁹ Landinfo, 15/05/2018, pp. 12-13, [url](#)

³⁴⁰ Landinfo, 15/05/2018, p. 12, [url](#)

³⁴¹ Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#)

³⁴² Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#)

³⁴³ UK Home Office, 01/2019, p. 8, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 41-42, [url](#)

³⁴⁴ Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#)

³⁴⁵ USDOS, 31/03/2021, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 19/03/2019, p. 46, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), 03/2020, p. 42, [url](#)

³⁴⁶ IIED (Bryld E. et al), 09/2019, p. 12, [url](#)

8.2. Bewegingsvrijheid, transportmiddelen en veiligheid op de verkeersaders

De Logistics Cluster, een initiatief van het World Food Program (WFP), brengt in december 2021 de toegankelijkheid van het wegennetwerk in Somalië in kaart. De belangrijke verbindingswegen van Mogadishu naar Baidoa (regio Bay), naar Kismayo (Lower Juba) en naar Beledweyne (regio Hiiraan) zijn moeilijk toegankelijk door overstromingen.³⁴⁷ Verplaatsingen over de weg van Mogadishu naar Kismayo in het zuiden, Baidoa in het westen of Beledweyne in het noorden zijn sterk beperkt, volgens verschillende bronnen van de Finse COI-dienst in maart 2020. AS is in staat om alle wegen naar Mogadishu te controleren. Naast de terreurgroep zijn er nog andere actoren, zoals veiligheidsdiensten, langs deze wegen actief die de reis kunnen bemoeilijken. Een internationale ngo verklaart dat de wegen minder bereikbaar zijn dan twee à drie jaar geleden. Verschillende groepen (clanmilities, AS en bandieten) bemannen checkpoints langsheen deze wegen waar mensen een bijdrage moeten betalen en met geweld te maken kunnen krijgen.³⁴⁸

Het luchtverkeer vanop de internationale luchthaven Aden Adde in de stad wordt verzorgd door Djiboutiaanse, Ethiopische, Keniaanse, Oegandese, Russische, Turkse, Somalische en Qatarese luchtvaartmaatschappijen voor zowel binnenlandse als internationale vluchten.³⁴⁹ Mensen reizen liever via binnenlandse vluchten dan met de bus omdat het veiliger is en niet erg duur, zo stelt Bakonyi in juli 2021.³⁵⁰

Het openbaar vervoer in de hoofdstad bestaat uit een chaotisch functionerend busvervoer, driewielige gemotoriseerde voertuigen (*bajai*), motor- en autotaxi's en een taxi-app-dienst.³⁵¹

Het afsluiten van straten, veiligheidscontroles en tijdelijke lockdowns zijn gebruikelijk in Mogadishu als veiligheidsmaatregel. Deze leiden tot files, verminderde mobiliteit en verminderde zakelijke activiteiten, zo stelt de Wereldbank (01/2021). Als antiterreuractie kunnen volledige buurten tijdelijk afgesloten en onbereikbaar zijn. De vele controleposten in de hoofdstad, tijdelijke en permanente, bemand door veiligheidsdiensten, verhinderen de mobiliteit van de inwoners. De meeste bevinden zich in het stadscentrum omdat daar de ministeries en andere regeringsgebouwen liggen. Alle vijf de hoofdwegen die naar de stad leiden, hebben een controlepost. Sommige zijn bemand door veiligheidstroepen die lid zijn van een bepaalde clan. Zo zijn de politieagenten die de controlepost van het door de Abgaal bevolkte district Karaan bemannen meestal Abgaal.³⁵²

De veiligheidsdiensten vallen de passanten soms lastig aan de checkpoints. Automobilisten en motortaxi's kunnen beschoten worden wanneer ze een stopbevel negeren, wat kan leiden tot dodelijke slachtoffers.³⁵³ Hoewel de semi-permanente wegblokkades de frequentie van gewapende aanvallen verminderen, zorgen ze er ook voor dat vele zaken failliet gaan, volgens het HIPS (01/2020).³⁵⁴

In september 2021 neemt de Somalische overheid opnieuw enkele maatregelen om het stijgend aantal corona-infecties af te remmen: grote evenementen zoals sportmanifestaties, betogingen en

³⁴⁷ WFP, 17/12/2021, [url](#)

³⁴⁸ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 27, [url](#)

³⁴⁹ Mogadishu Airport – Aden Adde International Airport, s.d., [url](#); EASO, 09/2021, pp. 21-22, [url](#)

³⁵⁰ EASO, 09/2021, p. 22, [url](#)

³⁵¹ Quartz Africa (Dahir A. L.), 01/05/2019, [url](#); EASO, 09/2021, p. 24, [url](#)

³⁵² The World Bank, 01/2021, p. 85, [url](#); Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 21-24, [url](#); HIPS, 17/01/2020, p. 2, [url](#)

³⁵³ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, pp. 23-24, [url](#)

³⁵⁴ HIPS, 17/01/2020, p. 2, [url](#)

huwelijken blijven verboden en ambtenaren moeten opnieuw thuiswerken. Openbaar vervoer blijft wel operationeel.³⁵⁵ Deze maatregelen blijven van kracht in oktober 2021.³⁵⁶

8.3. Economische activiteit

8.3.1. Algemeen

Volgens de Wereldbank (01/2021) leven bijna zeven op tien personen in armoede in Somalië. Deze situatie is het meest uitgesproken in de rurale gebieden. Mogadishu vormt hier de uitzondering, aangezien het aantal armen er het nationaal en ruraal gemiddelde overstijgt. Dit zou aan de grote groep ontheemden in de stad liggen, aldus de Wereldbank (01/2021).³⁵⁷

Sinds 2013 is de economische situatie gestaag aan het verbeteren, maar de groeimarge is te klein om genoeg werk te voorzien voor de groeiende arbeidsbevolking. In Mogadishu (en andere steden) verdient de meerderheid een inkomen in de informele economie. Werknemers zijn er laaggeschoold en er is vaak weinig werk. Voor overheidsjobs of werk in de privésector zijn connecties belangrijk. Vrouwen en jongeren zijn het vaakst werkloos. Net als de ontheemden en andere personen die geen goed persoonlijk netwerk hebben, krijgen ze minder kansen op de arbeidsmarkt.³⁵⁸

De Wereldbank voorspelt een bescheiden economisch herstel van de gevolgen van de coronapandemie, de overstromingen en de sprinkhanenplaag. Verwacht wordt dat het reële bruto binnenlandse product (BBP) zal groeien van 2,4 % voor 2021 naar 2,9 % voor 2022 en 3,2 % voor 2023.³⁵⁹

Ondanks de chronische onveiligheid blijft Mogadishu het belangrijkste economische centrum van Somalië met sterke verbindingen met markten in de regio's Galmudug, Hirshabelle en Southwest. Mogadishu herbergt Somalië's grootste markt, de Bakaramarkt, een van de grootste in Oost-Afrika, en de op één na grootste markt, Suuq Bacaad in het district Yaaqshiid. Hamar Weyne is waarschijnlijk de derde grootste markt in de hoofdstad.³⁶⁰

8.3.2. Werkgelegenheid

Somalië kent een jonge bevolking (70 % is jonger dan 30 jaar) met een hoge werkeloosheid (67 % van de jongeren tot 27 jaar is werkloos).³⁶¹ Werkloosheid is een van de belangrijkste drijfveren voor jongeren om te migreren.³⁶² Het juiste netwerk en aansluiting bij de dominante clan in het gebied bepalen de mogelijkheden om de kost te verdienen. Volgens de Wereldbank (02/2021) zien werkgevers doorgaans kandidaten over het hoofd die niet de juiste connecties hebben, uit een minderheidsclan komen, arm of ontheemd zijn.³⁶³

In Mogadishu is er bijna geen werk te vinden en de beste jobs zijn meestal ingenomen, volgens de Finse COI-dienst (09/2020). De arbeidsmarkt is zeer beperkt. Het land heeft geen tewerkstellingscreërende industrie. De groeiende bouwsector, voornamelijk gesponsord door de

³⁵⁵ Crisis 24, 22/09/2021, [url](#)

³⁵⁶ Crisis 24, 22/10/2021, [url](#)

³⁵⁷ The World Bank, 01/2021, p. 45, [url](#)

³⁵⁸ IIED (Earle L.), 06/2021, p. 5, [url](#)

³⁵⁹ UNSC, 11/11/2021, p. 3, [url](#)

³⁶⁰ The World Bank, 2020, p. 52, [url](#)

³⁶¹ GIZ, 04/2021, [url](#)

³⁶² HIPS, 11/04/2018, p. 8, [url](#)

³⁶³ The World Bank, 02/02/2021, p. 36, [url](#)

diaspora, is een grote werkgever maar betaalt slecht. Bovendien vinden meerderheidsclans dit werk minderwaardig. Dat verklaart waarom er vaak leden van minderheidsgroepen werken. De haven van Mogadishu zorgt voor wat werkgelegenheid. De beste jobs zijn meestal al ingenomen door Somali uit de diaspora die beter opgeleid zijn dan hun landgenoten.³⁶⁴

Een studie van het Somalia National Bureau of Statistics (SNBS) van september 2021 besluit dat de coronapandemie het economisch herstel heeft onderbroken. In de regio Benadir verloor ongeveer een derde van de bevraagde gezinshoofden (656) hun inkomen door COVID-19. Het invoeren van de coronamaatregelen had een directe impact op de werkgelegenheid. Personen die normaal werken in onderbetaalde jobs of dagloners (in restaurants, hotels) en het onderwijspersoneel in privéscholen of het hoger onderwijs kregen hun ontslag.³⁶⁵ De pandemie treft ontheemden, die al in een kwetsbare positie zitten, erg zwaar. Volgens Amnesty International (AI) (08/2021) lijden ze disproportioneel onder werkloosheid en gebrek aan water, sanitaire voorzieningen en gezondheidszorg. Ook tijdens de pandemie vinden er gedwongen uitzettingen van ontheemden plaats door veiligheidsdiensten en landeigenaars.³⁶⁶

De maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus hebben de zoektocht naar tijdelijk werk als dagloner bemoeilijkt. Ook ontwrichten ze lokale bevoorradingketens, zorgen ze voor hogere transportkosten, gehamster door leveranciers en paniekaankopen bij consumenten. Dit alles leidt tot stijgingen van de voedselprijs. De pandemie zorgt ook voor een opvallende vermindering van de geldtransfers uit de Somalische diaspora. Ongeveer 40 % van de bevolking is afhankelijk van deze geldstroom. In 2020 daalde deze met de helft, om in 2021 terug te stijgen. De omvang blijft weliswaar ver onder het niveau van voor de pandemie, volgens het onafhankelijk studie bureau Assessment Capacities Project (ACAPS) (11/2021).³⁶⁷

8.4. Openbare diensten

EASO (12/2017) stelt dat betrouwbare gegevens over de meeste indicatoren voor de menselijke ontwikkeling (*human development indicators*) niet beschikbaar zijn of significante statistische onzekerheden bevatten.³⁶⁸ Dit geldt voor alle gegevens in dit hoofdstuk.

8.4.1. Gezondheidszorg

Somalië heeft noch voldoende gezondheidspersoneel noch de nodige gezondheidsinfrastructuur. Veel mensen hebben bijgevolg geen toegang tot dergelijke zorg.³⁶⁹ Enkele privéziekenhuizen in Mogadishu bieden gespecialiseerde, dure behandelingen aan. Diegenen met financiële draagkracht reizen naar het buitenland voor speciale zorg zoals kankerbehandelingen en hart- en vaatziekten.³⁷⁰ Privégezondheidszorg wordt verstrekt door commerciële initiatieven, semi-openbare ziekenhuizen (waar de overheid samenwerkt met een ander land) of door een VN- of een ngo-faciliteit.³⁷¹ Volgens onderzoek van de Deense COI-dienst (11/2020) is de privésector in Mogadishu tot de belangrijkste

³⁶⁴ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 33, [url](#)

³⁶⁵ Somalia National Bureau of Statistics (SNBS), 09/2021, p. 14, [url](#)

³⁶⁶ AI, 08/2021, p. 11, [url](#)

³⁶⁷ ACAPS, 16/11/2021, pp. 2, 6, [url](#); EASO, 09/2021, pp. 45-47, [url](#); AI, 08/2021, p. 11, [url](#)

³⁶⁸ EASO, 20/12/2017, p. 59, [url](#)

³⁶⁹ Braam D. H. et al., 12/06/2021, [url](#)

³⁷⁰ DIS, 11/2020, p. 7, [url](#)

³⁷¹ DIS, 11/2020, p. 26, [url](#)

zorgverlener uitgegroeid.³⁷² Deze zorg is voor de meeste Somaliërs onbetaalbaar.³⁷³ Experts beschrijven de gezondheidszorg in de hoofdstad als zorgwekkend of absoluut onvoldoende.³⁷⁴

De vergoedingen voor de zorg zijn niet gereguleerd in Mogadishu. In principe zijn de consultaties in de ziekenhuizen gerund door de overheid en de ngo's gratis. Privéklinieken en -dokters hanteren hun eigen prijzen. Sommige ziekenhuizen maken een onderscheid op basis van de financiële draagkracht van de patiënt en zijn uitgebreide familie. Na een onderzoek beslist het management of de patiënt al dan niet gratis zal worden behandeld, volgens de Deense COI-dienst (11/2020).³⁷⁵ Marcus Hoehne (04/2021) stelt dat over het algemeen gezondheidszorg in Somalië niet gratis is. Behandelingen in de publieke ziekenhuizen zijn goedkoper dan in de privépraktijken. Lokale artsen verklaarden aan Hoehne dat een ziekenhuisverblijf minstens \$ 5 per bed per nacht kost in een publiek ziekenhuis. Bovendien moet de patiënt ook bijbetalen voor het eten. In de grote ziekenhuizen worden operaties niet extra aangerekend, maar laboratoriumonderzoeken wel. Wanneer er medicijnen zijn, zijn deze gratis.³⁷⁶ In Mogadishu is er een gratis ambulancedienst, Aamin 999, gerund door vrijwilligers. Deze biedt de klok rond medische interventies aan. Dit ziekenvervoer draait volledig op donaties.³⁷⁷

Hoewel bronnen stellen dat minderheidsgroepen zoals Bantoe, Tumaal, Rerhamar/ Benadiri en Madhibani slachtoffer zijn van maatschappelijke uitsluiting, rechtenschendingen en gebrek aan bescherming, blijkt uit onderzoek door de EASO COI-dienst (09/2021) dat er geen op clangebaseerde discriminatie bestaat in de zorgsector in de hoofdstad.³⁷⁸

De toegang tot gezondheidszorg voor ontheemden is beperkt. Er zijn mobiele zorgteams actief aan de rand van enkele ontheemdenkampen maar de werking hiervan is niet officieel gereguleerd.³⁷⁹ Een onderzoek van IDMC (01/2020) stelt dat de toegang tot gratis gezondheidszorg bestemd voor IDP's ook toegankelijk is voor de overige inwoners van de hoofdstad. Diegenen die het kunnen betalen, verkiezen de privé-initiatieven die beter uitgerust zijn en minder druk bezocht worden.³⁸⁰

Het gebrek aan een functionerende gezondheidszorg en financiële middelen beperken de mogelijkheden van de overheid tijdens de corona-epidemie.³⁸¹ Maar één ziekenhuis in het land kan coronapatiënten behandelen, het De Martini-hospitaal in Mogadishu. Maar ook daar is de zorg gebrekkig en is er een tekort aan zuurstof en de nodige beademingsapparatuur. Het gebrek aan testen en de officiële onderrapportage van infecties bemoeilijkt de beoordeling van de volledige impact van de pandemie. De vaccinatiecampagne raakt amper op gang door wantrouwen, gebrek aan financiële middelen en slechte bevoorrading.³⁸²

Bij gebrek aan een adequate behandeling voor COVID-19 kiezen zieken voor traditionele geneeswijzen en zelfisolatie, aldus een onderzoek in het tijdschrift Conflict and Health (06/2021). Door de mobiliteit van ontheemden en hun slechte woon- en leefomstandigheden beschouwen de onderzoekers hen als de groep met het hoogste risico op besmetting.³⁸³

³⁷² DIS, 11/2020, p. 14, [url](#)

³⁷³ DIS, 11/2020, p. 27, [url](#)

³⁷⁴ EASO, 09/2021, p. 37, [url](#)

³⁷⁵ DIS, 11/2020, pp. 44-45, [url](#)

³⁷⁶ ACCORD (Hoehne M.), 19/04/2021, [url](#)

³⁷⁷ UNMAS (Roberts R.), 12/12/2018, p. 30, [url](#); Africa News (Shaban A. R. A.), 02/02/2020, [url](#)

³⁷⁸ EASO, 09/2021, p. 40, [url](#)

³⁷⁹ EASO, 09/2021, p. 40, [url](#)

³⁸⁰ IDMC, 01/2020, p. 37, [url](#)

³⁸¹ WHO, 05/2020, p. 1, [url](#); One (Warah R.), 27/09/2021, [url](#)

³⁸² One (Warah R.), 27/09/2021, [url](#); WHO, 17/08/2021, [url](#)

³⁸³ Braam D. H. et al., 12/06/2021, [url](#)

8.4.2. Onderwijs

Sinds 1991 is er geen formeel onderwijssysteem in Somalië. Toegankelijkheid en kwaliteit zijn de twee uitdagingen voor de overheid op dit gebied, volgens een studie van Hiraal Institute (08/2021). Tijdens de laatste drie regeringen heeft de overheid vooruitgang geboekt: een onderwijsbeleid is ontwikkeld maar nog steeds niet gepubliceerd.³⁸⁴ Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Hoger Onderwijs heeft echter beperkte middelen en controle over de onderwijsinstellingen in het land, volgens het rapport van de Bertelsmann Stiftung (07/2020).³⁸⁵ Voor de standaardisering van het onderwijs neemt de overheid enkele belangrijke stappen zoals de introductie van een nieuw schoolsysteem in 2018 en een gestandaardiseerde opleiding voor het secundair onderwijs in 2020.³⁸⁶ In juli 2021 beslist de overheid samen met de federale lidstaten een adviesraad voor onderwijs te vormen, een gezamenlijk curriculum op te stellen en een onafhankelijk beoordelingsinstantie op te richten, verantwoordelijk voor de nationale examens en certificaten.³⁸⁷

Het onderwijs in de steden is voornamelijk georganiseerd door verschillende niet-gouvernementele actoren. De meeste kinderen krijgen onderwijs in religieuze scholen. Naast het reguliere schoolsysteem zijn er in Mogadishu vele *madrasas* of in het Somali *dugsi Quran* (koranscholen). Ouders proberen hun kinderen naar beide schoolsystemen te sturen. Diegenen die de kostprijs van het reguliere systeem niet kunnen betalen, sturen hun kinderen enkel naar de *madrasas*. Deze koranscholen zijn ook niet gratis, maar minder duur. Bovendien worden kinderen niet meteen van de koranschool gestuurd wanneer de ouders niet kunnen betalen, volgens Jutta Bakonyi (09/2021).³⁸⁸

Mogadishu telt ongeveer 250 basisscholen (waaronder 222 privéscholen), 200 middelbare scholen en ongeveer 100 instellingen voor hoger onderwijs. Vele scholen zijn in privéhanden en kunnen onbetaalbaar zijn, zeker voor de ontheemden in de stad.³⁸⁹ De geraadpleegde bronnen tellen tussen de 40 en 70 universiteiten in de hoofdstad.³⁹⁰ Onderzoek door HIPS (07/2020) wijst uit dat winstbejag en het gebrekkige toezicht door de overheid de aanwas van deze particuliere instellingen voor hoger onderwijs voedt.³⁹¹ De Britse denktank Overseas Development Institute (ODI) (02/2020) stelt dat de Somali National University de enige openbare universiteit is. Alle andere zijn in privéhanden en opgericht door de diaspora, religieuze organisaties, ngo's en ondernemers. Deze instellingen overleven op studentenbijdrages.³⁹²

Volgens de voorlopige Grondwet is basis- en secundair onderwijs gratis. Verschillende bronnen melden dat dit in realiteit niet zo is.³⁹³ De Finse COI-dienst (10/2018) stelt dat alle onderwijsvormen betalend zijn. Zelfs scholen die door ngo's worden gerund en beweren gratis onderwijs te geven, rekenen *service fees* aan voor onder andere lesmateriaal.³⁹⁴ In het regulier basisonderwijs ligt de maandelijkse kostprijs tussen de \$ 10 en \$ 50, volgens EASO COI-onderzoeksdienst (09/2021).³⁹⁵ Volgens een onderzoek van de koepelorganisatie ReDSS (05/2019) sturen veel ontheemden hun kinderen naar de

³⁸⁴ HIPS, 08/2021, pp. 6, 8, [url](#)

³⁸⁵ Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, [url](#)

³⁸⁶ UNSOM, 24/07/2018, [url](#); Hiiraan, 02/09/2020, [url](#)

³⁸⁷ HIPS, 08/2021, p. 5, [url](#)

³⁸⁸ EASO, 09/2021, p. 42, [url](#)

³⁸⁹ ReDSS, 13/05/2019, p. 55, [url](#); The World Bank, 08/2019, p. 4, [url](#)

³⁹⁰ ODI (Pellini A., Abdi D. I., Salah G. et al.), 02/2020, p. 22, [url](#); HIPS, City University of Mogadishu, 07/2020, [url](#)

³⁹¹ HIPS, City University of Mogadishu, 07/2020, pp. 17-18, [url](#)

³⁹² ODI (Pellini A., Abdi D. I., Salah G. et al.), 02/2020, p. 22, [url](#)

³⁹³ EASO, 09/2021, pp. 42-43, [url](#)

³⁹⁴ Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 33, [url](#)

³⁹⁵ EASO, 09/2021, p. 42, [url](#)

madrasas (koranscholen) door de hoge schoolkosten.³⁹⁶ Privéscholen vragen tussen de \$ 5 en \$ 500 per maand, uniformen en materiaalkosten niet inbegrepen.³⁹⁷

De Wereldbank (03/2021) stelt in Benadir dat leraren in het basisonderwijs slecht opgeleid zijn, zowel op pedagogisch vlak als op kennisgebied.³⁹⁸ Ook de kwaliteit van het hoger onderwijs is ondermaats, aldus HIPS en de City University of Mogadishu (07/2020).³⁹⁹ Somalia kampt met een gebrek aan onderwijzend personeel. Bovendien is deze job slecht betaald. Leraren ontvangen geen leefbaar loon en er is geen salarisstructuur. Het is niet ongewoon om te zien dat twee leraren met vergelijkbare ervaring op dezelfde school een ander salaris krijgen.⁴⁰⁰

In het algemeen is het basisonderwijs in IDP-kampen gratis maar families moeten wel bijkomende kosten betalen zoals schoolgerief en vervoer. Deze kosten nemen toe in het secundair onderwijs dat enkel buiten het IDP-kamp beschikbaar is. Enkele internationale organisaties zoals Save the Children en NRC geven ondersteuning aan ontheemde kinderen.⁴⁰¹ Omdat de leerkrachten in de IDP-nederzettingen zelden opgeleid zijn, ligt de kwaliteit van het onderwijs er lager.⁴⁰²

Tijdens de corona-epidemie sloten de scholen vanaf maart 2020 tot een gedeeltelijke heropening in juli 2020 voor de examens. Een academisch onderzoek van oktober 2020 wijst op de negatieve impact van deze maatregel. De precaire situatie van kansarme meisjes, de armen en de rurale bevolking is verergerd.⁴⁰³

De ngo Save The Children stelt in juni 2021 dat de inschrijvingen met 17,3 % verminderd zijn sinds de heropstart, in vergelijking met de pre-coronaperiode.⁴⁰⁴

8.4.3. Huisvesting

De bevolking van Mogadishu groeit aan in een snel tempo. De stad ervaart al bijna twee decennia een echte vastgoedhousse, aangewakkerd door terugkerende Somaliërs en de geldtransfers vanuit de diaspora.⁴⁰⁵ Volgens een rapport van de Finse COI-onderzoeksdienst van 2018 leidt de bevolkingsgroei in de stad tot meer landconflicten. Terugkeerders eisen het land op dat ooit toebehoorde aan hun directe of uitgebreide familie. Dit heeft tot uitzettingen van ontheemden en/of leden van minderheidsgroepen en minderheidsclans in de stad geleid. Er bestaat geen wettelijk kader om deze gronddisputen te regelen.⁴⁰⁶

De grondprijs in Mogadishu is sinds 2012 naar schatting vertienvoudigd, aldus een rapport van IIED van januari 2019. Verschillende factoren verklaren die stijging: de verwarring over het eigendomsrecht door het gebrek aan een officiële regelgeving, het onrechtmatig verwerven van openbare gronden door particulieren, de instroom van IDP's en de toename van het aantal terugkeerders. Ten slotte is er ook de aanwezigheid van buitenlanders, waaronder de internationale ontwikkelingsorganisaties, die zich hoge prijzen kunnen veroorloven voor onroerend goed.⁴⁰⁷ Vele huishoudens met een laag inkomen

³⁹⁶ ReDSS, 13/05/2019, p. 55, [url](#)

³⁹⁷ EASO, 09/2021, p. 42, [url](#)

³⁹⁸ The World Bank, 10/03/2021, p. 7, [url](#)

³⁹⁹ HIPS, City University of Mogadishu, 07/2020, pp. 17-18, [url](#)

⁴⁰⁰ HIPS, 08/2021, p. 10, [url](#)

⁴⁰¹ IDMC, 01/2020, p. 34, [url](#)

⁴⁰² IDMC, 01/2020, p. 36, [url](#)

⁴⁰³ Scientific Research (Herring E. et al.), 2020, p. 200-221, [url](#)

⁴⁰⁴ EASO, 09/2021, p. 44, [url](#); Save The Children, 16/06/2021, [url](#)

⁴⁰⁵ IIED (Earle L.), 06/2021, p. 5, [url](#)

⁴⁰⁶ Finnish Immigration Service, 05/10/2018, p. 20, [url](#); IIED (Earle L.), 06/2021, p. 5, [url](#)

⁴⁰⁷ IIED, 01/2019, p. 3, [url](#); IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 12, [url](#)

verhuizen naar de rand van de stad. Sommige gaan uiteindelijk in IDP-nederzettingen wonen omdat dit het enige onderdak is dat ze zich kunnen veroorloven.⁴⁰⁸

Voor de huur van een woning in de formele sector, het verkrijgen van een lening of het verkrijgen van officiële documenten is een identiteitsbewijs nodig. IIED stelt in september 2019 dat gevestigde inwoners van Mogadishu makkelijker een identiteitskaart verkrijgen dan IDP's.⁴⁰⁹

Het Somalische patriarchale normen- en waardensysteem creëert een ongelijkheid tussen mannen en vrouwen en beperkt ook de toegang tot huisvesting voor vrouwen. Vrouwen zijn afhankelijk van mannen voor grondbezit, het huren van een woonst of tijdelijk onderdak. Ze hebben minder economische mogelijkheden die hen in staat stellen iets op eigen houtje te huren en minder toegang tot relevante persoonlijke netwerken die noodzakelijk zijn voor het verkrijgen van een woonst.⁴¹⁰ Dit maakt alleenstaande vrouwen, weduwes of gescheiden vrouwen en eenoudergezinnen geleid door vrouwen kwetsbaar.⁴¹¹

Negatieve beeldvorming bemoeilijkt de toegang tot huisvesting voor jonge, alleenstaande mannen, aldus IIED (09/2019). Ze dragen vaak het stigma dat ze problemen kunnen veroorzaken of dat ze zich zouden aansluiten bij AS.⁴¹²

Volgens het stadsbestuur en IIED telt de hoofdstad 480 informele nederzettingen.⁴¹³ IOM schat het aantal sites op 1.082.⁴¹⁴ Volgens onderzoek aan het Londense Institute for Global Health (05/2021) heeft geen enkel van deze sites een formeel statuut. Er is geen enkel door de overheid of de VN gerund "IDP-kamp".⁴¹⁵ Informele actoren, de zogeheten *gatekeepers* of *informal settlement managers* (ISM), beheren deze sites, in ruil voor een 10 à 30 % van de hulpgoederen die een ontheemde ontvangt.⁴¹⁶

Onderzoekers verbonden aan Tana Copenhagen noemen de situatie in deze nederzettingen erbarmelijk. De huisvesting bestaat voornamelijk uit zelfgemaakte constructies met golfplaten of de zogenaamde *buuls*, tijdelijke onderkomens gemaakt van stokken, plastic en stof.⁴¹⁷ Een studie van de Bertelsmann Stiftung (04/2020) beschouwt de toestand in deze kampen als catastrofaal. Er zijn geen ondersteunende structuren die hen in staat stellen toegang te krijgen tot diensten.⁴¹⁸ Verschillende districten in de stad zijn ontoegankelijk voor humanitaire hulp. De meerderheid van de bevolking in Mogadishu kampt met voedselonderzekerheid met de hoogste ondervoedingscijfers onder de IDP's, volgens EASO (09/2021).⁴¹⁹ De Finse COI-dienst stelt dat, op het vlak van humanitaire omstandigheden, de ontheemden zich in de slechtste positie bevinden.⁴²⁰

8.4.4. Dienstverlening (water en elektriciteit)

Tot aan de val van Siad Barre was de overheid verantwoordelijk voor de dienstverlening in Mogadishu. Elektriciteitsstoringen en watertekorten kwamen vaker voor ten tijde van Siad Barre dan

⁴⁰⁸ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 15, [url](#)

⁴⁰⁹ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 15, [url](#)

⁴¹⁰ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 36, [url](#)

⁴¹¹ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, pp. 35, 36, 39, [url](#)

⁴¹² IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, pp. 35-37, [url](#)

⁴¹³ BRA, 01/2019, p. 5, [url](#); IIED (Bonnet C., Bryld E.), 28/01/2019, [url](#)

⁴¹⁴ IOM, 23/11/2020, p. 160, [url](#)

⁴¹⁵ Institute Global Health – University College London (Jelle M. et al), 24/05/2021, [url](#)

⁴¹⁶ African Cities Research Consortium (Earle, L.), 06/2021, p. 5, [url](#); The New Humanitarian (Mumin A.A.), 18/07/2019, [url](#); Tana Copenhagen (Bonnet C. et al.), 2020, p. 452, [url](#)

⁴¹⁷ Tana Copenhagen (Bonnet C. et al.), 2020, p. 451, [url](#)

⁴¹⁸ Bertelsmann Stiftung, 13/07/2020, p. 30, [url](#)

⁴¹⁹ EASO, 09/2021, pp. 18, 29, [url](#)

⁴²⁰ Finnish Immigration Service, 07/08/2020, p. 34, [url](#)

tegenwoordig. Deze diensten zijn nu in handen van de privésector die echter een hogere prijs aanrekent.⁴²¹ Hoewel de dienstverlening in de steden beter is dan op het platteland, is er een aanzienlijke ongelijkheid tussen de verschillende steden. Mogadishu heeft de beste toegang tot de diverse diensten. In de hoofdstad heeft, volgens een rapport van de Wereldbank (2020), bijna ieder huishouden toegang tot leidingwater.⁴²² Het onderzoek van de Finse COI-dienst (09/2020) wijst uit dat het leven in Mogadishu in het algemeen duur is. De basisdienstverlening, zoals water, is niet gratis. Als er is kraantjeswater is, is dit van erg slechte kwaliteit.⁴²³

Enkel privébedrijven voorzien elektriciteit bij gebrek aan een nationaal netwerk. Bijna alle huishoudens in Mogadishu hebben tot 20 uur per dag elektriciteit in huis.⁴²⁴ De elektriciteit is bij de duurste ter wereld.⁴²⁵ Zonne-energie wordt in sommige informele nederzettingen gebruikt.⁴²⁶

De mate van toegang tot diensten hangt volgens de Wereldbank (2020) af van de clanverwantschap. De noordelijke, centrale en zuidelijke delen van Mogadishu worden bijvoorbeeld bevoorrad door andere waterbedrijven die eigendom zijn van verschillende subgroepen van de Hawiye.⁴²⁷

In het algemeen hebben de ontheemden in de steden minder toegang tot de diensten, aldus de Wereldbank (2020).⁴²⁸ Over de levensomstandigheden in de kampen stelt Deprose Muchenda, directeur van AI voor Oost- en Zuid-Afrika: "The vast majority of IDPs are living in overflowing under-serviced camps where clean water and sanitation is inadequate and access to healthcare is extremely limited".⁴²⁹

⁴²¹ IIED (Bryld E., Kamau C., Bonnet C. et al.), 09/2019, p. 28, [url](#)

⁴²² The World Bank, 2020, pp. 46-47, [url](#)

⁴²³ Finnish Immigration Service - Country Information Service, 23/09/2020, p. 32, [url](#)

⁴²⁴ The World Bank, 2020, p. 48, [url](#)

⁴²⁵ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 28, [url](#)

⁴²⁶ IIED (Bryld E. et al.), 09/2019, p. 29, [url](#)

⁴²⁷ The World Bank, 2020, p. 101, [url](#)

⁴²⁸ The World Bank, 2020, p. 49, [url](#)

⁴²⁹ AI, 21/07/2021, [url](#)

Samenvatting

De veiligheidssituatie in Somalië blijft onstabiel. De terreurgroep AS wordt door verschillende bronnen, waaronder de VN-Veiligheidsraad, gezien als een ernstige bedreiging voor de vrede en veiligheid in het land. AS is de zichtbaarste bron van onveiligheid in Somalië maar niet de enige. Chronische conflicten tussen gemeenschappen en politieke conflicten blijven een belangrijk destabiliserend element. Volgens ACLED-gegevens vinden de meeste veiligheidsincidenten tijdens de verslagperiode plaats in de regio Lower Shabelle, gevolgd door de regio Banadir. AS heeft geen controle meer over Mogadishu maar blijft direct en indirect de confrontatie aangaan met de overheid en de veiligheidsdiensten in de stad.

De politieke crisis over de organisatie van de presidents- en parlementaire verkiezingen vertaalt zich naar een persoonlijke strijd tussen de president Farmajo en eerste minister Roble in de tweede helft van 2021. Deze machtsstrijd wordt ook zichtbaar in de straten van Mogadishu wanneer troepen loyaal aan de rivaliserende politieke leiders in september 2021 en december 2021 zich mobiliseren. Het komt niet tot een gewelddadig treffen tussen beide partijen. Dit machtsvacuüm zorgt er wel voor dat AS het tempo van de terreuracties in de hoofdstad op middellange en lange termijn kan volhouden, volgens het VN-expertenpanel.

Het geweld in de hoofdstad stijgt in juni 2021, het begin van de huidige verslagperiode, volgens gegevens van ACLED. Daarna volgt het een fluctuerende lijn, met een stijging in het aantal gewelddaden in november die aanhoudt in december 2021.

Mogadishu wordt tijdens de verslagperiode getroffen door schietincidenten tussen de veiligheidsdiensten, AS, onbekende gewapende groepen en clanmilities. Daarnaast gebeuren er gerichte moorden met vuurwapens, terreuraanslagen met geïmproviseerde explosieven (vooral autobommen), granaat- en mortieraanvallen en aanslagen door zelfmoordterroristen tegen veiligheidspersoneel en burgers met een bepaalde profiel waaronder overheidspersoneel, journalisten, een clanouder en een groep rekruten.

Een analyse van de door ACLED geregistreerde incidenten geeft aan dat er twee hoofdtypes van geweld zijn in Mogadishu in de verslagperiode: geweld door middel van vuurwapens (70 %) en explosieven (19 %). Ze worden voornamelijk opgeëist door of toegeschreven aan AS. Naast deze terreurgroep zijn er ook nog andere actoren verantwoordelijk voor het geweld, zoals de Somalische veiligheidsdiensten, miltende legereenheden, milities en onbekende gewapende groepen. ACLED registreert ook gewelddadige clanconflicten en criminele incidenten die soms burgerdoden eisen.

Volgens de verzamelde gegevens voert AS in Mogadishu gerichte moordaanslagen en terreuraanvallen uit op overheidsambtenaren, veiligheidstroepen en in de buurt van hotels, bars, coffeeshops, restaurants, politiebureaus, aan drukke kruispunten en overheidsgebouwen.

Officiële cijfers over incidenten en (burger)slachtoffers in Mogadishu zijn niet beschikbaar. Burgers worden soms doelbewust (bijvoorbeeld personen werkzaam in de administratie en zakenlui) en soms als nevenschade (als passant bij een bomaanslag) slachtoffer van het geweld. Tijdens de verslagperiode registreert ACLED 65 incidenten als *violence against civilians* met 61 burgerdoden. Het geweld dat ACLED registreert onder *explosions/remot violence* maakt in de huidige verslagperiode 137 doden, waarvan de meerderheid burgers.

Verschillende bronnen waarschuwen dat de focus op het terreurgeweld in de hoofdstad andere vormen van geweld aan de aandacht onttrekt. Het is ook niet altijd duidelijk wie effectief verantwoordelijk is voor het geweld noch wat het motief is. Deze bronnen wijzen op het wanbeheer, de corruptie, de clanrivaliteit, de slechte coördinatie binnen de veiligheidsdiensten en het gebrek aan civiele controle. Tijdens de ordehandhaving doen zich misbruiken voor. Er heerst een klimaat van straffeloosheid. AS

is diep geïnfiltréerd in de veiligheidsdiensten, die er niet in slagen de burgerbevolking afdoende te beschermen tegen het (terreur)geweld. Hierdoor staan burgers in voor hun eigen veiligheid en bescherming en beroepen ze zich op andere gewapende groepen om zich te beschermen, zoals clanmilities, privé-milities en AS. De clan waartoe een persoon behoort biedt geen bescherming tegen indirect geweld ("being at the wrong place at the wrong time"), tegen een aanval van een onbekende dader of tegen een aanslag van AS, aldus verschillende bronnen. Wel kan de clan als afschrikingsmiddel dienen voor gewelddadige misdrijven.

Bepaalde hoofdstedelijke districten zijn veiliger dan andere. De geraadpleegde bronnen stellen dat de overheid in bepaalde districten in het noorden nauwelijks of niet aanwezig is en bestempelen de districten Heliwaa, Yaaqshiid en Dayniile als onveilig. De meeste van de door ACLED geregistreerde gewelddaden vonden in de verslagperiode plaats in Dayniile, gevolgd door de districten Heliwaa, Hodan en Yaaqshiid.

Tijdens de verslagperiode kampt de hoofdstad nog steeds met de corona-epidemie. De door de overheid ingestelde maatregelen hebben een impact op de werking van de veiligheidsdiensten, op de nationale economie en de werkgelegenheid, op de al ondermaatse gezondheidszorg en op het dagelijkse leven van de inwoners van Mogadishu (bijvoorbeeld op het vlak van mobiliteit en basisvoorzieningen). Door de beperkte gezondheidszorg is het niet mogelijk de verspreiding van het virus op te volgen noch alle coronapatiënten te verzorgen.

Sinds 2013 is de economische situatie gestaag aan het verbeteren, maar de groeimarge is te klein om genoeg werk te voorzien voor de groeiende arbeidsbevolking. In Mogadishu verdient de meerderheid een inkomen in de informele economie. Voor overheidsjobs of werk in de privésector zijn connecties belangrijk. Vrouwen en jongeren, ontheemden en andere personen die niet op een goed persoonlijk netwerk kunnen steunen, hebben minder kansen op de arbeidsmarkt. Bovendien zorgt corona ook voor een vermindering van de geldtransfers uit de Somalische diaspora. Hoewel deze geldtransacties in 2021 weer stijgen, blijft de omvang nog ver onder het niveau van voor de pandemie.

Gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting en dienstverlening in de hoofdstad zijn ondermaats.

Mogadishu kent de grootste concentratie van IDP's in het hele land, volgens sommige bronnen tot 25 % van de inwoners. Ze leven verspreid over naar schatting 700 informele nederzettingen, samen met andere kwetsbare groepen: economische vluchtelingen en armen. Terugkeerders uit de diaspora, uit Kenia, Libië en Jemen, settelen zich ook meestal in de hoofdstad. Uit armoede en bij gebrek aan netwerk belanden sommigen onder hen in de IDP-nederzettingen. De pandemie treft ontheemden, die al in een kwetsbare positie zitten, erg zwaar. Ze lijden disproportioneel onder werkloosheid en gebrek aan water, sanitaire voorzieningen en gezondheidszorg. Ook tijdens de pandemie worden er ontheemden gedwongen uitgezet door veiligheidsdiensten en landeigenaars.

Eind 2021 schat UNHCR het aantal ontheemden in Somalië op 9,97 miljoen. Er zijn geen exacte cijfers voor Mogadishu maar naar schatting zijn tussen de 600.000 en 845.000 personen ontheemd. Zij leven in illegale, geïmproviseerde kampen, beheerd door privépersonen (*gatekeepers*), die zich nu steeds meer concentreren aan de rand van de stad, buiten het bereik van infrastructuur en basisvoorzieningen. Door het gebrek aan basisvoorzieningen en geschikte huisvesting lopen de bewoners van de informele nederzettingen het risico op een tweede ontheemding. Voor de huidige verslagperiode werden 78.000 nieuw ontheemden geregistreerd, voornamelijk op de vlucht voor de toenemende droogte. In november 2021 roept de overheid de noodtoestand uit vanwege de droogte die, na drie opeenvolgende mislukte regenseizoenen, 90 % van het land treft.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Banadir Regional Administration (BRA) via een VN-medewerker in Somalië, e-mail, 18/02/2020, identiteit en contactgegevens niet vermeld omwille van vertrouwelijkheid

Hansen S. J., professor aan de Norwegian University of Life Sciences (NMBU) en expert in islamisme in de Hoorn van Afrika waaronder al-Shabaab (AS), e-mail, 24/08/2019, 23/11/2020, stig.hansen@nmbu.no

Hills A., professor aan de universiteit van Leeds en expert in het Somalische politiewezen, e-mail, 26/02/2020, contactgegevens niet vermeld omwille van vertrouwelijkheid

Menkhaus K., professor politieke wetenschappen aan de universiteit van Zuid-California en Somalië-expert, e-mail, 06/01/2022, [kemenkhaus@davidson.edu](mailto:kemenkhaus@ davidson.edu)

Geschreven en audiovisuele bronnen

7DNews (Osman A.), *Somalia Makes Security Changes Following Reports of Al-Shabaab Intelligence Infiltration*, 28/07/2018, <https://7dnews.com/news/somalia-makes-security-changes-following-reports-of-al-shabaab-intelligence-infiltration> [geraadpleegd op 22/01/2019]

ABC News, *As Somalia's unrest continues, US says it's 'prepared to consider all available tools'*, 27/04/2021, <https://abcnews.go.com/International/somalias-unrest-continues-us-prepared-tools/story?id=77336749> [geraadpleegd op 17/05/2021]

Africa Confidential, *Why killing a spy is shaking the state. Farmajo's intelligence chief has been sacked over the cover-up of a secret agent's murder and a programme to send Somalis to fight in Tigray*, 23/09/2021, https://www.africa-confidential.com/article/id/13581/Why_the_killing_of_a_spy_is_shaking_the_state [geraadpleegd op 24/01/2022]

Africa News (Shaban A. R. A.), *Somalia's free ambulance appeals for \$6.454 to clear impounded vehicles*, 02/02/2020, <https://www.africanews.com/2020/02/02/somalia-s-free-ambulance-appeals-for-6454-to-clear-impounded-vehicles/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

African Cities Research Consortium (Earle L.), *Mogadishu City: Scoping study*, 08/2021, https://www.african-cities.org/wp-content/uploads/2021/08/ACRC_Mogadishu_City-Scoping-Study.pdf [geraadpleegd op 24/02/2022]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Sector 1 profile Mogadishu*, 25/08/2016, <http://amisom-au.org/wp-content/uploads/2013/11/Sector-1-Mogadishu.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Mission Profile, AMISOM Police*, s.d., <https://amisom-au.org/mission-profile/amisom-police/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Ugandan Formed Police Unit saluted for distinguished service to Somalia*, 30/07/2019, https://amisom-au.org/wp-content/cache/page_enhanced/amisom-au.org/2019/08/ugandan-formed-police-unit-saluted-for-distinguished-service-to-somalia/index.html [geraadpleegd op 16/06/2021]

Agence France-Presse (AFP) via Al Jazeera, *Somalia's leaders agree to hold delayed election by February 25*, 09/01/2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/9/somalias-leaders-agree-to-hold-delayed-election-by-february-25> [geraadpleegd op 14/01/2022]

Associated Press (AP) & Africa News (Asala K.), *Somalia: at least nine dead in Al-Shabaab suicide car bombing*, 10/07/2021, <https://www.africanews.com/2021/07/10/somalia-at-least-nine-dead-in-al-shabaab-suicide-car-bombing/> [geraadpleegd op 26/01/2022]

Al Jazeera, *Abdullahi Mohamed Farmajo declared Somalia president*, 03/02/2017, <https://www.aljazeera.com/news/2017/02/somalia-elects-premier-president-170208164804232.html> [geraadpleegd op 26/05/2021]

- Al Jazeera, *Somalia's allies fear instability as political crisis deepens*, 28/12/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/28/somalias-allies-fear-instability-as-political-crisis-deepens> [geraadpleegd op 12/01/2022]
- American Enterprise Institute (AEI) - Critical Threats Project (Zimmerman K.), *Biden should reverse Trump's decision on Somalia*, 28/01/2021, <https://www.criticalthreats.org/analysis/biden-should-reverse-trumps-decision-on-somalia> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- Amnesty International (AI), *Kenya must not force refugees back to Somalia by closing Dadaab camp*, 26/03/2019, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/03/kenya-must-not-force-refugees-back-to-somalia-by-closing-dadaab-camp/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Amnesty International (AI), *"We live in Perpetual Fear", Violations and Abuses of Freedom of Expressions in Somalia*, 03/02/2020, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR5214422020ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Amnesty International (AI), *Somalia, Internally displaced people surviving by the grace of god amidst covid19*, 21/07/2020, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/07/somalia-internally-displaced-people-surviving-by-the-grace-of-god-amidst-covid19/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Amnesty International (AI), *Somalia 2020*, 07/04/2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2048608.html> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Amnesty International (AI), *Somalia. "We just watched covid-19 patients die" COVID-19 exposed Somalia's weak healthcare system but debt relief can transform it*, 08/2021, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/08/AFR5246022021ENGLISH.pdf> [geraadpleegd op 22/02/2022]
- Anadolu Agency (AA) (Dhaysane M.), *Somali commandos trained by Turkey back home*, 09/03/2021, <https://www.aa.com.tr/en/africa/somali-commandos-trained-by-turkey-back-home/2169184> [geraadpleegd op 28/05/2021]
- AP News (Guled A.), *Somalia forces kill 5 rebels who attacked president's house*, 10/12/2019, <https://apnews.com/article/ap-top-news-mogadishu-africa-somalia-8f5e22dd60874b1b4348f82a02686c99> [geraadpleegd op 06/06/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Actors and Interactions*, 12/2017, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/dlm_uploads/2017/12/Actors_FINAL.pdf [geraadpleegd op 25/02/2022]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827/> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). Guide for Media Users*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2820/> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Coding review Process*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/3705/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *via export tool geraadpleegde update*, 14/01/2022, <https://acleddata.com/data-export-tool/> [geraadpleegd op 02/02/2022]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *A Turbulent Run Up to Elections in Somalia*, 07/04/2021, <https://acleddata.com/2021/04/07/a-turbulent-run-up-to-elections-in-somalia/> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation (ACCORD), *Anfragebeantwortung zu Somalia: Informationen zur Sicherheitslage in Ceelasha Biyaha (Elasha Biyaha) [a-9169-1]*, 13/05/2015, <https://www.ecoi.net/en/document/1052515.html> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation (ACCORD) via European Country of Origin Information Network (ecoi.net), *Somalia: Al-shabaab und Sickerheitslage; Lage von binnenvertriebenen und Rückkehrerinnen; Schutz durch staatliche und nicht-staatliche Akteure, Dokumentation zum COI-webinar mit Markus Höhne und Jutta Bakonyi am 5 mai 2021*, 31/05/2021, https://www.ecoi.net/en/file/local/2052555/20210531_COI-Webinar+Somalia_ACCORD_Mai+2021.pdf [geraadpleegd op 02/06/2021]

Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation (ACCORD), *Anfragebeantwortung zu Somalia: Umgang mit psychisch kranken Personen; Zugang zu Behandlung von psychischen Erkrankungen; Umgang mit alkoholabhängigen Personen und Gefährdung; Behandlungsmöglichkeiten von Alkoholabusus* [a-11559], 19/04/2021, <https://www.ecoi.net/de/dokument/2050497.html> [geraadpleegd op 22/02/2022]

Bakonyi J., *The Political Economy of Displacement: Rent Seeking, Dispossession and Precarious Mobility in Somali Cities*, 15/10/2020, https://www.researchgate.net/publication/346080568_The_Political_Economy_of_Displacement_Rent_Seeking_Dispossession_and_Precarious_Mobility_in_Somali_Cities [geraadpleegd op 28/02/2022]

BBC, *Khilaafka doorashada Soomaaliya: Maxay yihiin ciidamada Haramacadka ee la hadal hayo? [Somali Election controversy: What are the Cheetahs in question?]*, 16/12/2020, <https://www.bbc.com/somali/51702312> [geraadpleegd op 28/05/2021]

BBC, *Turkiga oo oo ka hadlay eedeynta loo jeediyay ee ku aaddan Haramcad iyo Gorgor [Turkije bespreekt de beschuldigingen tegen de Haram'ad (jachtluipaarden) en de Gorgor (Arenden)]*, 18/05/2021, <https://www.bbc.com/somali/war-57160171> [geraadpleegd op 28/05/2021]

BBC, *Somali Journalist Abdiaziz Mohamud Guled killed in suicide attack*, 20/11/2021, <https://www.bbc.com/news/world-africa-59352179> [geraadpleegd op 26/01/2022]

BBC via Dow Jones Factiva, *BBCM Africa Watch list for 30 December*, 30/12/2021, <https://www.dowjones.com/professional/factiva/> [geraadpleegd op 13/01/2022]

Benadir Regional Administration (BRA), *Internally Displaced Person and Refugee Returnee Policy*, 01/2019, <https://www.refworld.org/pdfid/5cb4953e4.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Benadir Regional Administration (BRA), *About Benaadir*, 21/03/2019, <http://bra.gov.so/about-benaadir/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Benadir Regional Administration (BRA) - Durable Solutions Unit (DSU), *Covid-19 in Mogadishu: a community-based cross-sectional study*, 11/2020, <https://dsu.so/wp-content/uploads/2020/11/COVID-19-in-Mogadishu-A-Community-Based-Survey-20112020.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Benadir University, *Inaa Lilaahi wa Inaa Illeyhi Raajicuun! [May God Bless you!]*, 22/12/2021, <https://bu.edu.so/latest-news/> [geraadpleegd op 26/01/2022]

Berghof Foundation (Göldner-Ebenthal K.), *Salafi jihadi armed groups and conflict (de-)escalation*, 12/2019, https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/user_upload/2019_SJAG_CaseStudy_ALShabaab.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

Bertelsmann Stiftung, *BTI Transformation Index, Somalia, Country Report 2020*, 13/07/2020, <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-SOM-2020.html#pos0> [geraadpleegd op 16/06/2021]

British Embassy Mogadishu, *Somali National Army Personnel graduate from UK led training in Baidoa*, 30/08/2019, <https://www.africanews.com/2019/08/30/somali-national-army-personnel-graduate-from-uk-led-training-in-baidoa/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Bryld E., Kamau M., Mohamoud M. A., *Using an adaptive approach to making gatekeepers accountable to internally displaced persons in Mogadishu, Somalia*, in *Development in Practice*, 23/05/2020, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Using%20an%20adaptive%20approach%20to%20making%20gatekeepers%20accountable%20to%20internally%20displaced%20persons%20in%20Mogadishu%20Somalia.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA) (Tiwald A.), *Analyse der Staatendokumentation. Somalia. Lagekarten zur Sicherheitslage. Situation Maps: Security Situation*, 12/10/2015, http://www.ecoi.net/file_upload/1729_1445329638_soma-analyse-lagekarten-2015-10-12-endversion.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA), Staatssekretariat für Migration (SEM), *Sicherheitslage in Somalia. Bericht zur österreichisch-schweizerischen FFM*, 08/2017, http://www.ecoi.net/file_upload/5209_1502195321_ffm-report-somalia-sicherheitslage-onlineversion-2017-08-ke.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

- Braam D. H. et al., *Lockdowns, lives and livelihoods: the impact of COVID-19 and public health responses to conflict affected populations - a remote qualitative study in Baidoa and Mogadishu, Somalia* in *Conflict and Health*, Volume 15, Artikel 47, 12/06/2021, <https://conflictandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13031-021-00382-5> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Centre for Security Governance (CSG) (Menkhaus K.), *Non-State Security Providers and Political Formation in Somalia*, 27/04/2016, https://secgovcentre.org/wp-content/uploads/2016/11/NSSPs_in_Somalia_April2016.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Center on International Cooperation (CIC), *Vanda Felbab Brown*, 12/06/2019, <https://cic.nyu.edu/content/vanda-felbab-brown> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Warner J., Chapin E.), *Targeted Terror: The Suicide Bombers of al-Shabaab*, 01/02/2018, <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2018/02/Targeted-Terror-3.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2020]
- Committee to Protect Journalists (CPJ), *Somali journalist Abdiiaziz Mohamud Guled killed, two others injured, in bombing claimed by Al-Shabaab*, 22/11/2021, <https://cpj.org/2021/11/somali-journalist-abdiiaziz-mohamud-guled-killed-two-others-injured-in-bombing-claimed-by-al-shabaab/> [geraadpleegd op 26/01/2022]
- Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) - Cedoca, *Nota. ACLED: methodologie*, 21/05/2019, https://www.cgva.be/sites/default/files/content/download/files/nota_acled-methodologie_20190521.pdf [geraadpleegd op 21/05/2019]
- Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (CGVS) - Cedoca, *COI Focus Somalië. Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 27/12/2020, <https://www.cgva.be/en/country-information/veiligheidssituatie-mogadishu-4> [geraadpleegd op 01/06/2021]
- Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (CGVS) - Cedoca, *COI Focus Somalië. Veiligheidssituatie in Mogadishu, update*, 29/06/2021, <https://www.cgvs.be/nl/landeninfo/veiligheidssituatie-mogadishu-5> [geraadpleegd op 31/01/2022]
- Congressional Research Service, *In Focus, Al-Shabaab*, 16/01/2020, <https://fas.org/sqp/crs/row/IF10170.pdf> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- Council of the European Union, *Somalia: EU missions EUCAP and EUTM prolonged*, 12/12/2016, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/12/12/somalia-eu-missions-eucap-and-eutm-prolonged/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Counter Extremism Project, *Somalia: Extremisms and Terrorism*, 20/03/2020, <https://www.counterextremism.com/node/13547/printable/pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Crisis 24, *Somalia: Authorities tighten COVID-19-related restrictions as of Sept. 22/update 17*, 22/09/2021, <https://crisis24.garda.com/alerts/2021/09/somalia-authorities-tighten-covid-19-related-restrictions-as-of-sept-22-update-17> [geraadpleegd op 21/02/2022]
- Crisis 24, *Somalia: Authorities maintaining COVID-19-related restrictions as of Oct 22/ Update 18*, 22/10/2021, <https://crisis24.garda.com/alerts/2021/10/somalia-authorities-maintaining-covid-19-related-restrictions-as-of-oct-22-update-18> [geraadpleegd op 21/02/2022]
- Crisis24, *Somalia: Heightened security measures in Mogadishu, Dec. 27 /update 1*, 27/12/2021, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/risk-alerts/wip1001343792/somalia-heightened-security-measures-in-mogadishu-dec-27-update-1> [geraadpleegd op 14/12/2022]
- Daily Sabah (Mukhtar A. I.), *Al-Shabab's change of strategy*, 20/01/2020, <https://www.dailysabah.com/op-ed/2020/01/20/al-shababs-change-of-strategy> [geraadpleegd op 06/06/2021]
- Danish Demining Group (DDG), *Dadaab Returnee Conflict Assessment*, 08/2017, <https://danishdemininggroup.dk/media/3802547/dadaab-returnee-conflict-assessment-ddg-2017.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Danish Immigration Service (DIS), Landinfo, *Update on security and protection issues in Mogadishu and South-Central Somalia , Including information on the judiciary, issuance of documents, money transfers, marriage*

procedures and medical treatment, Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia, 12/03/2014, http://www.landinfo.no/asset/2837/1/2837_1.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Danish Immigration Service (DIS), *South and Central Somalia Security Situation, al-Shabaab Presence, and Target Groups - Report based on interviews in Nairobi, Kenya, 3 to 10 December 2016*, 03/2017, https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/57D4CD96-E97D-4003-A42A-C119BE069792/0/South_and_Central_Somalia_Report_March_2017.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Danish Immigration Service (DIS), *Somalia. Health System*, 11/2020, https://www.nyidanmark.dk/-/media/Files/US/Landenotater/COI_report_somalia_health_care_nov_2020.pdf?la=en-GB&hash=3F6C5E28C30AF49C2A5183D32E1B68E3BA52E60C [geraadpleegd op 16/06/2021]

Danish Immigration Service (DIS), The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Security and protection in Mogadishu and South-Central Somalia - Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia*, 08/05/2013, http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/6F1A29C6-2F84-40D2-BDE4-42F69897EEC3/0/security_and_protection_in_somalia_may_2013.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Danish Immigration Service (DIS), The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Update on security and protection issues in Mogadishu and South-Central Somalia , Including information on the judiciary, issuance of documents, money transfers, marriage procedures and medical treatment, Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia*, 12/03/2014, http://www.landinfo.no/asset/2837/1/2837_1.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Davidson College, *People*, Ken Menkhaus, Professor of Political Science, s.d., <https://www.davidson.edu/people/ken-menkhaus> [geraadpleegd op 15/06/2021]

Deutsche Welle (DW) (Vaid D.), *Somalia: President 'suspends' prime minister amid tension over elections*, 27/12/2021, <https://www.dw.com/en/somalia-president-suspends-prime-minister-amid-tensions-over-elections/a-60261851> [geraadpleegd op 13/01/2022]

Elsevier (Bakonyi J., Chonka P., Stuvoy K.), *War and city-making in Somalia: Property, power and disposable lives in Political Geography*, Volume: 73, 2019, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629819300071> [geraadpleegd op 16/06/2021]

European Asylum Support Office (EASO), *Country of Origin Information report, South and Central Somalia Country overview*, 08/2014, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COI-Report-Somalia.pdf> [geraadpleegd op 26/05/2021]

European Asylum Support Office (EASO), *EASO Country of Origin Information Report Somalia Security situation*, 20/12/2017, <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-somalia-dec2017lr.pdf> [geraadpleegd op 26/05/2021]

European Asylum Support Office (EASO), *COI Query, Somalia, 14 October Battalion*, 19/07/2019, https://www.ecoi.net/en/file/local/2013097/2019_07_19_EASO_COI_QUERY_20_Somalia_14_October_Battalion.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

European Asylum Support Office (EASO), *Somalia Actors, Country of Information Report*, 07/2021, https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_07_EASO_COI_Report_Somalia_Actors.pdf [geraadpleegd op 24/02/2022]

European Asylum Support office (EASO), *COI Report, Somalia Security situation*, 09/2021, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_09_EASO_COI_Report_Somalia_Security_situation.pdf [geraadpleegd op 12/01/2022]

European Asylum Support office (EASO), *Somalia, Targeted Profiles*, 09/2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2021_09_EASO_COI_Report_Somalia_Targeted_profiles.pdf [geraadpleegd op 25/02/2022]

European Asylum Support office (EASO), *Somalia. Key socio-economic indicators, Country of Origin Report*, 09/2021,

https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2021_09_EASO_COI_Report_Somalia_Key_socio_economic_indicators_AC.pdf [geraadpleegd op 21/02/2022]

European External Action Service (EEAS), *European Union, German Embassy and Somali Government Launch Technical and Vocational Education and Training Project in Somali*, 03/11/2018, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53235/european-union-german-embassy-and-somali-government-launch-technical-and-vocational-education_en [geraadpleegd op 16/06/2021]

European Parliament, *MOTION FOR A RESOLUTION, with request for inclusion in the agenda for a debate on cases of breaches of human rights, democracy and the rule of law pursuant to Rule 144 of the Rules of Procedure, on the situation in Kakuma refugee camp in Kenya*, 14/09/2021, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2021-0454_EN.html [geraadpleegd op 13/02/2022]

European Union Institute for Security Studies (Balthasar D.), *Somalia's federal agenda: From fragility to fragmentation?*, 06/2014, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_17_Somalia.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

Felbab-Brown V., *The Problem with Militias in Somalia: Almost Everyone Wants Them Despite Their Dangers, in Hybrid Conflict, Hybrid Peace: How Militias and Paramilitary Groups Shape Post-conflict Transitions*, New York: United Nations University, 04/2020, <https://i.unu.edu/media/cpr.unu.edu/post/3895/HybridConflictSomaliaWeb.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Finnish Immigration Service – Country information service, *Fact Finding Mission to Mogadishu and Nairobi in January 2018*, 05/10/2018, https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Somalia_Fact_Finding+Mission+to+Mogadishu+and+Nairobi+January+2018.pdf/2abe79e2-baf3-0a23-97d1-f6944b6d21a7/Somalia_Fact_Finding+Mission+to+Mogadishu+and+Nairobi+January+2018.pdf.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

Finish Immigration Service – Country information service, *Somalia: Fact-Finding Mission to Mogadishu in March 2020*, 23/09/2020, <https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Somalia+Fact-Finding+Mission+to+Mogadishu+in+March+2020.pdf/2f51bf86-ac96-f34e-fd02-667c6ae973a0/Somalia+Fact-Finding+Mission+to+Mogadishu+in+March+2020.pdf?t=1602225617645> [geraadpleegd op 26/05/2021]

Forces Network, *What Are British Troops Doing In Somalia?*, 13/11/2017, <https://www.forces.net/news/what-are-british-troops-doing-somalia> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Forces Network, *Exclusive: How The British Army Are Helping To Restore Peace In Somalia*, 14/11/2017, <https://www.forces.net/news/exclusive-how-british-army-are-helping-restore-peace-somalia> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Foreign Policy (Boubacar G. D.), *We are winning in Somalia*, 26/07/2011, <https://foreignpolicy.com/2011/07/26/were-winning-in-somalia/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Foreign Policy (Sperber A.), *Somalia Is a Country Without an Army*, 07/08/2018, <https://foreignpolicy.com/2018/08/07/somalia-is-a-country-without-an-army-al-shabab-terrorism-horn-africa-amisom/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Gamal M. (@mahmouedgamal44), *Timelapse satellite imagery of the Turkish military training base in Somalia known as Camp TURKSOM* [Twitterpost], 07/02/2021, <https://twitter.com/mahmouedgamal44/status/1358359157443858432> [geraadpleegd op 31/05/2021]

Garowe Online, *Al-Shabab appoints shadow governor for Somalia's capital*, 09/07/2019, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/al-shabab-appoints-shadow-governor-for-somalias-capital> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Garowe Online, *Somali court slaps Mogadishu official with 3 year sentence over link with Al-Shabaab*, 17/02/2020, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-court-slaps-mogadishu-official-with-3-year-sentence-over-al-shabaab-links> [geraadpleegd op 02/06/2021]

Garowe Online, *Somali migrants return from Libya*, 27/11/2021, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somali-migrants-return-from-libya> [geraadpleegd op 03/02/2022]

- Garowe Online, *NISA kills more Al-Shabaab militants in Somalia's capital*, 02/12/2021, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/nisa-kills-more-al-shabaab-militants-in-somalia-s-capital> [geraadpleegd op 24/01/2022]
- Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), *Promoting the economic and social participation of extremely poor households*, 04/2021, <https://www.giz.de/en/worldwide/96302.html> [geraadpleegd op 17/05/2021]
- Global Shelter Cluster, *Overview Banadir*, 2019, <https://www.sheltercluster.org/hub/banadir> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Goobjoog News, *Entrench NISA into LAW for efficiency and accountability-security expert*, 09/04/2019, <https://goobjoog.com/english/entrench-nisa-into-law-for-efficiency-and-accountability-security-expert/> [geraadpleegd op 28/02/2022]
- Goobjoog News, *President Farmajo reveals 1 million primary school books*, 14/12/2019, <http://goobjoog.com/english/president-farmaajo-unveils-1-million-primary-school-books/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Halbeeg, *14th October Battalion takes full charge of Mogadishu security*, 24/07/2018, <https://en.halbeeg.com/2018/07/24/14th-october-battalion-takes-full-charge-of-mogadishu-security/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Halbeeg, *Over 300 specially-trained Danab soldiers conclude course in Mogadishu*, 19/04/2019, <https://en.halbeeg.com/2019/04/19/over-300-specially-trained-danab-soldiers-conclude-course-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Hansen S. J., *Horn Sahel and Rift, Fault- lines of the African Jihad*, Londen: Hurst & Company publishers, 2019
- Hassan S., *An overlooked consequence of civil war: mental illness in Somalia*, 24/08/2017, <https://pphr.princeton.edu/2017/08/24/an-overlooked-consequence-of-civil-war-mental-illness-in-somalia-and-the-somali-diaspora/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Harper M., *Mary Harper* [website], laatste update: 28/02/2012, <http://www.maryharper.co.uk/pages/home.html> [geraadpleegd op 27/02/2022]
- Harper M., *Everything you have told me is true – The many face of al-Shabaab*, Londen: Hurst & Company Publishers, 2019
- Hiraal Institute (HI), *A Losing Game: Countering Al-Shabab's Financial System*, 10/2020, <https://hiraalinstitute.org/wp-content/uploads/2020/10/A-Losing-Game.pdf> [geraadpleegd op 25/11/2020]
- Hiraal Institute (HI), *State of Somali Report, 2021, Year in review*, 02/2022, <https://heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2022/02/SOS-REPORT-2021-english-version.pdf> [geraadpleegd op 24/02/2022]
- Hiiraan, *Somalia launches standardized secondary schools curriculum*, 02/09/2020, <https://hiiraan.com/news4/2020/Sept/179789/somalia-launches-standardized-secondary-schools-curriculum.aspx> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Hiiraan, *MP: NISA obstructing probe into death of female intelligence agent Ikran Farah*, 10/10/2021, <https://www.hiiraan.com/news4/2021/Oct/184201/nisa-obstructing-probe-into-death-of-female-intelligence-agent-ikran-farah.aspx> [geraadpleegd op 24/01/2022]
- Hiiraan, *Somali Cabinet condemn "failed coup attempt" by Villa Somalia*, 13/12/2021, <https://www.hiiraan.com/news4/2021/Dec/184960/somali-cabinet-condemn-failed-coup-attempt-by-villa-somalia.aspx> [geraadpleegd op 13/01/2022]
- Horn Observer, *Turkish trained forces storm local radio station in Mogadishu*, 27/04/2021, <https://hornobserver.com/articles/854/Turkish-trained-forces-storm-local-radio-station-in-Mogadishu> [geraadpleegd op 28/05/2021]
- Human Rights Watch (HRW) (Frelick B.), *Closing Camps Won't Solve Kenya's Refugee Problem*, 13/04/2021, <https://www.hrw.org/news/2021/04/13/closing-camps-wont-solve-kenyas-refugee-problem> [geraadpleegd op 15/02/2022]

Innovation Village, *Mogadishu's First Motorcycle Hailing App 'Go!' has launched*, 03/05/2019, <https://innovation-village.com/mogadishu-first-motorcycle-hailing-app-go-has-launched/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Institute for Security Studies Africa (ISS Africa) (Okeke J. M.), *Policy Brief, Deadline or deadlock, AMISOM's future in Somalia*, 10/2019, <https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/pb133.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Institute for Security Studies Africa (ISS Africa) (Dessu M. K.), *AMISOM should provide more than security in Somalia*, 25/02/2021, <https://issafrica.org/iss-today/amisom-should-provide-more-than-security-in-somalia> [geraadpleegd op 11/05/2021]

Intelligence Fusion (Haynes W.), *The Threat of Al-Shabaab to Somalia in 2019* [blog], 26/02/2019, <https://www.intelligencefusion.co.uk/blog/the-threat-of-al-shabaab-to-somalia-in-2019> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *Unsettlement: Urban displacement in the 21st century, City of Light, New and secondary displacements in Mogadishu, Somalia*, 11/2018, <http://www.internal-displacement.org/sites/default/files/inline-files/201811-urban-displacement-mogadishu.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *As Somalis flee to cities, Mogadishu becomes most crowded city in Africa*, 11/12/2018, <http://www.internal-displacement.org/media-centres/as-somalis-flee-to-cities-mogadishu-becomes-most-crowded-city-in-africa> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) via ReliefWeb, *Measuring the costs of internal displacement on idps and hosts: Case studies in Eswatini, Ethiopia, Kenya and Somalia*, 01/2020, [202001-cost-of-displacement-africa-case-studies.pdf \(reliefweb.int\)](https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/202001-cost-of-displacement-africa-case-studies.pdf) [geraadpleegd op 16/06/2021]

International Crisis Group (ICG), *Somalia's Politicians Play with Fire – Again*, 14/09/2021, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalias-politicians-play-fire-again> [geraadpleegd op 24/01/2022]

International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch Digest, September 2021, Somalia*, 17/10/2021, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/somalia-sep-2021.pdf> [geraadpleegd op 12/01/2022]

International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch Digest, November 2021*, 11/2021, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/somalia-nov-2021.pdf> [geraadpleegd op 13/01/2022]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia December 2021*, 31/12/2021, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch> [geraadpleegd op 13/01/2022]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *As Somalis flee to cities, Mogadishu becomes most crowded city in Africa*, 11/12/2018, <http://www.internal-displacement.org/media-centres/as-somalis-flee-to-cities-mogadishu-becomes-most-crowded-city-in-africa> [geraadpleegd op 26/05/2021]

International Institute for Environment and Development (IIED) (Kamau C. et al.) *Accessing land and shelter in Mogadishu: a city governed by an uneven mix of formal and informal practices Shelter provision in East African Cities: Understanding Transformative Politics for Inclusive Cities: City Briefing*, 01/01/2019, <https://pubs.iied.org/pdfs/10869IIED.pdf> [geraadpleegd op 26/05/2021]

International Institute for Environment and Development (IIED) (Bonnet C., Bryld E.), *The challenge of finding money to build shelter in Mogadishu's informal settlements*, 28/01/2019, <https://www.iied.org/challenge-finding-money-build-shelter-mogadishus-informal-settlements> [geraadpleegd op 26/05/2021]

International Institute for Environment and Development (IIED) (Bryld E. et al.), *Shelter provision in Mogadishu, Understanding politics for a more inclusive city*, 09/2019, <https://pubs.iied.org/pdfs/10877IIED.pdf> [geraadpleegd op 26/05/2021]

International Institute for Environment and Development (IIED) (Bonnet C. et al.), *Inclusive Shelter provision in Mogadishu in Environment & Urbanization*, Vol 32, N° 2, 10/2020, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0956247820942086> [geraadpleegd op 26/05/2021]

- International Institute for Environment and Development (IIED) (Earle L.), *Mogadishu: City Scoping Study*, 06/2021, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Mogadishu%20-%20City%20Scoping%20Study%20%28June%202021%29.pdf> [geraadpleegd op 18/02/2022]
- International Organization for Migration (IOM), *The Challenges of Migrants' Voluntary Return in the Face of a Pandemic*, 05/05/2021, <https://returnandreintegration.iom.int/en/spotlight/article/challenges-migrants-voluntary-return-face-pandemic> [geraadpleegd op 24/02/2022]
- International Organization for Migration (IOM), *IOM welcomes Somalia's Development of its National Diaspora Policy*, 04/07/2021, <https://midasom.iom.int/news/iom-welcomes-somalias-development-its-national-diaspora-policy> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- International Organization for Migration (IOM), *32 Somali Migrants Assisted to Return Safely from Libya*, 29/11/2021, <https://www.migrationjointinitiative.org/news/32-somali-migrants-assisted-return-safely-libya> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- International Peace Institute (IPI) (Williams P. D.), *Special Report: How Many Fatalities Has the African Union Mission in Somalia Suffered?*, 10/09/2015, <http://theglobalobservatory.org/2015/09/amisom-african-union-somalia-peacekeeping/> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- International Peace Institute (IPI) (Hills A.), *Somalia's Security Challenges Complicate Transfer of Responsibility to Government*, 11/03/2019, <https://theglobalobservatory.org/2019/03/somalia-security-challenges-complicate-transfer-government/> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- International Peace Institute (IPI) (Blyth F.), *Transitioning to National Forces in Somalia: More Than an Exit for AMISOM*, 22/04/2019, https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2019/04/1904_Transitioning-in-Somalia.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]
- International Institute for Environment and Development (IIED) (Bryld E. et al.), *Shelter provision in Mogadishu, Understanding politics for a more inclusive city*, 09/2019, <https://pubs.iied.org/pdfs/10877IIED.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Landinfo, *Somalia: Security challenges in Mogadishu*, 15/05/2018, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/06/Report-Somalia-Security-challenges-in-Mogadishu-May-2018-1.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Long War Journal (Weiss C.), *Shabaab hits hotel, military base with suicide assault*, 17/08/2020, <https://www.longwarjournal.org/archives/2020/08/shabaab-hits-hotel-military-base-with-suicide-assaults.php> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Maruf H., Joseph D., *Inside Al-Shabaab – The Secret History of Al-Qaeda's Most Powerful Ally*, Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 2018
- Maruf H. (@HarunMaruf), *Breaking News. VOA Broadcaster, investigative reporter, Views strictly mine. Book: "Inside Al-Shabaab" - available via Amazon. WhatsApp +1 202 769 6161* [Twitterpost], s.d., <https://twitter.com/harunmaruf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Maruf H. (@HarunMaruf), *Al-Shabaab has appointed a new (Waalli) governor for Mogadishu this week, sources tell me. The new governor, Dahir Moallim Salaad, is a long-time operative of AS Amniyat's surveillance operations. The post was vacant for sometime [sic] as US drones killed predecessors, per sources.* [Twitterpost], 09/07/2019, <https://twitter.com/harunmaruf/status/1148380523041054727> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Médecins sans frontières (MSF), *In search of Dignity: Refugees in Kenya face reckoning*, 12/2021, <https://msf.or.ke/en/magazine/kenya-urgent-solutions-needed-refugees-camps-close-0> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- Middle East Institute (MEI) (Guled A.), *Far from a benefactor, the Turkish government is exploiting Somalia's fragility*, 21/10/2021, <https://www.mei.edu/publications/far-benefactor-turkish-government-exploiting-somalias-fragility> [geraadpleegd op 24/02/2022]
- Migrationsverket (Lifos), *Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya i oktober 2013* [Veiligheidssituatie in Zuid- en Midden-Somalië. Verslag van een onderzoeksreis

naar Nairobi, Kenia in oktober 2013], 20/01/2014,

<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=40524> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Migrationsverket (Lifos), *Somalia. En sammanfattande analys av säkerhetssituationen, rättsväsendet och civila situation* [Somalië. Een beknopte analyse van de veiligheidssituatie, de rechterlijke macht en de situatie van de burgers], 16/06/2016, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=43542> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Migrationsverket (Lifos), *Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia* [Veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal-Somalië], 29/04/2015, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=41917> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Migrationsverket (Lifos), *Somalia: the position of women in the clan system*, 27/04/2018, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=45863> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Migrationsverket (Lifos), *Säkerhetssituationen i Somalia* [veiligheidssituatie in Somalië], 03/07/2019, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=46865> [geraadpleegd op 28/02/2022]

Migrationsverket – Lifos via European Country of Origin Information Network (ecoi.net), *Landinformation: Somalia – säkerhetssituationen 2020, version 1.2.* [Landeninformatie: Somalia - veiligheidssituatie 2020, versie 1.2.], 12/05/2021, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2050622/210512301.pdf> [geraadpleegd op 31/05/2021]

Military Times (Rempfer K.), *Lightning brigade: Training advanced infantry – not airstrikes – is AFRICOM's primary effort in Somalia*, 27/03/2019, <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2019/03/27/lightning-brigade-training-advanced-infantry-not-airstrikes-is-africoms-primary-effort-in-somalia/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Military Times (Rempfer K.), *US troops, nonprofit trainers and a 'Lightning Brigade' battle for Somalia*, 21/05/2019, <https://www.militarytimes.com/news/your-army/2019/05/21/us-troops-nonprofit-trainers-and-a-lightning-brigade-battle-for-somalia/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), *Ambtsbericht Somalië*, 12/2014, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2014/12/18/ambtsbericht-somalie> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), *Gecorrigeerde versie algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië*, 23/11/2017, https://www.ecoi.net/en/file/local/1419105/1226_1512376193_correctie-aab-zuid-en-centraal-somalie-2017-def-zvb.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), *Algemeen Ambtsbericht, Zuid- en Centraal-Somalië*, 19/03/2019, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2019/03/19/algemeen-ambtsbericht-zuid--en-centraal-somalie-2019> [geraadpleegd op 04/06/2021]

Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), *Algemeen Ambtsbericht, Somalië*, 03/2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2020/04/24/algemeen-ambtsbericht-somalie-maart-2020> [geraadpleegd op 04/06/2021]

Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, 12/2021, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2021/12/21/algemeen-ambtsbericht-somalie-december-2021/algemeen-ambtsbericht-somalie-21122021.pdf> [geraadpleegd op 02/02/2022]

Ministry of Foreign Affairs & International Cooperation (Federal Republic of Somalia), *State Minister for Foreign Affairs launches in Mogadishu the Somali National Diaspora Policy*, 04/07/2021, <https://www.mfa.gov.so/state-minister-for-foreign-affairs-launches-in-mogadishu-the-somali-national-diaspora-policy/> [geraadpleegd op 03/02/2022]

Ministry of Immigration and Integration (Denemarken), *South and Central Somalia: security situation, forced recruitment, and conditions for returnees*, 07/2020, <https://www.nyidanmark.dk/-/media/Files/US/Landenotater/South-and-Central-Somalia--Security-Situation-Forced-Recruitment-and-Conditions-for-Returnees.pdf?la=en-GB&hash=47AA678260633225D090F9CEEC4FCEBFC8418469> [geraadpleegd op 02/06/2021]

Ministry of Planning, Investment and Economic Development - Somalia, *Somalia National Development Plan, 2020-2024*, 24/12/2019, <http://mop.gov.so/wp-content/uploads/2019/12/NDP-9-2020-2024.pdf> [geraadpleegd op 02/06/2021]

Ministry of Planning, Investment and Economic Development - Somalia, *Socio-Economic Impact Assessment (SEIA)*, 15/03/2021, <https://www.arabstates.undp.org/content/dam/somalia/docs/Somalia%20SEIA%20Report-%2028032021.pdf> [geraadpleegd op 02/02/2022]

Mixed Migration Centre (MMC), *Quarterly Mixed Migration Update: East Africa & Yemen*, 04/2021, <https://mixedmigration.org/wp-content/uploads/2021/04/qmmu-q1-2021-eay.pdf> [geraadpleegd op 15/02/2022]

Modern War Institute at West Point (Milburn A.), *Out of Africa: the strategic mistake of us disengagement from Somalia*, 16/09/2021, <https://mwi.usma.edu/out-of-africa-the-strategic-mistake-of-us-disengagement-from-somalia/> [geraadpleegd op 28/02/2022]

Mogadishu Airport – Aden Adde International Airport, *Airline directory*, s.d., <https://mogadishuairport.com/airport-information/airline-directory/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Mogaguide, *Main map [website]*, laatste update: s.d., http://mogaguide.com/pages/city_main_map.php?in=1&l=1 [geraadpleegd op 16/06/2021]

Morad News, *In the radio interview, #AlShabaab's Shadow governor of #Mogadishu, Musa Arale, claims that Farmajo gov't and the opposition groups are "massing troops" in the capital, predicts the current crisis will not be solved anytime soon unless their "foreign masters" intervene. #Somalia* [Twitterbericht], 29/04/2021, <https://twitter.com/MoradNews/status/138782053333508100> [geraadpleegd op 02/06/2021]

Muqdisho Online, *Nabad-doon kale oo lagu dilay xaafad ka tirsan Muqdisho iyo Faahfaahinta laga helay [Another peace activist killed in Mogadishu neighborhood and details found]*, 19/11/2021, <https://muqdisho.online/nabad-doon-kale-oo-lagu-dilay-xaafad-ka-tirsan-muqdisho-iyo-faahfaahinta-laga-helay/> [geraadpleegd op 25/01/2022]

New Vision (Ssjoba E.), *Field Police in Somalia decry old vehicles*, 08/11/2019, https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1510235/field-police-somalia-decry-vehicles [geraadpleegd op 16/06/2021]

Norwegian Institute of International Affairs (NUPI) (Rupesinghe N.), *Policy Brief, The Civilian Cas Tracker analysis and Response Cell in the African Union Mission in Somalia. An emerging best practice for AU peace support operations?*, 03/2019, https://nupi.brage.unit.no/nupi-xmlui/bitstream/handle/11250/2582457/NUPI_Policy_Brief_3_2019_Rupesinghe.pdf?sequence=2&isAllowed=y [geraadpleegd op 16/06/2021]

Norwegian Refugee Council (NRC), *Back to Square One*, 12/01/2018, <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/back-to-square-one/back-to-square-one-post-eviction-assessment-in-somalia-120118-final.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Norwegian Refugee Council (NRC), *Eviction Graphs, year: 2020, region: Banaadir*, s.d., <https://evictions.nrcsystems.net/evictions.php> [geraadpleegd op 07/06/2021]

Norwegian University of Life Sciences (NMBU), *Stig Jarle Hansen*, s.d., <https://www.nmbu.no/emp/stig.hansen> [geraadpleegd op 16/06/2021]

One (Warah R.), *COVID_19 had exposed Somalia's dire healthcare system*, 27/09/2021, <https://www.one.org/africa/blog/covid19-somalia-dire-healthcare/> [geraadpleegd op 22/02/2022]

Open Data Institute (ODI) (Pellini A. et al.), *Research in Somalia, Opportunities for Cooperation*, 02/2020, https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/research_in_somalia_opportunities_for_cooperation.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Somalia 2020- Crime & Safety Report*, 01/05/2020, <https://www.osac.gov/Country/Somalia/Content/Detail/Report/4a1550e6-cc18-40d9-b587-18946f742968> [geraadpleegd op 06/06/2021]

Oxford University Press (Ingiriis M. H.), *Predatory politics and personalization of power: The abuses and misuses of the National Intelligence and Security Agency (NISA) in Somalia*, 22/01/2020,

- <https://academic.oup.com/afraf/advance-article-abstract/doi/10.1093/afraf/adz027/5714018?redirectedFrom=fulltext> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Pax for Peace (Duursma A.), *Mapping data-Driven Tools and Systems for Early Warning, Situational Awareness and Early Action*, 04/2021, <https://paxforpeace.nl/media/download/2104%20D4P%20report%20AD.pdf> [geraadpleegd op 28/05/2021]
- Political Geography Now (Polgeonow), *Somalia Control Map & Timeline – February 2021 (Subscription)*, 25/02/2021, <https://members.polgeonow.com/2021/02/somalia-control-map-2021.html?zx=96046364e64efd7b> [geraadpleegd op 15/06/2021]
- Political Geography Now (Polgeonow), *Somalia Control Map & Timeline - December 2021*, 14/12/2021, <https://www.polgeonow.com/2021/12/who-controls-somalia-crisis-timeline.html> [geraadpleegd op 14/01/2022]
- Pulitzer Center (Sperber A.), *The Danab Brigade: Somalia's Elite, US-Sponsored Special Ops Force*, 11/08/2020, <https://pulitzercenter.org/stories/danab-brigade-somalias-elite-us-sponsored-special-ops-force> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- Quartz Africa (Dahir A. L.), *Mogadishu now has first motorcycle hailing app*, 01/05/2019, <https://qz.com/africa/1609973/somalia-motorcycle-hailing-app-go-launched-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Radio Dalsan, *Cabinet approves replacement of Mogadishu Stabilization Force by Civil Defense Force*, 27/07/2018, <https://www.radiodalsan.com/en/2018/07/27/cabinet-approves-replacement-of-mogadishu-stabilization-force-by-civil-defence-forces/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Radio Dalsan, *Al-Shabab Appoints New Mogadishu "Mayor"*, 09/07/2019, <https://www.radiodalsan.com/en/2019/07/09/al-shabab-appoints-new-mogadishu-mayor/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Radio Kulmiye, *Maryan Xirsi oo u geeriyootay Dhaawac ay ugeeysteen Askar ka tirsan Dowlada [Maryan Hirsi dies of gunshot wounds]*, s.d., <https://radiokulmiye.net/maryan-xirsi-oo-u-geeriyootay-dhaawac-ay-ugeeysteen-askar-ka-tirsan-dowlada/> [geraadpleegd op 26/01/2022]
- Refugees International (Yarnell M.), *Durable Solutions in Somalia: Moving From Policies to Practice for IDPs in Mogadishu*, 16/12/2019, <https://www.refugeesinternational.org/reports/2019/12/13/durable-solutions-somalia-moving-from-policies-practice-for-idps-mogadishu> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Regional Durable Solutions Secretariat (ReDSS), *Somalia Benadir region : Durable Solutions Framework*, 03/2017, http://regionaldss.org/wp-content/uploads/2018/01/New-ReDSS_Somalia-Benadir-region-Solutions-analysis-6.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Regional Durable Solutions Secretariat (ReDSS), *Solutions analysis update 2019: Case study on lessons learnt and practices to support (re)integration programming – Mogadishu, Baidoa and Kismayo*, 13/05/2019, https://regionaldss.org/wp-content/uploads/2019/05/ReDss_Solutions_Analysis_EFA_080519.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Regional Durable Solutions Secretariat (ReDSS), *Dadaab Solutions Paper*, 03/07/2019, <https://regionaldss.org/wp-content/uploads/2019/07/ReDSS-Dadaab-solutions-paper-April-2019.pdf> [geraadpleegd op 02/02/2022]
- Reuters, *Turkey opens military base in Mogadishu to train Somali soldiers*, 30/09/2017, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-turkey-military-idUSKCN1C50JH> [geraadpleegd op 31/05/2021]
- Reuters (Sheikh A., Hussein A.), *Somalia fights to standardize schools with first new curriculum since civil war began*, 01/10/2019, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-education/somalia-fights-to-standardize-schools-with-first-new-curriculum-since-civil-war-began-idUSKBN1WG3ET> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Reuters, *Somali ex-leader says soldiers attacked his home, blames president*, 25/04/2021, <https://www.reuters.com/world/africa/supporters-somali-president-clash-with-opponents-residents-say-2021-04-25/> [geraadpleegd op 24/02/2022]

- Reuters, *Somalia's PM rejects proposed presidential term extension*, 27/04/2021, <https://www.reuters.com/world/africa/residents-somalias-capital-flee-amid-splits-within-security-forces-2021-04-27/> [geraadpleegd op 04/06/2021]
- Reuters, *Bowing to pressure, Somalia's president agrees not to extend presidential term*, 28/04/2021, <https://www.reuters.com/world/africa/bowing-pressure-somalias-president-agrees-not-extend-presidential-term-2021-04-27/> [geraadpleegd op 17/05/2021]
- Reuters, *At least 8 killed in Mogadishu by suicide bomb targeting government convoy*, 10/07/2021, <https://www.reuters.com/world/africa/least-8-killed-mogadishu-suicide-bombing-targeting-government-convoy-2021-07-10/> [geraadpleegd op 26/01/2022]
- Reuters (Sheikh A.), *Security Forces loyal to Somali PM gather outside presidential palace*, 28/12/2021, <https://www.reuters.com/world/africa/us-says-supports-somalian-pms-efforts-rapid-credible-elections-2021-12-28/> [geraadpleegd op 12/01/2022]
- Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), *Historique de l'opération AMISOM*, 15/06/2012, <http://www.operationspaix.net/1-historique-amisom.html> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), *Making Mogadishu Safe: Localisation, Policing and Sustainable Security*, Abingdon: Routledge Journals, 2018
- Save The Children, *Schools must be open, accessible and safe from attacks, say African children*, 16/06/2021, <https://www.savethechildren.net/news/schools-must-be-open-accessible-and-safe-attacks-say-african-children> [geraadpleegd op 23/02/2022]
- Scientific Research (Herring E. et al.), *COVID-19 Responses and Education in Somalia/ Somaliland in Sociology Mind*, volume: 10, 2020, <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=103518> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Security on the Move (Bakonyi J.), *Four Somali cities*, 28/08/2018, <https://securityonthemove.co.uk/four-somali-cities/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Shabelle Media Network, *160 Uganda Police Officers Leave Mogadishu*, 01/08/2018, <https://www.radioshabelle.com/160-ugandan-police-officers-leave-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Somalia National Bureau of Statistics (SNBS), *Benadir Region, Somalia, COVID-19, Socio-Economic Impact Assessment Report, 2021*, 09/2021, https://www.nbs.gov.so/wp-content/uploads/2021/09/BN_COVID-19_Impact_Assessment_Report_2021.pdf [geraadpleegd op 21/02/2022]
- Stanford University, *Al-Shabaab*, laatste update: 07/01/2019, <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/al-shabaab> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Strategic Intelligence (Goldberg), *Al Shabaab IED-making unit dismantled by NISA in Mogadishu, Bomb-making material recovered*, 30/01/2020, <https://intelligencebriefs.com/al-shabaab-ied-making-unit-dismantled-by-nisa-in-mogadishu-bomb-making-material-recovered/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Tana Copenhagen (Bonnet C. et al.), *Inclusive shelter provision in Mogadishu*, 2020, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0956247820942086> [geraadpleegd op 14/01/2022]
- The Assessment Capacities Project (ACAPS), *Global Risk Analysis*, 26/10/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20211026_acaps_global_risk_analysis_october_2021_update_2.pdf [geraadpleegd op 14/01/2022]
- The Assessment Capacities Project (ACAPS), *Somalia, Food Security, Briefing Note*, 16/11/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20211116_acaps_briefing_note_somalia_food_security.pdf [geraadpleegd op 21/02/2022]
- The Brookings Institution (Felbab-Brown V.), *Testimony, Developments in Somalia*, 14/11/2018, <https://www.brookings.edu/testimonies/developments-in-somalia/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Guardian (Hujale M.), *Mogadishu left reeling as conflict and climate shocks spark rush to capital*, 27/01/2020, <https://www.theguardian.com/global-development/2020/jan/27/mogadishu-left-reeling-as-climate-and-conflict-spark-rural-exodus> [geraadpleegd op 16/06/2021]

- The Guardian (Hujale M.), *Case of missing spy aggravates tensions among fractious Somali leadership*, 08/09/2021, <https://www.theguardian.com/global-development/2021/sep/08/case-of-missing-spy-aggravates-tensions-among-fractious-somali-leadership> [geraadpleegd op 25/01/2022]
- The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), The Rift Valley Institute (RVI) (Bradbury M., Abdirashid H.), *Land Matters in Mogadishu: Settlement, ownership and displacement in a contested city*, 17/02/2017, <http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2017/02/Land-Matters-in-Mogadishu-RVI-Rift-Valley-Forum-and-HIPS-2017.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) *The State of Somalia – SOS 2019 – A year in review*, 17/01/2020, http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2020/01/HIPS_2020-SOS-2019-Report-English-Version.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), City University of Mogadishu (Warasame A. A.), *Somalia's Healthcare System: A Baseline Study & Human Capital Development Strategy*, 05/2020, <http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2020/05/Somalia-Healthcare-System-A-Baseline-Study-and-Human-Capital-Development-Strategy.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *Structural Impediments to Reviving Somali's Security Forces*, 04/2021, <https://heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2021/04/Structural-Impediments-to-Security-English-version-April-17-Final-.pdf> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *The Education we need: Addressing Challenges in Curriculum, Teaching, Assessment & Administration*, 08/2021, <https://heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2021/08/The-Education-We-Deserve-1.pdf> [geraadpleegd op 23/02/2022]
- The Heritage Institute for Policy Studies, *Policy Brief, The Dangers of Rigged Elections in Somalia*, 11/2021, <https://heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2021/11/Election-Brief-English-Nov-24-2021.pdf> [geraadpleegd op 14/01/2022]
- The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *State of Somalia Report, 2021*, 02/2022, <https://heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2022/02/SOS-REPORT-2021-english-version.pdf> [geraadpleegd op 25/02/2022]
- The Jamestown Foundation, *Turkey's 'African Eagle' Trains Turkish-Speaking Troops in Somalia: Where Next?*, 20/11/2020, <https://jamestown.org/program/turkeys-african-eagle-trains-turkish-speaking-troops-in-somalia-where-next/> [geraadpleegd op 31/05/2021]
- The London School of Economics and Political Science (LSE) (Jethro N.), *Private Military and Security Companies and the Political Marketplace in Mogadishu*, 13/08/2020, <https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/Conflict-Research-Programme/crp-memos/Norman-private-military-mogadishu-final.pdf> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Security challenges in Mogadishu*, 15/05/2018, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/06/Report-Somalia-Security-challenges-in-Mogadishu-May-2018-1.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Vold i Mogadishu og utvikling siden 2012 [Somalië: Geweld in Mogadishu en ontwikkelingen sinds 2012]*, 30/10/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2040562/Respons-Somalia-Vold-i-Mogadishu-og-utvikling-siden-2012-30102020-1.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The Sentinel Project, *Closing Kenya's Kakuma and Dadaab refugee camps: thoughts from the ground*, 29/06/2021, <https://thesentinelproject.org/2021/06/29/closing-kenyas-kakuma-and-dadaab-refugee-camps-thoughts-from-the-ground/> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- The Telegraph (Brown W.), *Somalis protest against al-Shabaab terror group as anger prompts rare apology for bombing that killed 90*, 02/01/2020, <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/01/02/somalis-protest-against-al-shabaab-terror-group-anger-prompts/> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- The Washington Post (Williams D. P.), *In Somalia, Al-Shabab targeted U.S. and E.U. forces this week. U.S. airstrikes and al-Shabab attacks are on the rise*, 03/10/2019,

- <https://www.washingtonpost.com/politics/2019/10/03/somalia-al-shabaab-targeted-us-eu-forces-this-week-heres-what-these-troops-are-doing-there/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The World Bank, *Federal Republic of Somalia, Somalia Security and Justice Sector*, 01/2017, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/644671486531571103/pdf/Somalia-Security-and-justice-sector-public-expenditure-review.pdf> [geraadpleegd op 28/05/2021]
- The World Bank, *Combined Project Information Documents/ Integrated Safeguards Datasheet (PID/ISDS), Somali Urban Investment Planning Project Additional Financing (P166591)*, 19/10/2018, <http://documents.worldbank.org/curated/en/257451540204195516/pdf/Project-Information-Documents-Integrated-Safeguards-Data-Sheet-Somali-Urban-Investment-Planning-Project-Additional-Financing-P166591.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The World Bank, *Somalia Economic Update*, 08/2019, <http://documents.worldbank.org/curated/en/811231567610111001/pdf/Somalia-Economic-Update-Fourth-Edition-Building-Education-to-Boost-Human-Capital.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The World Bank, *Somalia Urban Resilience Project Phase II*, 02/09/2019, <http://documents.worldbank.org/curated/en/540121570112530857/pdf/Project-Information-Documents-Somalia-Urban-Resilience-Project-Phase-II-P170922.pdf> [geraadpleegd op 06/12/2020]
- The World Bank, *Somalia Urbanization Review : Fostering Cities as Anchors of Development*, 01/2021, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/35059> [geraadpleegd op 18/02/2022]
- The World Bank (Bareisaite A., Ayana Aga G., Ahad T.), *Coronavirus and fragility: The impact of COVID-19 on Somalia's private sector*, 13/01/2021, <https://blogs.worldbank.org/african/coronavirus-and-fragility-impact-covid-19-somalias-private-sector> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- The World Bank, *Improving access to jobs for the poor and vulnerable in Somalia*, 02/02/2021, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/540261609935995160/pdf/Improving-Access-to-Jobs-for-the-Poor-and-Vulnerable-in-Somalia.pdf> [geraadpleegd op 31/05/2021]
- The World Bank, *Somalia Education for Human capital Development project (P172434)*, 10/03/2021, <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P172434> [geraadpleegd op 23/02/2022]
- Times Live (Sheikh A.), *Forces opposed to Somali president control parts of Mogadishu*, 26/04/2021, <https://www.timeslive.co.za/news/africa/2021-04-26-forces-opposed-to-somali-president-control-parts-of-mogadishu/> [geraadpleegd op 12/05/2021]
- TRT World, *Tense calm prevails over Somalia's Mogadishu amid political standoff*, 28/12/2021, <https://www.trtworld.com/africa/tense-calm-prevails-over-somalia-s-mogadishu-amid-political-standoff-53076> [geraadpleegd op 13/01/2022]
- United Kingdom Home Office, *Country Policy and Information Note. Somalia (South and Central): Security and humanitarian situation*, 11/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2040613/Somalia-Sec_Hmtn_Sitn_-_v5.0e.pdf [geraadpleegd op 02/06/2021]
- United Kingdom House of Commons Library (Lunn J.), *Somalia: January 2019 update*, 17/01/2019, <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7298/CBP-7298.pdf> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), *MOJ & Ors (Return to Mogadishu) Somalia CG [2014] UKUT 00442 (IAC)*, 10/09/2014, <https://www.refworld.org/pdfid/543438014.pdf> [geraadpleegd op 02/06/2021]
- United Nations (UN), *Press Release, Somalia's Leaders Must Avoid Risky 'Winner-Take-All' Tactics, Break Standoff Blocking Realization of Agreed Electoral Model, Special Representative Tells Security Council*, 22/02/2021, <https://www.un.org/press/en/2021/sc14441.doc.htm> [geraadpleegd op 26/05/2021]
- United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *A new way to educate in Somali Schools starts in August*, 24/07/2018, <https://unsom.unmissions.org/new-way-educate-somali-schools-starts-august> [09/02/2022]
- United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Security and Justice Committee Mogadishu, Communique*, 01/12/2020, <https://unsom.unmissions.org/communique-security-and-justice-committee-1-december-2020> [geraadpleegd op 04/06/2021]

- United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Reports, Human Development Data Center*, s.d., <https://hdr.undp.org/en/data> [geraadpleegd op 22/02/2022]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Reports, Human Development Index (HDI)*, s.d., <https://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi> [geraadpleegd op 22/02/2022]
- United Nations Population Fund (UNFPA), *Population estimation survey 2014*, 10/2014, <https://somalia.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Population-Estimation-Survey-of-Somalia-PESS-2013-2014.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Dadaab Refugee complex*, s.d., <https://www.unhcr.org/ke/dadaab-refugee-complex> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Operational Data Portal, CCCM Somalia Overview, Estimated number of IDPS at sites assessed by CCM, Mogadishu, 497.000*, s.d., https://data2.unhcr.org/en/situations/cccm_somalia [geraadpleegd op 07/06/2021]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR position on returns to southern and central Somalia (Update I)*, 30/05/2016, <https://www.refworld.org/pdfid/573de9fe4.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *With renewed hope, Somali refugees opt for voluntary repatriation*, 17/07/2019, <https://www.unhcr.org/ke/15797-with-renewed-hope-somali-refugees-opt-for-voluntary-repatriation.html> [geraadpleegd op 02/02/2022]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) - Protection and Return Monitoring Network (PRMN), *Internal Displacement, Displacement Monitored by UNHCR Protection and Return Monitoring Network (PRMN)*, via databank geraadpleegde update, 02/02/2020, <https://unhcr.github.io/dataviz-somalia-prmn/index.html#reason=&month=2021-06-01%2C2021-12-31&need=&preigion=&pdistrictmap=&cregion=Banadir&cdistrictmap=&year=2021> [geraadpleegd op 02/02/2022]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) - Protection and Return Monitoring Network (PRMN), *Somalia, Internal Displacement*, 01/05/2021, <https://unhcr.github.io/dataviz-somalia-prmn/index.html#reason=&month=&need=&preigion=&pdistrictmap=&cregion=&cdistrictmap=&year=2021> [geraadpleegd op 04/06/2021]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Operational Data Portal, Refugee Situation, Yemen*, 30/11/2021, <https://data2.unhcr.org/en/country/yem#category-3> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *East, Horn of Africa and the Great Lakes region - Internally Displaced Persons (IDPs)*, 31/12/2021, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/90663> [geraadpleegd op 01/02/2022]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Operational Data Portal, Refugee Situation, Libya*, 01/01/2022, <https://data2.unhcr.org/en/country/lby> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Somalia, Population Dashboard (1-31 december 2021)*, 11/01/2022, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/90381> [geraadpleegd op 03/02/2022]
- United Nations Mine Action Service (UNMAS) (Roberts R.), *Victim Assistance Assessment Report*, 12/12/2018, https://unsos.unmissions.org/sites/default/files/unmas_victim_assistance_report_2018.pdf.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) via Humanitarian Response, *Somalia, Humanitarian Response Plan, Humanitarian Programme Cycle 2021*, 02/2021, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/hrp_2021-somalia.pdf [geraadpleegd op 07/06/2021]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *COVID-19 Impact Update No. 16*, 02/2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Covid%20Impact%20report_16.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Somalia, Displacement Update for Banadir, Berdalen, and Baadweyn*, 06/05/2021,

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Displacement%20Update_final.pdf [geraadpleegd op 04/06/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on Somalia*, 12/05/2015, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2015_331.pdf [geraadpleegd op 06/12/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 7 October 2016 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council*, 31/10/2016, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1630079.pdf> [geraadpleegd op 27/09/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on Somalia*. S/2017/21, 09/01/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1647163.pdf> [geraadpleegd op 31/01/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 2 October 2018 from the Monitoring Group on Somalia and Eritrea addressed to the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea*, 09/11/2018, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2018_1002.pdf [geraadpleegd op 06/12/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on Somalia*, 21/12/2018, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2018_1149.pdf [geraadpleegd op 17/11/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 10 May 2019 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council*, 13/05/2019, <https://undocs.org/pdf?symbol=en/S/2019/388> [geraadpleegd op 06/12/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *August 2019 Monthly Forecast, Somalia*, 31/07/2019, <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2019-08/somalia-5.php> [geraadpleegd op 20/11/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 1 November 2019 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, S/2019/858, 01/11/2019, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2019_858_E.pdf [geraadpleegd op 06/12/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 2498 (2019), Adopted by the Security Council at its 8665th meeting, on 15 November 2019*, 15/11/2019, [https://undocs.org/en/S/RES/2498\(2019\)](https://undocs.org/en/S/RES/2498(2019)) [geraadpleegd op 06/12/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on Somalia*, 15/11/2019, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2019_884.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General*, 13/05/2020, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2020_398.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 2520 (2020) Adopted by the Security Council on 29 May 2020*, 29/05/2020, [https://undocs.org/en/S/RES/2520\(2020\)](https://undocs.org/en/S/RES/2520(2020)) [geraadpleegd op 26/11/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *June 2020 Monthly Forecast*, 29/06/2020, <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2020-06/somalia-11.php> [geraadpleegd op 02/11/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General*, 13/08/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2036555/S_2020_798_E.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 28/09/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2039997/S_2020_949_E.pdf [geraadpleegd op 17/11/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General*, 13/11/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2041334/S_2020_1113_E.pdf [geraadpleegd op 26/05/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in Somalia. S/2021/154*, 17/02/2021, <https://undocs.org/en/S/2021/154> [geraadpleegd op 26/05/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 2568 (2021), adopted by the Security Council on 12 March 2021*, 12/03/2021, [https://undocs.org/en/S/RES/2568\(2021\)](https://undocs.org/en/S/RES/2568(2021)) [geraadpleegd op 31/05/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General, Situation in Somalia*, 19/05/2021, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2021_485_.pdf [geraadpleegd op 15/06/2021]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 15 July 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, 21/07/2021, https://www.ecoi.net/en/file/local/2057424/S_2021_655_E.pdf [geraadpleegd op 20/01/2022]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 5 October 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council: Final report of the Panel of Experts on Somalia (S/2021/849) [EN/AR]*, 06/10/2021, <https://reliefweb.int/report/somalia/letter-dated-5-october-2021-chair-security-council-committee-pursuant-resolution-751> [geraadpleegd op 24/01/2022]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in Somalia, report of the Secretary-General*, 11/11/2021, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2021_944_E.pdf [geraadpleegd op 11/01/2022]

United Nations Security Council (UNSC), *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General*, 08/02/2022, https://www.ecoi.net/en/file/local/2068141/S_2022_101_E.pdf [geraadpleegd op 25/02/2022]

United Nations Support Office in Somalia (UNSOS), *UN honors British soldiers serving in Somalia*, 09/01/2018, <https://unsos.unmissions.org/un-honors-british-soldiers-serving-somalia> [geraadpleegd op 16/06/2021]

United States Africa Command (US AFRICOM), *East-Africa Counterterrorism Operation, North and West Africa Counterterrorism Operation, July 1, 2020–September 30, 2020*, 04/12/2020, <https://media.defense.gov/2020/Dec/04/2002546287/-1/-1/1/LEAD%20IG%20EAST%20AFRICA%20AND%20NORTH%20AND%20WEST%20AFRICA%20COUNTERTERRORISM%20OPERATIONS.PDF> [geraadpleegd op 26/05/2021]

United States Agency for International Development (USAID), REACH, *Somalia, Market feasibility study*, 05/2020, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/reach_som_situation-overview_mogadishu-market-feasibility-study_may2020.pdf [geraadpleegd op 16/06/2021]

United States Department of State (USDOS), *2016 Country Reports on Human Rights Practices - Somalia*, 03/03/2017, <https://www.refworld.org/docid/58ec89ca13.html> [geraadpleegd op 16/06/2021]

United States Department of State (USDOS), *Country Report on Human Rights Practices 2017 - Somalia*, 20/04/2018, <https://www.ecoi.net/en/document/1430094.html> [geraadpleegd op 16/06/2021]

United States Department of State (USDOS), *Country Report on Human Rights Practices 2018 - Somalia*, 13/03/2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2004190.html> [geraadpleegd op 16/06/2021]

United States Department of State (USDOS), *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 31/03/2021, <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/somalia/> [geraadpleegd op 04/06/2021]

Universität Leipzig, Dr. Markus Hoëhne, *Research Fellow* [website], s.d., <https://www.uni-leipzig.de/en/profile/mitarbeiter/dr-markus-hoehne/> [geraadpleegd op 02/06/2021]

- University of Durham & John Wiley & Sons, Ltd (Bakonyi J.), *The Political Economy of Displacement: Rent Seeking, Disposessions and Precarious Mobility in Somali Cities* in *Global Policy*, Vol. 12, Supplement 2, 04/2021, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1758-5899.12849> [geraadpleegd op 07/06/2021]
- University of Leeds, *School of Politics and International Studies, Profile, Professor Alice Hills*, laatste update: 30/08/2018, <https://essl.leeds.ac.uk/politics/staff/333/professor-alice-hills> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- University of North Carolina (Hills A.), *Monitoring Mogadishu*, in *Surveillance & Society*, 17 (3/4), 07/09/2019, <https://ojs.library.queensu.ca/index.php/surveillance-and-society/article/view/8604> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Voice of America (VOA) (Hassan M. O.), *Somalia's Al-Shabab declares war on pro-Islamic State group*, 21/12/2018, <https://www.voanews.com/africa/somalias-al-shabab-declares-war-pro-islamic-state-group> [geraadpleegd op 06/06/2021]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Al-Shabab Attacks Killed 4,000 in Past Decade, Says Data-Gathering Group*, 15/01/2020, <https://www.voanews.com/africa/al-shabab-attacks-killed-4000-past-decade-says-data-gathering-group> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Voice of America (VOA) (Yusuf M.), *Kenya Refugee Supporters Welcome Suspension of Camp Closures*, 09/04/2021, https://www.voanews.com/a/africa_kenya-refugee-supporters-welcome-suspension-camp-closures/6204357.html [geraadpleegd op 15/02/2022]
- Voice of America (VOA) (Olad Hassan M.), *At least 9 killed in Mogadishu suicide car bombing*, 10/07/2021, https://www.voanews.com/a/africa_least-9-killed-mogadishu-suicide-car-bombing/6208085.html [geraadpleegd op 26/01/2022]
- Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Al-Shabab Attack Kills 11 in Mogadishu*, 14/09/2021, <https://www.voanews.com/a/6227333.html> [geraadpleegd op 26/01/2022]
- Voice of America (VOA), *Somali investigators: Intelligence Agency Not Responsible for Female Spy Disappearance*, 22/11/2021, <https://www.voanews.com/a/somali-investigators-intelligence-agency-not-responsible-for-female-spy-disappearance-/6323181.html> [geraadpleegd op 24/01/2022]
- Warfare, *Operation TANGHAM: The British Army in Somalia*, 31/08/2018, <http://www.warfare.today/2018/08/31/operation-tangham-the-british-army-in-somalia/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- World Food Programme (WFP), *Logistics cluster, Somalia, Physical constraint map*, 17/12/2021, <https://logcluster.org/document/somalia-flood-affected-roads-17-december-2021> [geraadpleegd op 21/02/2022]
- World Health Organisation (WHO), *Somali Urban Resilience Project, Resettlement Action Plan Mogadishu Contract B: 19 Community Roads*, 03/01/2019, <http://documents.worldbank.org/curated/en/632231551329452191/pdf/RAP-BRA-SURP-RAP-Final-Jan-2019.pdf> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- World Health Organisation (WHO), *Working with an expanded network of national and international partners to address COVID-19*, 05/2020, https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:aovTA7m3UrMJ:https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/country-case-studies/somalia-c19-case-study-20-may.pdf%3Fsfvrsn%3Dc7d6eea1_2%26download%3Dtrue+&cd=38&hl=nl&ct=clnk&gl=be [geraadpleegd op 16/06/2021]
- World Health Organisation (WHO), *Race Against time to boost COVID-19 vaccine uptake in Somalia*, 17/08/2021, <http://www.emro.who.int/somalia/news/race-against-time-to-boost-covid-19-vaccine-uptake-in-somalia.html>

